

OBRANA

**Sanitári počas
núdzového stavu**

Nová obranná stratégia

TÉMA: Liečenie infraštruktúry

Rozhovor s Monikou Masarikovou

Netradičný základný výcvik

Pod Malou Fatrou

V posádkovom cvičisku Sučany sa od 18. januára do 9. februára konal kurz vedenia bojového pásového vozidla pre vodičov bojových vozidiel a OT-90, ale aj pre mechanikov pásových bojových vozidiel. Zabezpečovala ho rota bojového výcviku martinskej Základne výcviku a mobilizačného dopĺňovania. Frekventanti, štrnásť mužov a jedna žena, museli za 20 dní zvládnuť 127 hodín teoretickej aj praktickej prípravy. Kurz bol určený pre príslušníkov topolčianskej mechanizovanej brigády. Riadiaci výcviku rotmajster Zdenko Rechtorík pripomenul, že zimný kurz je vždy náročnejší, a výnimkou nebol ani tento. V Sučanoch sa vodiči museli popasovať s nástrahami v podobe hustej hmly, snehu, ľadu i dažďa.

Text a foto: Jozef Žiak

Marec je okrem iného tiež mesiac, keď – konkrétne 8. marca – slávime náš sviatok my: dámy, slečny, ženy. Prostredie rezortu obrany či priamo Ozbrojených síl Slovenskej republiky možno na prvý pohľad nevyzerá práve ako miesto, od ktorého by človek očakával, že poskytne priestor na profesionálnu a kariérnu sebarealizáciu aj dámam. Obrana, armáda – to je na prvý pohľad pánska doména.

Jedným z milých zistení môjho vlastného, takmer už ročného pôsobenia v rezorte obrany v pozícii riaditeľky komunikačného odboru a hovorkyne ministra je zistenie, že toto zdanie klame. V priebehu uplynulého roka som pri svojej práci mala možnosť navštíviť takmer každý útvar ozbrojených síl naprieč Slovenskom. A na každom z týchto miest som mala možnosť vidieť, že prínos žien v oblasti obrany a bezpečnosti je nielen mimoriadne dôležitý, ale priam nenahraditeľný. Naše profesionálne vojačky často dokážu do kritických situácií priniesť pokoj, rozhodnosť a na nie poslednom mieste aj šarm a eleganciu.

A tak po roku pravidelného stretávania sa s vami, milé kolegyně z ozbrojených síl, som presvedčená, že dámy v uniformách sú vyrovnaným partnerom mužského osadenstva. Samozrejme, platí, že jedno bez druhého fungovať nemôže, muži aj ženy, úradníci a úradníčky v štátnej a verejnej službe, profesionálni vojaci aj vojačky, každý vnášame do svojej práce naše unikátne dary a talenty.

Za môj doterajší krátky, ale intenzívny čas v rezorte obrany som mala možnosť utvrdiť sa v tom, že každý článok ozbrojených síl a každý odbor v civilnej zložke rezortu obrany je vysoko profesionálne fungujúcou entitou aj vďaka tejto spolupráci. A tiež, že spoločne dokážeme zvládnuť aj také výzvy, akou je pretrvávajúca pandemická kríza.

Na záver mi dovoľte všetkým čitateľom Obrany, ale zvlášť vám, milé kolegyně z ozbrojených síl a z rezortu, popriať príjemné jarné dni. Pevne verím, že aj vďaka našej spoločnej práci si ich čoskoro azda budeme môcť užívať v pokojnejších podmienkach.

Martina Koval' Kakaščíková
riaditeľka komunikačného odboru a hovorkyňa MO SR

ČÍSLO MESIACA

V Ozbrojených silách SR slúži **12,2 %** žien,

z toho je **476** poddôstojníčok.

Medzi zdravotníkmi v rovnošatách je žien **42 %**.

Ženy tvoria **46,5 %** personálu Úradu hlavného lekára OS SR.

V ružomerskej Ústrednej vojenskej nemocnici SNP – fakultnej nemocnici, ktorá nepatrí pod Úrad hlavného lekára, ale je súčasťou rezortu obrany, pracuje žien až **76,84 %**.

Foto: Ivan Kelement

8

14

16

28

30

34

44

- 4 Nová Obranná stratégia Slovenskej republiky
- 7 Vzdušné sily OS SR na Cypre
- 8 Základný vojenský výcvik v covidovej bubline
- 13 Medaila pre potkana
- 14 Vojenski sanitari pre ťažké časy
- 16 Rozhovor s riaditeľkou kancelárie ministra obrany Monikou Masarikovou
- 18 TÉMA: infraštruktúra ozbrojených síl
- 24 Francúzsky ľahký tank AMX-13
- 28 Plukovníčka leteckej medicíny Ivana Gutzelnig
- 30 Máme nových generálov
- 32 Tretia protifrancúzska vojna a Bratislavský mier
- 34 Vojaci v prvej línii zimnej ofenzívy proti covidu
- 36 Vysoko nebezpečné nákazy vo svete

- 38 Storočnica protiletadlovcov: Od kanónov k raketám
- 40 IB NEWS: Ako si zabezpečiť mobilné zariadenie
- 41 Military English: Military Doctrine
- 44 Alergia verzus infekcie dýchacích ciest
- 46 Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny – Rýchla divízia
- 47 Kanistre Sandrik vo svetovej vojne

NA TITULNEJ STRANE: Na prvý tohtoročný základný vojenský výcvik nastúpilo 36 žien • Foto: Jozef Žiak

Nová Obranná stratégia Slovenskej republiky

Po viac ako 15 rokoch Národná rada Slovenskej republiky výraznou väčšinou 108 hlasov poslancov 27. januára schválila novú Obrannú stratégiu Slovenskej republiky.

Obranná stratégia je jedným z najdôležitejších strategických dokumentov štátu. Určuje základné prístupy k zabezpečeniu obrany, formuluje ciele obrannej politiky a spôsoby ich napĺňania. Z nej budú vychádzať ďalšie strategické, koncepcné a plánovacie dokumenty. Ministerstvo obrany Slovenskej republiky spracovalo novú stratégiu na základe inkluzívnej diskusie s odborníkmi vládnych rezortov, ako aj zástupcami politickej, akademickej a mimovládnej sféry.

Dlhý čas čakania

Nahradiť obrannú stratégiu až po 15 rokoch je neštandardne dlhý čas. Najmä v situácii, keď sa bezpečnostné prostredie mení rýchlo a významne. Približne od roku 2008 došlo k podstatným kvalitatívnym zmenám v prostredí, v ktorom sa nachádza Slovenská republika. Predovšetkým od anexie Krymu a začiatku ozbrojeného konfliktu na východe Ukrajiny je nevyhnutné na bezpečnosť a obranu Slovenskej republiky pozeráť inak ako dovtedy. Do nášho susedstva sa

vrátila hrozba ozbrojeného konfliktu, vidíme nárast používania hybridných spôsobov vedenia boja, rozpadávajú sa medzinárodné režimy a dohody, ktoré boli základom bezpečnosti v Európe a vo svete.

Vývoj vo svete je čoraz nejasnejší a nepredvídateľnejší. Bezpečnostné prostredie sa zhoršuje. Pretrvávajú hrozby, ktoré už lepšie poznáme, ako napr. terorizmus či šírenie zbraní hromadného ničenia. Iné hrozby sa vynárajú v novej kvalite: ochrana a odolnosť proti kybernetickým útokom sa stali súčasťou nášho každodenného života, vnímame riziká spojené s nekontrolovanou masovou migráciou, čoraz viac musíme zápasiť so škodlivou propagandou a dezinformáciami. Nárast mocenského súperenia štátov je fakt, s ktorým sa minimálne na blízke obdobie musíme zmieriť a hľadať tie najvýhodnejšie stratégie, ako v tejto situácii čo najlepšie ochrániť a obrániť záujmy Slovenskej republiky.

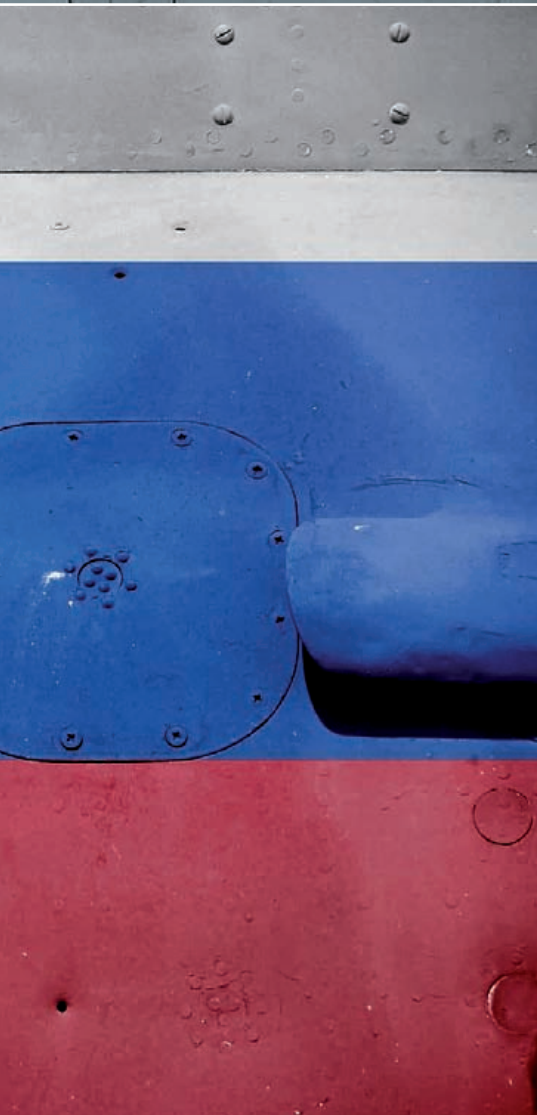
Stratégia reaguje aj na stav našej obranyschopnosti, ktorý je poznačený nedostatkami z minulosti. Tie

súvisia jednak s obrannými výdavkami, ktoré boli dlhodobo významne pod úrovňou 2 % hrubého domáceho produktu, ale aj s neplnením rozvojových plánov. Reakciou na tento stav tak stratégia nadväzuje na úsilie ešte z roku 2010, keď sa začalo strategické hodnotenie obrany.

Politické základy obrany

Stratégia veľmi jasne opisuje strategický kontext, v ktorom realizujeme našu obrannú politiku. Slovenská republika zodpovedá za svoju obranu, tejto zodpovednosti sa nikdy nevzdala. Najvyššiu úroveň zabezpečenia obrany Slovenskej republiky vytvára synergia jej obranných kapacít s obrannými kapacitami ostatných členských štátov NATO a EÚ. Funkčnosť a vnútorná súdržnosť týchto organizácií je pre nás kriticky dôležitá.

NATO predstavuje primárny rámec zabezpečovania našej obrany. Ku kolektívnej obrane v rámci NATO neexistuje pre Slovenskú republiku lepšia alternatíva. Spoločná bezpečnosť a obranná politika EÚ prináša možnosti, ktoré ďalej posilňujú

týchto atribútov nemôže bezpečne existovať žiaden štát.

Preto posilňujeme vlastnú obranoschopnosť, a tak prispievame k zvyšovaniu akcieschopnosti NATO a EÚ v oblasti obrany. Ako zodpovedný štát, spoľahlivý spojenec a dôveryhodný partner v medzinárodných vzťahoch Slovensko presadzuje mierové riešenie sporov. Prispieva k prevencii kríz a konfliktov, a to aj odstrašovaním potenciálneho protivníka. Je pripravené využiť svoje právo na sebaobranu. Koná tak, aby jeho rozhodnutia a aktivity boli primerané konkrétnej situácii a aby sa s bezpečnostnými hrozbami a výzvami vyrovnalo komplexne.

Základným nástrojom obrannej politiky je systém obrany štátu. Jeho prvky, opatrenia a ich väzby sa vždy prispôbujú tak, aby systém bol čo najúčinnější a najefektívnejší. Jednou z najväčších výziev súčasnosti je to, aby systém obrany štátu bol schopný zabezpečiť rozhodovaciu schopnosť príslušných orgánov v neprehľadnej, nepredvídateľnej a rýchlo sa meniacej situácii.

Nárast dôležitosti boja proti hybridným hrozbám ďalej umocňuje túto výzvu. Hybridný spôsob vedenia konfliktu prináša do bezpečnostného prostredia kvalitatívnu zmenu, na ktorú musí reagovať aj obrana. Obrana je súčasťou vládneho prístupu k vytváraniu bezpečného a stabilného prostredia pre obyvateľov Slovenskej republiky. Potrebu rýchlej reakcie a poskytnutia nevyhnutnej podpory ozbrojených síl a ďalších súčastí systému obrany na riešenie krízových situácií potvrdila aj prebiehajúca pandémia ochorenia Covid-19.

Stratégia definuje ciele a opatrenia v oblastiach riadenia a podpory obrany štátu, podpory domáceho obranného priemyslu, ako aj prípravy obyvateľstva na obranu a v ďalších funkčných oblastiach.

Osobitnú pozornosť si vyžaduje predovšetkým záujem o skvalitnenie strategického rámca obrany. Stratégia preto hovorí o úsilí zabezpečiť dlhodobú kontinuitu obrannej politiky. Tá by mala byť podporená aj posilnenou strategickou komunikáciou o obrane. Príležitosťou na skvalitnenie komunikácie bude aj príprava dohody politických strán o obrane, ktorá by mala vychádzať práve z Obrannej stratégie Slovenskej republiky.

Stratégia stanovuje politicko-vojenskú ambíciu Slovenskej republiky ako východisko plánovania výstavby a rozvoja ozbrojených síl. Prioritou v rozvoji bude aj naďalej plnenie Cielov spôsobilosti NATO a dôraz na in-

teroperabilitu a pripravenosť celých ozbrojených síl.

Obranná stratégia poskytuje základ na širšie využitie kapacít domáceho obranného priemyslu na výrobu, dodávky tovarov a poskytovanie služieb a v oblasti výskumu a vývoja. Zdôrazňuje, že ak chcú byť podniky obranného priemyslu úspešné, musia sa vyrovnávať s narastajúcim trendom medzinárodnej spolupráce pri získavaní zákaziek a zdrojov financovania.

Dôležité sú aj opatrenia v oblasti prípravy obyvateľstva na obranu štátu. Podpora verejnosti je pre obranu nenahraditeľná – či už v oblasti komunikácie, alebo priamo pri realizácii konkrétnych aktivít. Slovenská republika preto má záujem lepšie informovať o dôležitosti obrany, možnostiach zapojenia obyvateľstva do spoločného úsilia a skvalitňovať podmienky pre tých občanov, ktorí sa chcú na dobrovoľnej báze pripravovať na úlohy obrany štátu aj prakticky.

Stratégia je začiatok procesu

Na stratégiu budú nadväzovať ďalšie strategické, koncepcné a plánovacie dokumenty od Vojenskej stratégie Slovenskej republiky až po dlhodobý plán rozvoja. Poskytuje aj základ pre novelizáciu všeobecne záväzných právnych predpisov. Implementáciu Obrannej stratégie Slovenskej republiky, teda zvyšovanie svojej obranoschopnosti, je Slovenská republika pripravená podporiť zvyšovaním obranných výdavkov. V zmysle záväzku, ktorý dala svojim spojencom v NATO a aj v EÚ, bude postupne zvyšovať výdavky na obranu až na úroveň 2 percent HDP v roku 2024 a ďalej ich udržiavať aspoň na tejto úrovni. Zároveň na vytvorenie dostatočného zdrojového rámca na nevyhnutnú významnú modernizáciu ozbrojených síl zabezpečí minimálne 20 percent z obranných výdavkov na hlavnú výzbroj a techniku ozbrojených síl. V zmysle záväzkov Stálej štruktúrovanej spolupráce EÚ je pripravená významne zvýšiť aj výdavky na obranný výskum a vývoj a smerovať k 2 percentám z obranných výdavkov. Zabezpečenie zdrojov sprevádza široký súbor opatrení na ich efektívne a transparentné využitie, a to od skvalitnenia procesov obranného plánovania a uplatňovania princípu „hodnoty za peniaze“ cez otvorenú a objektívnu komunikáciu s verejnosťou až po využívanie medzinárodnej spolupráce.

našu obranu. Členstvo v NATO a EÚ nám umožňuje spoločne s ostatnými spojencami a partnermi budovať spôsobilosti, ktoré by sme samostatne neboli schopní zabezpečiť.

Účasť na spoločnom obrannom úsilí či v rámci NATO, alebo EÚ zväčšuje možnosti presadzovať bezpečnostné záujmy Slovenskej republiky v zahraničí a ovplyvňovať širšie bezpečnostné prostredie. Ako súčasť týchto organizácií tak dokážeme lepšie prispievať k riešeniu tých situácií a kríz vo svete, ktoré by inak mohli mať negatívny následok na našu bezpečnosť.

Slovenská republika používa svoje ozbrojené sily a ďalšie obranné spôsobilosti prednostne na riešenie hrozieb vojenského charakteru. V rámci celospoločenského úsilia o zachovanie bezpečnosti štátu ich však dokáže flexibilne využiť aj pri jej nevojenskom ohrození.

Najdôležitejšie línie

Základným cieľom obrannej politiky Slovenskej republiky ostáva zachovanie jej zvrchovanosti, územnej celistvosti a nedotknuteľnosti hraníc. Bez

Text: Martin Sklenár
generálny riaditeľ sekcie
obranskej politiky MO SR

Pre mimovládne organizácie

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky podporí zmysluplné projekty mimovládnych organizácií. V porovnaní s minulými rokmi rozhodol minister obrany Jaroslav Naď zvýšiť poskytovanú sumu na viac ako trojnásobok, rezort obrany plánuje na tento účel v roku 2021 rozdeliť až 320 000 eur. O dotáciu môžu mimovládne organizácie požiadať najneskôr do 31. marca. „Verím, že o žiadateľov nebude núdza a vďaka prerozdeleniu týchto finančných prostriedkov prispejeme k napĺňaniu jedného z našich cieľov – vzbudzovaniu záujmu a zvyšovaniu informovanosti o témach, ktorými každodenne žije náš rezort,“ povedal minister. Doplnil, že o dotáciu sa môžu uchádzať občianske združenia, nadácie, neinvestičné fondy a neziskové organizácie zaslaním písomnej žiadosti.

Rezort plánuje podporiť projekty zamerané na vzdelávacie aktivity, branno-sportové, kultúrne, spoločenské a športové podujatia, ktoré podporujú výchovu občanov k vlastenectvu, informovanie verejnosti o NATO a EÚ, prípravu občanov na obranu Slovenskej republiky a prezentáciu Ozbrojených síl Slovenskej republiky. Rovnako môže byť zámerom projektov aj podpora kultúrnych, duchovných a sociálnych potrieb profesionálnych vojakov, vojakov v zálohe a vojnových veteránov či podpora vrcholového a výkonnostného športu a starostlivosť o športové talenty.

O dotáciu sa môžu uchádzať tiež mimovládne organizácie s projektmi nápomocnými pri personálnom dopĺňovaní Ozbrojených síl Slovenskej republiky, ochrane a rozvoji historického a kultúrneho dedičstva so zameraním na vojenské dejiny. Dotáciu je možné poskytnúť aj na úhradu nákladov súvisiacich s účasťou na aktivitách usporiadaných medzinárodnými organizáciami, odborne zameraných na ozbrojené sily, vrátane členského príspevku.

Na lepšie nasmerovanie žiadateľov o poskytnutie dotácie stanovil rezort obrany pätnásť nezáväzných prioritných oblastí.

Žiadatelia môžu otázky súvisiace s výzvou a postupom predkladania žiadostí o dotáciu adresovať na e-mailovú adresu: dotacie@mod.gov.sk. Podrobné informácie sú zverejnené na webe Ministerstva obrany Slovenskej republiky.

► Nemocnica modernizuje

Ústredná vojenská nemocnica Slovenského národného povstania Ružomberok – fakultná nemocnica môže od februára poskytovať pacientom ešte kvalitnejšiu zdravotnú starostlivosť. Prispeje k tomu najmodernejšie Angio 4D CT pracovisko v strednej Európe, ktoré na klinike rádiológie slávnostne spustili do prevádzky minister obrany Jaroslav Naď spolu s riaditeľom ÚVN SNP Ružomberok – FN brigádnym generálom Vladimírom Lengvarským a s generálnym riaditeľom Všeobecnej zdravotnej poisťovne Richardom Strapkom.

► Spomienka na Hejce

Predstavitelia rezortu obrany si pripomenuli pätnáste výročie najväčšej leteckej tragédie v dejinách Slovenska a vzdali hold profesionálnym vojakom, ktorí prišli

o život počas havárie vojenského lietadla An-24. Pre aktuálnu pandemickú situáciu si pamiatku 42 obetí uctil minister obrany SR Jaroslav Naď spolu s prezidentkou SR a hlavnou veliteľkou Ozbrojených síl SR Zuzanou Čaputovou a štátnym tajomníkom Marianom Majerom tichým položením vencov pri Pamätníku zmierenia v areáli rezortu obrany.

► Návšteva z Brunssumu

Minister obrany Jaroslav Naď rokoval s veliteľom Spoločného veliteľstva síl NATO (Joint Force Command) v Brunssume gen. Jörgom Vollmerom o aktuálnych otázkach obrany a bezpečnosti, ako aj multilaterálnej spolupráci v rámci NATO. Pri tejto príležitosti mu predstavil základné piliere strategických dokumentov SR v oblasti obrany a bezpečnosti a informoval ho tiež o nasadení príslušníkov Ozbrojených síl SR v boji proti pandémie Covid-19.

► Spoločné prieniky a predstavy

Minister obrany Jaroslav Naď sa s vedúcim Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku Ladislavom Mikom rozprával o možnostiach zintenzívnenia

prezentácie európskych tém v spoločnom priestore. „Ako súčasť európskeho zoskupenia, ktoré zahŕňa aj obranné a bezpečnostné diskusie, musíme a chceme hľadať spoločné prieniky, predstavy a ponúkať ich širokej verejnosti,“ konštatoval minister.

Vzdušné sily na Cypre

Vysielanie slovenských vojakov do misie UNFICYP na Cypre zabezpečovali predchádzajúcich desať rokov Vzdušné sily Ozbrojených síl SR.

Pomyseľnú štafetu späť pozemným silám odovzdával pred koncom minulého roka veliteľ vzdušných síl a dnes už zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučík Ľubomír Svoboda. Ako zástupca veliteľa vzdušných síl bol aj pri prevzatí tejto úlohy v roku 2010, preto uvedené desaťročie rekapitulujeme práve s ním.

Transparentný výber

„Keď sa rozhodnutím náčelníka generálneho štábu z júna 2010 realizovala zmena a veliteľom zodpovedným za UNFICYP sa stal veliteľ vzdušných síl, bola to pre nás veľká výzva. Veď v tejto oblasti sme nemali takmer žiadne skúsenosti,“ spomenul genpor. Svoboda. „Prvým krokom bolo zriadenie skupiny, ktorá mala zabezpečovať koordináciu postupov súvisiacich s plánovaním, výcvikom a výberom personálu. Osobne som spolu so skupinou, ktorú vtedy tvorili profesionálni vojaci so skúsenosťami z pôsobenia v zahraničných operáciách, najmä major Tomáš Čiampor a štábný nadrotmajster Vladimír Beluš, nastavoval výber a prípravu personálu tak, aby táto misia bola dostupná pre všetkých príslušníkov OS SR,“ doplnil genpor. Svoboda. Prízvukoval, že za cieľ si stanovili transparentný výber, eliminujúc rozličné „bočné vplyvy“. „Preto som rozhodol, že vypracujeme smernice záväzné pre výber, čím sme vytvorili v procese prípravy pred nasadením transparentné konkurenčné prostredie. Pred každým rotačným cyklom sa zriadila komisia veliteľa vzdušných síl, v ktorej boli zastúpené všetky rozhodujúce zložky OS SR. Do misie sa mohli prihlásiť príslušníci zo všetkých súčastí OS SR, ktorí spĺňali požadované kritériá na dané funkcie. Na záver výcviku som opäť určil komisiu, ktorej cieľom bolo vybrať personál podľa toho, aké výsledky dosahoval počas prípravy,“ vysvetlil generálporučík Svoboda.

1 924 mierotvorcov

V misii bola – a aj je – zastúpená široká škála jednotlivých odborností. Od príslušníkov medzinárodného veliteľstva v Nikózii či štábu samotného slovenského kontingentu vo Famaguste cez styčných dôstojníkov (Military Observer Liaison Officer) slovenskej strážnej rotý alebo príslušníkov medzinárodnej jednotky vojenskej polície až po kuchárov, vodičov, zdravotníkov – a vysoko cenenú ženijnú čatu. Na ilustráciu – ak v súčasnosti vysielame do UNFICYP 240 príslušníkov slovenského kontingentu, v tomto počte je obsiahnutých až 82 druhov špecializácií. „Z tohto dôvodu bolo nevyhnutné výcvik doslova ušit’ na mieru na každú jednu pozíciu, aby zároveň zodpovedal prísny požiadavkám stanoveným v tzv. Force Commander Training Directive,“ prízvukoval genpor. Svoboda. Dodal: „Každému je jasné, že UNFICYP nie je bojová operácia. No hrubo by sa mýlil ten, kto by si myslel, že služba v nej je len nejakým pohodovým pobytom

vo vyhľadávanej dovolenkovej destinácii. V zmysle mandátu OSN je hlavnou úlohou UNFICYP zabrániť opätovnému vzniku ozbrojeného konfliktu, udržiavať prijaté politicko-vojenské status quo a prispievať k návratu života do normálnych podmienok. Situácia je pod drobnohľadom medzinárodných organizácií na čele s OSN a každá chyba by bola veľmi ostro vnímaná tiež na oboch stranách ostrova.“

Za uvedené obdobie slúžilo pod patronátom vzdušných síl v UNFICYP celkovo 1 924 slovenských vojakov, z nich bolo 141 žien. Zodpovednosť je o to väčšia, že Slovensko sa v roku 2000, hneď po prijatí účasti v misii, prvý raz vo svojej histórii stalo jedným z vedúcich národov misie – popri Veľkej Británii a Argentíne. Vo zverenom sektore 4 slúžili pod slovenským velením postupne aj partneri z Maďarska, Chorvátska, zo Srbska či z Ukrajiny. „Za obdobie, keď službu v UNFICYP zabezpečovali vzdušné sily, patrilo k najnáročnejším výzvam prevzatie všetkých úloh v sektore 4 slovenskými vojakmi, teda už bez spolupráce s dovtedajšími partnermi. Flexibilne sme museli reagovať aj na situáciu súvisiacu s Covid-19.“ A prečo naši letci na Cypre aj nelietali? „Príspevky jednotlivých krajín v misii sú riešené v rámci tzv. procesu Force Generation, ktorý zastrešuje OSN v New Yorku, takže vzdušnú prepravu v misii dlhodobo zabezpečuje Argentína.“

Živí, zdraví a profesionálnejší

Vzdušné sily sa sústreďia na zvládnutie novej vrtuľníkovej aj „okridlenej“ techniky, pripravuje sa výmena radarov, základňa na Sliachi sa počas modernizácie dočasne presúva do Kuchyne. A aj to sú niektoré z dôvodov, prečo sa „patronát“ nad UNFICYP vracia pod pozemné sily. A čo teda vzdušným silám desaťročie na Cypre prinieslo? „Vojaci vzdušných síl viedli plánovací proces vo všetkých jeho aspektoch a riešili otázky personálneho a logistického zabezpečenia, ako aj výcviku. No bolo to tiež v spolupráci s ostatnými súčasťami ozbrojených síl. Nepochybne teda išlo o prínos pre ozbrojené sily ako celok,“ zdôraznil genpor. Svoboda a dodal: „Z misie sa nám vracal a vracia domov personál so skúsenosťami a poznatkami zo štandardných operačných postupov z medzinárodného prostredia, ktoré potom využíva v prospech OS SR. O profesionalite našich príslušníkov svedčí aj fakt, že SLOVCON je dlhodobo veľmi kladne hodnotený či už z úrovne politickej, Head of Mission, ako aj vojenskej veliteľky misie. No najviac hrdý som na to, že za desaťročie, o ktorom hovoríme, sa všetci nasadení príslušníci OS SR vrátili z UNFICYP späť k svojim rodinám živí a zdraví. To isté želim našim mierotvorcom na Cypre aj v nasledujúcom období, tentoraz už pod velením pozemných síl. Samozrejme – aj všetkým ostatným.“

Text a foto: Pavol Vitko

Pohl'ad do martinskej bubliny

Tohtoročný prvý kurz základného vojenského výcviku bol v mnohom iný a netradičný. Aby sa čo najviac ochránili čakatelia v prípravnej štátnej službe a kadeti – absolventi vysokých škôl – pred ochorením Covid-19, vytvorili pre nich v rámci Základne výcviku a mobilizačného doplnovania Martin samostatnú „bublinu“.

To však nie je všetko. Veliteľ roty základného vojenského výcviku kapitán František Kantár pripomína, že skrátili aj celkovú dĺžku kurzu. Pôvodne mal sedem týždňov, teraz len päť. Znamená to, že bol výcvik ochudobnený, či dokonca neúplný?

Päť ťažkých týždňov

„Nie, v žiadnom prípade,“ uisťuje nás veliteľ roty. „Výcvik sme zhustili do spomínaných piatich týždňov. Beží od rána do večera každý deň vrátane soboty. Teda 12 výcvikových hodín denne. Vytvorili sme tzv. bublinu v budove číslo 3, vojenskej ubytovni pre profesionálnych vojakov v našich kasárňach. V nej sú uzatvorení čakatelia, kadeti, ako aj ich inštruktori. Takto sú všetci izolovaní od ostatných príslušníkov základne. Všetko sme urobili s cieľom, aby sme čo najviac eliminovali riziko prípadného ochorenia.“

Celý kurz, ktorý trval od 11. januára do 12. februára, poznačili prísne hygienické opatrenia. Do Martina nastúpilo celkovo 168 čakateľov a kadetov (128 čakateľov a 39 kadetov). Z nich bolo 36 žien. Pri nástupe boli všetci testovaní antigénovými testami (dvaja boli pozitívni, ak budú mať negatívne testy, môžu nastúpiť do aprílového kurzu). Jedna hneď na začiatku odišla a vo výcviku pokračovalo 167 frekventantov. Každý týždeň sú všetci testovaní. Bublina je založená na izolácii. Ešte aj v rámci čiat, ktoré sa delia na dve skupiny. Takže čakatelia a kadeti sa spolu nestretávajú. Výcvik je delený po skupinách, teda maximálne 15 ľudí v učebniach a maximálne 30 ľudí v exteriéri (na streleckej, poradovej či taktickej príprave). Bublina

sa preniesla aj do stravovacej oblasti. Pri výdaji stravy sú čakatelia a kadeti izolovaní od ostatných príslušníkov základne na hornom poschodí jedálne. Majú vlastný špeciálny vchod.

A aká bola ich reakcia na spomínané opatrenia? „Musím povedať, že ústretová. Od prvého dňa sa usilovali plniť všetky nariadenia i program zhusteného kurzu. Voľného času naozaj veľa nemajú. Pravidelnú dezinfekciu priestorov i jedálne si robia sami. Navyše v rámci zimného nástupného termínu musia počítať v Martine a v Sučanoch aj so snehom a chladom. Dostali zimné bundy, goratexové kanady a musia to vydržať.“

Ale snažíme sa im pomôcť, aby pri výcviku vonku neprechladli. Napríklad pri streľbách máme pripravené vykurované učebne. Tam robia rozoberanie a skladanie zbraní, aj ich čistenie,” vysvetľuje kapitán Kantár.

Opatrenia ma neprekvapili

Čakateľka vojačka Miroslava Verešová, rodáčka z Detvy, absolvovala strednú zdravotnícku školu a nadväzne na to bakalárske štúdium kynológie na veterinárnej univerzite v Košiciach. Posledné roky pracovala vo vojenskej poliklinike Sliač, v pracovisku Zvolen. „Často som od svojich pacientov vojakov počúvala, že byť vojakom je celkom fajn. Nakoniec som neodolala a prihlásila som sa. Otvorene? Čakala som ako zdravotníčka aj vzhľadom na epidemiologickú situáciu náročnejšie podmienky. Takže opatrenia v bubline ma veľmi neprekvapili,” hovorí Mirka.

Patrí medzi tých účastníkov kurzu, ktorí už prekonal ochorenie Covid-19. Bolo to ešte v decembri. „Týždeň som mala teploty, páliło ma na hrudi, kašľala som, stratila som čuch a chuť,

„Výcvik sme zhustili do piatich týždňov. Beží od rána do večera každý deň vrátane soboty. Teda 12 výcvikových hodín denne. Vytvorili sme tzv. bublinu.“

kapitán František Kantár
veliteľ roty základného vojenského výcviku

ale prešlo to,” približuje priebeh svojho ochorenia. Na náročný denný režim si zvykla. Zapáčila sa jej poradová príprava i streľby. Pred príchodom do Martina zopár ráz strieľala z Glocku. Po skončení základného výcviku i odbornej prípravy je predurčená do roty rádiolokačného prieskumu Močiar ako staršia zbračka ranených. Doma má troch psov, a preto aj vzhľadom na kynologické vzdelanie do budúcnosti uvažuje nad pozíciou psovoda v radoch Vojenskej polície.

Jej kolegyňa čakateľka vojačka Lýdia Rybárová z Černíka v okrese Nové Zámky má za sebou strednú odbornú školu marketingu a momentálne externe študuje druhý ročník Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety. Je predurčená ako obsluha čerpadla pre prápor logistiky v Hlohovci. „Do Martina som prišla po vystrojení v Nemšovej až posledným autobusom okolo jednej v noci a po piatej nasledoval ranný budiček. Nebolo to veru najlepšie privítanie, ale postupne som si zvykla. Spolu s kamarátom, ktorý je esbéeskár, sme chodievali strieľať z pištole. Je to úplne iné, keď je človek v pohode a nemá taký časový stres a mnoho ľudí za chrbtom ako na strelnici v Sučanoch. Ale vďaka ústretovosti a pomoci inštruktorov sme výcvik zvládli. Veľmi nám pomohol najmä rotmajster Ján Vojtyla, ktorý bol s nami prvý týždeň. Mne osobne veľmi pomohli v zlepšovaní fyzickej prípravenosti aj ranné rozcvičky. Ukázalo sa to aj pri poslednom preskúšaní,” hovorí Lýdia.

Vedia, prečo prišli

Rotmajster Ján Vojtyla, ktorého dievčatá chválili, pôsobí ako inštruktor výcviku rádiokomunikačných systémov. V základnom výcviku nevypomáha po prvý raz, ale tento kurz bol predsa len iný aj preňho. „Bol som s nimi celý týždeň, po

celý čas. Navyše ten prvý týždeň bolo pre nich všetko nové. Som rád, že nakoniec všetci v jednotke vydržali až do konca,” sumarizuje svoje skúsenosti s čakateľmi. Veliaci poddôstojník roty základného vojenského výcviku nadrotmajster Vladislav Rechtorík priznáva, že kurz v takejto podobe bol náročný pre všetkých. Čakateľov, kadetov aj inštruktorov. Ale účastníci kurzu boli podľa neho dobre motivovaní a chceli zvládnuť výučbu. „To predsa len uľahčilo prácu inštruktorov. Veď účastníci výcviku sú žiadateľmi o budúce zamestnanie v radoch ozbrojených síl. Vedia, prečo sem prišli,” konštatuje s uspokojením. Jeho slová potvrdzuje aj starší inštruktor nadrotmajster Martin Minko. „V jednotke mám kadetov. Teda ľudí, ktorí skončili vysoké školy a majú za sebou určité životné skúsenosti. Vedia, prečo prišli do kurzu. Práca s nimi je v mnohých ohľadoch jednoduchšia ako s niektorými vekovo mladšími čakateľmi.”

Rodák z obce Kyjov v okrese Stará Ľubovňa kadet vojak Michal Chovanec vyštudoval Fakultu výrobných technológií Technickej univerzity v Košiciach. Po ukončení dôstojníckeho kurzu vo vojenskej akadémii v Liptovskom Mikuláši je predurčený ako veliteľ čaty pre michalovský samohybný delostrelecký oddiel. Nesťažuje sa na výcvik, ani na režim v bubline. Podľa neho to tak má byť. Aj on prešiel ochorením na Covid-19, ale mal vraj ľahký priebeh. Kadetka vojačka Andrea Šidlová pochádza z Radole na Kysuciach. Po ukončení výcviku a dôstojníckeho kurzu by mala nastúpiť do martinského mechanizovaného práporu ako veliteľka čaty. Na náročnosť výcviku ani na prísny režim v bubline, nedostatok času či málo oddychu nereptala. „Niekdedy je toho naozaj veľa, lebo prakticky všetko je pre nás nové. Po večeroch sa usilujeme čo najlepšie pripraviť na nasledujúci deň. Trochu oddychu je len v nedeľu. Dobré je, že vždy nájdeme ochotu pomôcť, poradiť zo strany inštruktorov,“ konštatuje absolventka aprobácie telesná výchova a geografia na pedagogickej fakulte.

Každý inštruktor nastupuje v pondelok ráno o siedmej. Je otestovaný a po negatívnom teste ide na týždeň do bubliny. Spolu s nimi je v bubline aj zdravotník a vodič. Takisto sa striedajú po týždni. Ďalší týždeň majú prácu z domu.

Nebolo to 10 percent

Kapitán Kantár pripomína, že v každom kurze na základe skúseností počítajú s tým, že asi 10 percent jeho účastníkov ho z rôznych príčin nedokončí.

Je príjemne prekvapený, že napriek bubline a sťaženým podmienkam tento kurz dokončili všetci okrem jednej účastníčky, ktorá sa vzdala už na začiatku. Teda 167 čakateľov a kadetov. Veliteľ rotu teší aj to, že sa darilo do výcviku zapojiť všetkých čakateľov a kadetov, ktorí museli byť v priebehu kurzu odoslaní do karantény v Centre výcviku Lešť. „Zorganizovali sme pre nich opakovaný výcvik a dotestovanie. Všetci príslušníci rot základného vojenského výcviku tak splnili jeho podmienky a úspešne ho ukončili.“ Pochvaľuje si prácu svojich inštruktorov. Všetkých bez výnimky, ale predsa len najviac nadrotmajstra Martina Minka a rotmajstrov Justína Sušienku a Martina Ledzéniho. Za najlepšieho absolventa základného vojenského výcviku medzi čakateľmi bola vyhlásená vojačka 1. stupňa Natália Moravčíková a medzi kadetmi vojačka 1. stupňa Andrea Šidlová.

Vzhľadom na pandemickú situáciu sa slávnostné vyradenie absolventov základného vojenského výcviku konalo bez účasti rodičov a verejnosti. Oproti normálnej situácii chýbala aj

Čestná stráž OS SR a vojenská hudba. Skrátil sa aj samotný akt vyradenia. Z programu tiež vypustili slávnostný pochod.

Čakatelia a kadeti, ktorí prejavili záujem (127 osôb), boli očkovaní v Ústrednej vojenskej nemocnici SNP – fakultnej nemocnici v Ružomberku. Ostatní buď záujem neprejavili, alebo sa ešte nemohli očkovať po nedávnom prekonaní Covid-19, prípadne boli v karanténe.

Po základnom vojenskom výcviku čakatelia podľa odborností pokračujú v odbornom výcviku a kadeti v príprave v dôstojníckom kurze v priestoroch Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši.

Text a foto: Jozef Žiak

< ANKETA >

Základný vojenský výcvik pre čakaťelov prípravnej štátnej služby a kadetov – absolventov vysokých škôl – bol pre epidemiologické podmienky svojím spôsobom špecifický nielen pre nich, ale aj pre veliteľov a inštruktorov. Ako ho prežívali?

Kapitán František Kantár
(veliteľ roty základného vojenského výcviku):

„Výcvik sme skrátili o dva týždne na päť týždňov. Ale nič sme z neho nevypustili. Výcvik beží 12 výcvikových hodín denne. Je to dosť náročné na čakaťelov a kadetov, ale aj inštruktorov. No zvládame to. Pri vý-

daji stravy sú naši vojaci izolovaní od ostatných príslušníkov základne na hornom poschodí jedálne, majú špeciálny vchod len pre seba. Vytvorili sme tzv. bublinu. Predstavuje ju vlastne budova číslo 3, teda vojenská ubytovňa pre profesionálnych vojakov v rámci našich kasární. V nej sú uzatvorení čakaťelia, kadeti, ako aj ich inštruktori. Takto sú všetci izolovaní od ostatných príslušníkov základne.“

Rotný Ján Kochan
(mladší inštruktor výcviku):

„Aj pre mňa je to nová skúsenosť. Ako inštruktor pôsobím len rok, predtým som bol dlhé roky v martinskom mechanizovanom prápore. V ňom som pracoval ako veliteľ družstva s vojakmi, ktorí k nám prišli po

základnom výcviku, teraz som na druhej strane. Zistil som, ako sa rodia ich základné návyky. Navyše tento kurz je skrátený, a preto dosť zhustený. Dáva nám všetkým poriadne zabráť. Cvičí sa od rána do večera. S čakaťelmi som vlastne 24 hodín denne, sedem dní v týždni.“

Čakaťelka vojačka Lýdia Rybárová:

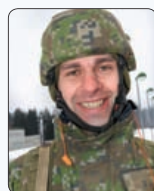
„Už dávnejšie som premýšľala nad kariérou v armáde. Chcela som prísť minulý rok, ale okolnosti sa nakoniec vyvinuli tak, že som nastúpila až v tomto roku. Tá bublina, v ktorej sme uzatvorení, je asi najnáročnejšia na psychiku. Veď kým sme neboli na spoločnom výcviku čaty, vlastne sme ani poriadne nevedeli,

kto je v jednotke. Žili sme len v našej skupine, čo je zhruba polovica čaty. Nás sedem dievčat žije v jednej bunke a ostatných sme prakticky ani nestretávali.“

Čakaťelka vojačka Miroslava Verešová:

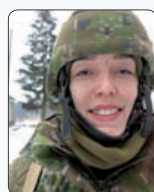
„Pred nástupom som pracovala ako zdravotníčka vo vojenskom zariadení, preto som v terajšej epidemiologickej situácii očakávala podobné opatrenia, neprekvapili ma. Aspoň máme viac času sústrediť sa na výcvik a zvládnutie všetkých učebných otázk. Je dobré, že v bubline sú s nami aj inštruktori. Môžeme s nimi všetky nejasnosti konzultovať. Najviac ma bavila poradová príprava a strelby. Naopak, najviac som dostala spolu s ostatnými zabráť pri taktike. Aj vďaka počasiu.“

Kadet vojak Michal Chovanec:

„Strýko je vojak a vlastne on ma vyprovokoval, aby som to skúsil. Baví ma všetko, čo je spojené s fyzickou námahou. Preto aj základný výcvik je pre mňa určitá výzva. Skrátený kurz kladie väčší nárok, ale zvykli sme si, aj napriek počasiu. Najnáročnejšia

bola taktika. Ale všetko sa dá zvládnuť. Som tu preto, že som chcel, tak sa nemám prečo sťažovať.“

Kadetka vojačka Andrea Šidlová:

„Armáda bola pre mňa už môj detský sen. Pred piatimi rokmi som sa hlásila do vojenskej akadémie, ale nezobrali ma. Tak sa mi to podarilo až teraz, po absolvovaní pedagogickej fakulty. Som rada, že to vyšlo. V našej rodine budem vlastne prvá

vojačka. Príprava a výcvik v zimných podmienkach síce nie sú najjednoduchšie, ale zvládame to. Aj vďaka ústretovosti inštruktorov a dobrému kolektívu.“

Nestiahnu vojakov z Nemecka

Nový americký prezident Joe Biden pozastaví plánované stiahnutie 12 000 amerických vojakov z Nemecka, ktoré avizoval jeho predchodca Donald Trump. Z vtedajších 36 000 sa tretina amerických vojakov mala buď vrátiť do vlasti, alebo ich mali preložiť do iných európskych krajín. Trump to zdôvodňoval podľa neho nedostatočnými výdavkami Nemecka na obranu. S realizáciou Trumpových plánov sa síce začalo už počas jeho funkčného obdobia, no v decembri ich pokračovanie zablokoval americký Kongres. Nemecká vláda oficiálne privítala rozhodnutie amerického prezidenta Joea Bidena pozastaviť plánované stiahnutie amerických vojakov z Nemecka.

NATO vyzýva Taliban

Hnutie Taliban v Afganistane by si malo plniť svoje záväzky a prerušiť všetky väzby na teroristické siete a skupiny. Uviedol to generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg. Spresnil, že spojenci z NATO zvažujú stiahnutie z Afganistanu, a v tejto súvislosti vyzval Taliban, aby dodržal svoje záväzky zamerané na zníženie násilia v krajine a na obmedzenie väzieb na teroristické skupiny. Bývalý americký prezident Donald Trump vlní uzavrel dohodu s Talibanom, podľa ktorej sa USA zaviazali, že zahraničné vojenské jednotky opustia Afganistan do mája 2021, ak prestanú násilnosti a dôjde k pokroku v mierových rozhovoroch medzi hnutím Taliban a vládou v Kábuľe. Administratíva Joea Bidena dohodu skúma, medzitým však Pentagon obvinil Taliban z neplnenia záväzkov. Taliban zasa z porušenia mierovej dohody obviňuje USA a upozornil, že bude pokračovať v džiháde, ak zahraničné jednotky do mája neodídu.

► Veľvyslanci pri EÚ a NATO

Od 27. januára v Bruseli oficiálne pôsobí nový veľvyslanec a stály predstaviteľ SR pri Severoatlantickej rade Peter Bátor. Päť dní predtým sa svojich oficiálnych povinností v Bruseli ujala aj vedúca Stáleho zastúpenia SR pri EÚ Petra Vargová. Oba slovenskí diplomati museli vzhľadom na pandemickú situáciu v Európe po príchode do Belgicka absolvovať povinnú karanténu.

► Biden a Stoltenberg

Americký prezident Joe Biden v telefonáte s generálnym tajomníkom NATO Jansom Stoltenbergom potvrdil záväzky Spojených štátov voči kolektívnej obrane. Oznamoval svoj úmysel radiť sa a pracovať so spojencami v celej škále spoločných bezpečnostných problémov. Oba diskutovali o obavách zo situácie v Afganistane, Iraku a Rusku. Zaviazali sa tiež k spolupráci pri riešení klimatických zmien a pandémie koronavírusu. Zhodli sa, že je potrebné zachovať trend zvyšovania výdavkov na obranu, aby boli členské štáty „bezpečné v nepredvídateľnom svete“.

► Predĺženie zmluvy START

Severoatlantická rada, najvyšší rozhodovací a konzultačný orgán Severoatlantickej aliancie, privítala dohodu medzi Spojenými štátmi a Ruskou federáciou o predĺžení platnosti novej zmluvy START o päť rokov. Spojenci sa domnievajú, že nová zmluva prispieva k medzinárodnej stabilite, pričom vyjadrili silnú podporu pre jej ďalšie vykonávanie, ako aj včasný a aktívny dialóg o spôsoboch zlepšenia strategickej stability.

► Bez účasti veľmocí

Do platnosti vstúpila medzinárodná Zmluva o zákaze jadrových zbraní (TPNW). Dohodu však ratifikovali najmä rozvojové krajiny, jadrové veľmoci ju nepodpísali. Nebude teda mať za následok odzbrojenie, kým ju nepodporia aj jadrové mocnosti a NATO. Nepodpísalo ju ani Japonsko. Podľa nemeckej vlády má nová zmluva potenciál ohroziť dialóg o odzbrojovaní. Zakazuje použitie, vývoj, výrobu, testovanie a skladovanie jadrových zbraní, ako aj vyhrážanie sa ich použitím. Zakazuje tiež zmluvným krajinám, aby na svojom území umožňovali rozmiestnenie nukleárných zbraní iných štátov.

► Spoločné manévry v Odesa

Ukrajina usporiada tento rok v Odesa vojenské cvičenie spolu so silami Severoatlantickej aliancie, uviedol na spoločnej tlačovej konferencii s generálnym tajomníkom NATO Jansom Stoltenbergom v Bruseli ukrajinský premiér Denis Šmyhal. So Stoltenbergom rokoval o širokom spektre problémov vrátane boja proti koronavírusu, kybernetických útokov či zapojenia ukrajinských síl do mierových operácií. Ukrajina má záujem o ďalšiu spoluprácu s Alianciou v oblasti bezpečnosti v Čiernom mori. Šmyhal hovoril aj o perspektívach vstupu do NATO. Poznamenal, že Ukrajina je pripravená a „robí si domáce úlohy“. Za krátkodobú strategickú perspektívu pre Kyjev označil získanie Akčného plánu členstva (MAP), čo je prvý krok v procese pristúpenia k Aliancii.

Text a foto: TASR

Medaila pre potkana

Zlatú medailu Marie Dickinovej, udeľovanú britským združením pre dobré životné podmienky zvierat PDSA, získal na sklonku minulého roka prvý raz hlodavec – africký potkan obrovský, špeciálne vycvičený na hľadanie nášľapných mín.

Magawa je africký potkan obrovský, ktorého na hľadanie výbušnín vycvičilo belgické mimovládne združenie Apopo. Spoločnosť People's Dispensary for Sick Animals - PDSA, založená pôvodne na opateru chorých zvierat, každý rok udeľuje zlatú medailu pomenovanú po svojej zakladateľke za odvahu a výnimočné skutky domácich zvierat. Zdôraznila, že Magawa počas svojej takmer šesťročnej kariéry objavila v Kambodži 39 protipechotných mín a 28 nebezpečných zvyškov výbušnín. Aj jej zásluhou bolo možné vyčistiť takmer 141 000 metrov štvorcových pôdy, čo je ekvivalent 20 futbalových ihrísk.

Zlatá medaila Marie Dickinovej sa od roku 1943 udeľuje výhradne len zvieratám ako uznanie ich odvahy pri záchrane ľudských životov, zdravia a majetku. Považuje sa za zvierací ekvivalent prestížneho vyznamenania za statočnosť Jurajov kríž, ktoré je najvyšším britským civilným ocenením za statočnosť a hrdinstvo. V minulosti ju udelili poštovým holubom, koňom, psom a mačkám, hlodavec sa stal laureátom po prvý raz.

„Získanie tejto medaily je pre nás veľkou ctou. Upriami to pozornosť sveta na problém protipechotných mín,“ uviedol Christophe Cox, výkonný riaditeľ spoločnosti Apopo, ktorá potkana vycvičila. Podľa neho je ocenenie veľmi dôležité pre trénerov zvierat. Udelenie medaily však bolo veľkou udalosťou aj pre Kambodžanov.

Belgická mimovládna organizácia využíva cvičené africké potkany

na zisťovanie tuberkulózy a najmä na odhaľovanie nášľapných mín. Potkany sú považované za inteligentné zvieratá s osobitným talentom na plnenie opakovaných úloh.

Apopo uskutočňuje výcvik týchto hlodavcov v ich rodnej Tanzánii, aby boli schopné vypátrať trinitrotoluén (TNT). Potkany sa tiež naučia vyškrabať znak na mieste, kde výbušninu vypátrali, aby ju mohli zneškodniť pyrotechnici. Technika, ktorá nie je založená na detegovaní kovového šrotu, umožňuje odminovačom pracovať oveľa rýchlejšie ako s detektorom kovov.

Magawa patrí k druhu najväčších potkanov *Cricetomys gambianus*, takže neprekvapuje jej dĺžka 70 cm a hmotnosť 1,2 kg. Vo veku sedem rokov sa však už chystá do zvieracieho dôchodku. Magawa je dosť ľahká na to, aby nastraženú výbušninu svojou váhou neodpálila, ale vie ju vyhľadať a označiť. Dokáže skontrolovať plochu s rozlohou tenisového kurtu za tridsať minút, kým človeku vybavenému detektorom kovov by to trvalo až štyri dni. Tridsať minút je zároveň celá pracovná zmena odvážneho hlodavca.

Združenie Apopo vďaka vycvičeným hlodavcom pomohlo zneškodniť viac ako 83 000 protipechotných mín. Podľa údajov PDSA bolo v Kambodži v období rokov 1975 až 1998 uložených štyri až šesť miliónov nášľapných mín, ktoré si vyžiadali už vyše 64 000 obetí na životoch, ďalších 25 000 bolo vážne zranených.

Text a foto: TASR, SITA

Sanitári pre ťažké časy

V priestoroch posádkovej ubytovne v časti Martin-Podháj sa v dňoch 2. – 5. februára uskutočnil kurz sanitárov počas núdzového stavu.

Organizuje ho Úrad hlavného lekára (ÚHL) OS SR Ružomberok, pracovisko Liptovský Mikuláš. Jeho skupina odborného výcviku v oddelení výcviku, vzdelávania a špecializačnej prípravy, spresňuje vedúci starší zdravotník a riadiaci kurzu rotmajster Jozef Filický.

Ide o druhý kurz v tomto roku. V uplynulom roku sa realizovali štyri kurzy sanitárov počas núdzového stavu a vyškoľených bolo spolu 167 profesionálnych vojakov. V tomto roku sa kurzy konajú „v bubline“.

Ako na covid

Podľa rotmajstra Filického sa museli prispôsobiť obmedzeniam v súlade so stanoviskom riaditeľa Vojenského ústavu hygieny a epidemiológie. Kurzy sa preto nere realizovali v podmienkach útvaru v Liptovskom Mikuláši, ale v martinskej ubytovni. Jeho účastníci nesmeli v priebehu kurzu opúšťať ubytovacie a určené priestory ubytovne. Pri nástupe sa museli preukázať negatívnym testom na Covid-19, nie starším ako 24 hodín, a boli pretestovaní aj v závere kurzu. Rovnako tiež inštruktori.

V súvislosti s vývojom ochorenia Covid-19 sa organizátori kurzu usilovali upriamiť pozornosť na nácvik používania osobných ochranných pracovných prostriedkov (OOPP) vzhľadom na nasadenie už vyškoľených sanitárov do prvej línie na covidové oddelenia nemocničných zariadení. Preto podľa in-

štruktorky rotnej Milady Andraščíkovej venujú zvýšenú pozornosť praktickému precvičeniu každého jednotlivca. „Vieme, že škola pre záchranárov trvá rok. My za pár dní pripravujeme sanitárov v núdzovom stave. Ide o nezdravotníkov, aby mohli pôsobiť ako pomocní sanitári v nemocniciach a ďalších zariadeniach pri zvládaní pandemickej situácie. Osobitnú pozornosť venujeme nácviku bezpečného zoblekania ochranného odevu po jeho kontaminácii. Práve pri tejto činnosti hrozí vysoké riziko nakazenia,“ hovorí zdravotníčka, ktorá začínala ako chemička v rožňavskom prápore RCHBO a neskôr pôsobila ako pyrotechnička. Absolvovala ročné štúdium sanitára a v súčasnosti končí štúdium urgentnej zdravotnej starostlivosti na Katolíckej univerzite v Ružomberku.

Vedúca staršia zdravotníčka nadrotmajsterka Rastislava Debnárová dodáva, že samotní vojaci prichádzajú počas kurzu so svojimi skúsenosťami. Veď mnohí z nich (približne tretina) túto chorobu prekonali, alebo ju mali ich blízki a priatelia. Aj takéto konkrétne poznatky všetkých navzájom obohacujú. Kvituje, že účastníci kurzu majú o preberanú problematiku záujem.

Skladba frekventantov sa nemení. Do kurzu sú zaraďovaní prevažne príslušníci mužstva a poddôstojníci z pozemných, vzdušných a špeciálnych síl v celkovom počte do 50 osôb na jeden termín, ktorí majú maximálne vek 45 rokov.

Rada pomôžem

Medzi nimi bola aj vojačka Eva Kuchenová z trebišovského motorizovaného práporu. Rodáčka z Revúcej je v ozbrojených silách šesť rokov, v lete končí diaľkové inžinierske štúdium na leteckej fakulte košickej technickej univerzity.

„Pre mňa je to dôležitý kurz. Dozvedela som sa mnoho nového a užitočného aj pre môj ďalší život. O tom, ako sa postarať o pacienta. Najmä o starších so zníženou mobilitou. Aj ako účinne a správne poskytnúť prvú pomoc, aby sme pri nej pacientovi ešte viac nepoškodili. Veď každý z nás môže byť niekedy účastníkom dopravnej nehody. Veľmi rada v prípade potreby pomôžem v nemocniciach, domovoch, ale aj v rámci útvaru. V žiadnom prípade nejde o stratené dni,“ hovorí Eva.

Vojak Erik Slávsky, ktorý je v prápore CSS Prešov autoelektrikárom – mechanikom pásovej techniky, neskrýva potešenie. Kurz bol podľa jeho slov presne taký, ako očakával. „Naučil som sa veľa o poskytovaní pomoci ľuďom, ktorí ju potrebujú, sú na ňu odkázaní. Ale aj o prvej pomoci. Bol som svedkom, ako pri dopravnej nehode ľudia zranenému veľmi nepomohli. Skôr mu svojim neodborným počínaním ešte zhoršili jeho zdravotný stav. Som pripravený pôsobiť ako sanitár tam, kde ma bude treba,“ zdôrazňuje Erik.

Spätná väzba

Riadiaci kurzu rotmajster Jozef Filický hovorí, že potešujúca je spätná väzba od vyškolených sanitárov, ktorí už zodpovedne a profesionálne plnia náročné úlohy, že prejavujú záujem o plnohodnotné sanitárske vzdelanie a ďalšie zotrvanie v tejto službe aj napriek náročnej práci na úkor vlastného pohodlia a dlhej odluky od rodín. Pripomína, že kurz sanitár v núdzovom stave organizujú s účinnou podporou Základne výcviku a mobilizačného doplnovania Martin. Oceňuje spoluprácu, ktorú majú v tomto smere najmä so štábnym nadrotmajstrom Miroslavom Dulajom a nadrotmajstrom Andrejom Miľovčíkom.

V Martine úspešne ukončilo svoju prípravu dovedna 49 vojakov a poddôstojníkov z útvarov pozemných, vzdušných i špeciálnych síl a riaditeľ odboru – zástupca hlavného lekára OS SR plukovník Jozef Ragan im slávnostne odovzdal certifikáty sanitára počas núdzového stavu. Celkovo ich už ÚHL pripravil od minulého roka 264.

Text: Jozef Žiak

Foto: autor, rtm. Jozef Filický

SLOVO PODDÔSTOJNÍKA

V súčasnej kriticknej epidemiologickej situácii nemocničné zariadenia využili ponuku ministerstva obrany a požiadali o pomoc Ozbrojené sily SR, ktoré reagovali a po dohode vyslali vojakov do predurčených nemocníc. Preškolení sanitári v núdzovom stave pomáhajú pri triedení pacientov, plnia úlohy na rôznych oddeleniach nemocníc, predovšetkým však pôsobia v covidových záchytných pracoviskách, v preťažených priestoroch dohliadajú na dodržiavanie odstupov v čakárňach, vypomáhajú s administratívnymi činnosťami v mikrobiologických laboratóriách a v odberových miestach.

Myšlienka preškoliť vojakov na pozície sanitárov v núdzovom stave bola kľúčovým rozhodnutím funkcionárov rezortu obrany s jasným cieľom pomôcť vyťaženým nemocničným zariadeniam a určite padla na úrodnú pôdu. Úrad hlavného lekára (ÚHL) OS SR v Ružomberku promptne reagoval a po urgentnom spracovaní programu kurzu a jeho schválení sekciou vzdelávania MZ SR hlavný lekár vydal metodický pokyn na vykonávanie kurzu sanitár počas núdzového stavu. Som presvedčený, že preškolení vojaci budú v najbližších dňoch nasadení a ich potenciál sa v maximálnej miere využije v prospech občanov našej krajiny. ÚHL okrem spomínaných kurzov od začiatku pandémie v roku 2020 zorganizoval aj mnohé ďalšie. Napríklad kurz prvej pomoci, kurz medicíny katastrof, kurz manipulácie s liekmi a zdravotníckym materiálom, kurz CLS – bojového záchranára, kurz inštruktorov prvej pomoci, kurz obsluhy sanitky a jej nadstavby či kurz zdravotníckych odsunov a ďalšie. Len do konca roka 2020 tak pripravil spolu 562 odborníkov v 52 kurzoch.

štábný nadrotmajster Viliam Machara
veliaci poddôstojník – hlavný zdravotník OS SR,
Úrad hlavného lekára OS SR

Riaditeľka kancelárie ministra obrany SR Monika Masariková:

Záujem, práca, vytrvalosť

Mgr. Monika Masariková, PhD., nie je prvá žena v pozícii riaditeľky kancelárie ministra obrany, ale je prvá, ktorá pred nástupom do tejto pozície dlhodobo pôsobila v rámci bezpečnostného sektora našej krajiny.

Čo vás oslovilo venovať sa obrane a bezpečnosti?

Na začiatku to bola zhoda náhod. Študovala som medzinárodné vzťahy, v rámci ktorých je viacero oblastí špecializácie. Ešte počas školy ma však oslovil jeden známy, či by som sa zapojila do organizácie podujatia Letná škola pre mladých profesionálov pod hlavičkou mimovládnej organizácie Centrum pre európske a severoatlantické vzťahy (CENAA). Zúčastňovali sa na ňom študenti z viacerých krajín Európy, mal im priblížiť bezpečnostnú a obrannú politiku. Tieto témy aj vojenské prostredie Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika a vrtuľníkového krídla v Prešove, kde škola prebiehala, ma oslovili natoľko, že som do CENAA v roku 2008 nastúpila na stáž. Spolupráca napokon trvala až šesť rokov.

Kde ste ďalej získavali skúsenosti?

Po odchode z CENAA som aj naďalej pôsobila v mimovládnom sektore, tentoraz už v organizácii Slovenský inštitút pre bezpečnostnú politiku, ktorú sme založili spolu s kolegami. Okrem toho som ešte počas štúdií začala pracovať v parlamen-

te, najskôr ako poradkyňa predsedu Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť, neskôr v Osobitnom kontrolnom výbore NR SR na kontrolu činnosti Vojenského spravodajstva. Istý čas som strávila aj vo Veľkej Británii v mimovládnej organizácii, ktorá sa zaoberala NATO a európskou obrannou politikou. Prvé skúsenosti so štátnou sférou boli na Ministerstve vnútra SR, v sekcii európskych programov bolo našou ambíciou zriadiť v rámci Centra výcviku Lešť veľké výskumné centrum pre všetky bezpečnostné zložky nášho štátu. No a v dizertačnej práci na Akadémii ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika som spracovala tému Vplyv zmien bezpečnostného prostredia na budovanie OS SR v kontexte európskej integrácie. Samozrejme, so životom a problémami samotných ozbrojených síl som sa najpodrobnejšie zoznámila až v priebehu minulého roka, keď som v sprievode ministra obrany Jaroslava Naďa mala možnosť navštíviť takmer všetky naše vojenské útvary a zariadenia.

Čo ste sa usilovali presadzovať v mimovládnych organizáciách?

Najmä zvyšovanie povedomia širokej verejnosti o bezpečnosti a obrane a význame ozbrojených síl. Realizovali sme veľa projektov, ktoré túto problematiku približovali najmä mladým ľuďom. Ešte pred takým desaťročím, presnejšie pred útokmi teroristov vo viacerých európskych mestách, bola táto oblasť na úplnom okraji ich záujmu.

Mali ste v tomto zameraní aj nejaký vzor?

Asi nikoho neprekvapí, že to neboli ženské vzory, pretože v tejto sfére sa ženy vyskytujú len zriedka. Inšpirovali ma skôr odborníci len o málo starší odo mňa, ktorí sa ako nastupujúca generácia už v relatívne mladom veku začali tejto oblasti venovať s veľkou energiou a na vysokej odbornej úrovni. Viacerí z nich sú dnes aj vo vedení ministerstva obrany.

Ako sa u nás presadí v oblasti bezpečnosti a obrany žena, keďže na Slovensku je to ešte stále tradične skôr mužská aréna?

Na začiatku musí byť aktívny záujem, samozrejmosťou je práca. Dodám tiež vytrvalosť. Týmito témami som sa začala zaoberať ešte na vysokej škole v roku

2008 a dnes je mi veľkou cťou, že stretávam na chodbách ministerstva obrany ľudí, s ktorými som začala spolupracovať už vtedy.

Z akého uhla sa pozeráte na tretí sektor z pozície vysokej štátnej úradníčky?

S veľkým rešpektom. Vnímam ich nezastupiteľnú úlohu, ktorú zohrávajú, aj ťažkosti, s ktorými sa musia potýkať. V mnohých oblastiach pomáhajú tam, kde štát nevie tak pružne a flexibilne reagovať, preto by mali byť prirodzeným partnerom štátnych orgánov. Sú to rôzne think-tanky združujúce analytikov či politológov, rovnako ako združenia vojnových veteránov či vojenských dôchodcov, kluby vojenskej histórie a rôzne ďalšie organizácie, ktoré nám vedia pomôcť pri tvorbe obrannej politiky. Nevyužiť ich nadšenie a úprimný záujem by bol hazard, preto som veľmi rada, že náš rezort sa programovo usiluje o zlepšenie spolupráce s týmito združeniami.

Čo z mimovládneho sektora presadzujete v štátnej správe?

Azda motivovať kolegov ku komplexnejšiemu záujmu a širšej vnútornej zodpovednosti za veci, ktoré sú im pridelené na riešenie. V občianskom združení dostanete úlohu a musíte sa s ňou popasovať v celej jej šírke. Nikto sa nepýta, či ste už predtým niečo podobné robili alebo či už vám „padla“. S úlohou sa skrátka musíte popasovať ako s celkom. To znamená aj myslieť mimo zabehnutých koľají a možno hľadať iný a jednoduchší spôsob riešenia, ako je ten zaužívaný rokmi. Teší ma však, že podstatná časť ľudí v mojom okolí svoju prácu chápe práve takto.

Dlhodobu ste sa aj prostredníctvom médií venovali boju proti dezinformáciám – a tak ste napríklad ešte v roku 2016 hovorili tiež o tom, že silným nástrojom na vedenie boja proti EÚ sú práve dezinformačná vojna a negatívna propaganda. Na čo sa konšpirátori v európskom priestore sústredia dnes?

Ak bol vtedy pri podkopávaní autority Európskej únie častou témou takzvaný bruselský diktát, dnes je to najmä široká vlna dezinformácií súvisiacich s pandemiou. Mnoho ľudí verí, že vírus vznikol úmyselne v laboratóriách preto, aby svetové elity sledovali prostredníctvom pandémie svoje ciele. To sa odzrkadľuje aj v obavách z očkovania, keď už vidíme vplyv dezinformácií priamo na zdravie a životy obyvateľov. Samotný obsah falošnej správy a podkopávanie dôvery ľudí v štát a jeho inštitúcie je však len jeden z nebezpečných aspektov dezinformácií. Rovnako nebezpečné je to, že v informačnom priestore zahltenom protichodnými informáciami už občania nevedia, komu majú dôverovať. Strácajú záujem o dianie okolo seba, sú ľahko manipulova-

vateľní, čím môže dôjsť k destabilizácii systému.

Veľmi ma teší, že politické vedenie rezortu a velenie ozbrojených síl majú spoločnú reč v otázkach modernizácie aj úprimnú snahu o zlepšovanie podmienok služby pre vojakov a zamestnancov.

Čo proti dezinformáciám ako súčasť hybridných hrozieb robí naše ministerstvo?

Ministerstvo obrany považuje hybridné hrozby za rovnako nebezpečné, ako sme považovali v minulosti tradičné ohrozenia. Boj proti nim je, samozrejme, súčasťou našej aktuálne prijatej obrannej stratégie. Navyše ministerstvo obrany má v gescii koordináciu prípravy akčného plánu boja proti hybridným hrozbám v rámci celej vlády. Aj preto sme v kancelárii ministra obrany zriadili nový post koordinátora boja proti hybridným hrozbám, ktorý je obsadený odborníkom aj na dezinformácie. Jeho hlavnou úlohou bude koordinovať jednotlivé zložky aj ľudí z iných rezortov, ktorí sa týmito hrozbami zaoberajú, vrátane zapojenia mimovládneho sektora a občianskej verejnosti.

Pred štyrmi rokmi ste z pozície analytičky prízvukovali, že nové vojenské stredisko EÚ pre misie v Afrike je správny krok – a dnes aj naše ozbrojené sily posilňujú zastúpenie v operáciách EÚ na africkom kontinente. Vidíte dopredu?

Bohužiaľ, nie, ale sú určité trendy, ktoré sa dajú predvídať. O to sa usilujeme na ministerstve obrany aj dnes, začínajúc vyhodnocovaním bezpečnostných hrozieb, voči ktorým prijímame adekvátne opatrenia a ktoré zachytávajú aj strategické dokumenty. A to tak, aby boli platné dlhodobu, a nie aby zaostávali za realitou a jej vývojom už v čase ich prijatia. V tomto smere je mimoriadne dobré, že Slovensko má novú bezpečnostnú aj obrannú stratégiu.

Prečo ste v jeseni oslovili vysokoškôľakov s ponukou stáť v kancelárii ministra?

Je to najlepší spôsob, ako podnietiť záujem o dianie na ministerstve obrany u mladých a perspektívnych ľudí. Napokon – niektorí z nich sa azda stanú našimi budúcimi spolupracovníkmi, podobne ako na ministerstve obrany začínal ako stážista náš súčasný minister.

Čo je ťažiskom vašej práce v pozícii riaditeľky ministerovej kancelárie?

Kancelária ministra je akoby vstupnou bránou verejnosti k daniu v našom rezorte. Prostredníctvom tlačového oddelenia zabezpečujeme komunikáciu s novinármi aj verejnosťou. V zmysle zákona odpovedáme v stanovených lehotách aj na otázky občanov. O živote v rezorte informuje aj oddelenie rezortnej tlače cez časopis Obrana či týždenný eBulletin. Protokol sa stará o zabezpečenie aktivít ministra doma i v zahraničí. Mimoriadne dôležitá je príprava vládnej a parlamentnej dokumentácie. Oddelenie marketingu pripravuje podujatia pre verejnosť. Chod kancelárie a program vedúcich predstaviteľov rezortu obrany pritom treba zabezpečiť na sedem dní v každom týždni.

To nevyzerá na pracovný čas od – do...

Áno, býva to dynamické a za seba poviem – vďakaobhu. Baví ma to viac, ako keby to bolo len od – do.

Ako sa dá takéto nasadenie kompenzovať?

Predovšetkým musí človek svojou prácou žiť, potom ju nevníma ako niečo zatažujúce. Keď je navyše obklopený aktívnymi ľuďmi, ktorí sú rovnako motivovaní, a zároveň vidí, že všetkým spolu ide o dobrú vec, tak je to v podstate už súčasťou jeho poslania. Vážim si kolegov štátnych úradníkov, rovnako ako vojakov – a ak som sa predtým venovala obrane zvonku, teraz mám možnosť vplývať na chod vecí priamo z kancelárie ministra. Veľmi dobre vnímam napríklad ten obrovský komplex úloh, ktorý rezort obrany a ozbrojené sily zvládli v boji s pandemiou. Teší ma, aké renomé majú vojaci aj v medzinárodnom kontexte a ako sa im ich profesionalita vracia vo forme dôvery našich občanov. O to viac je dobré, že rezortu sa darí zvyšovať rozpočet na obranu, že politické vedenie rezortu a velenie ozbrojených síl majú spoločnú reč v otázkach modernizácie aj úprimnú snahu o zlepšovanie podmienok služby pre vojakov a zamestnancov, že ľudia prestávajú vnímať ozbrojené sily ako štruktúru, ktorú treba len financovať, pretože vidia, aké dôležité úlohy plní. Som skrátka rada, že som pri tom.

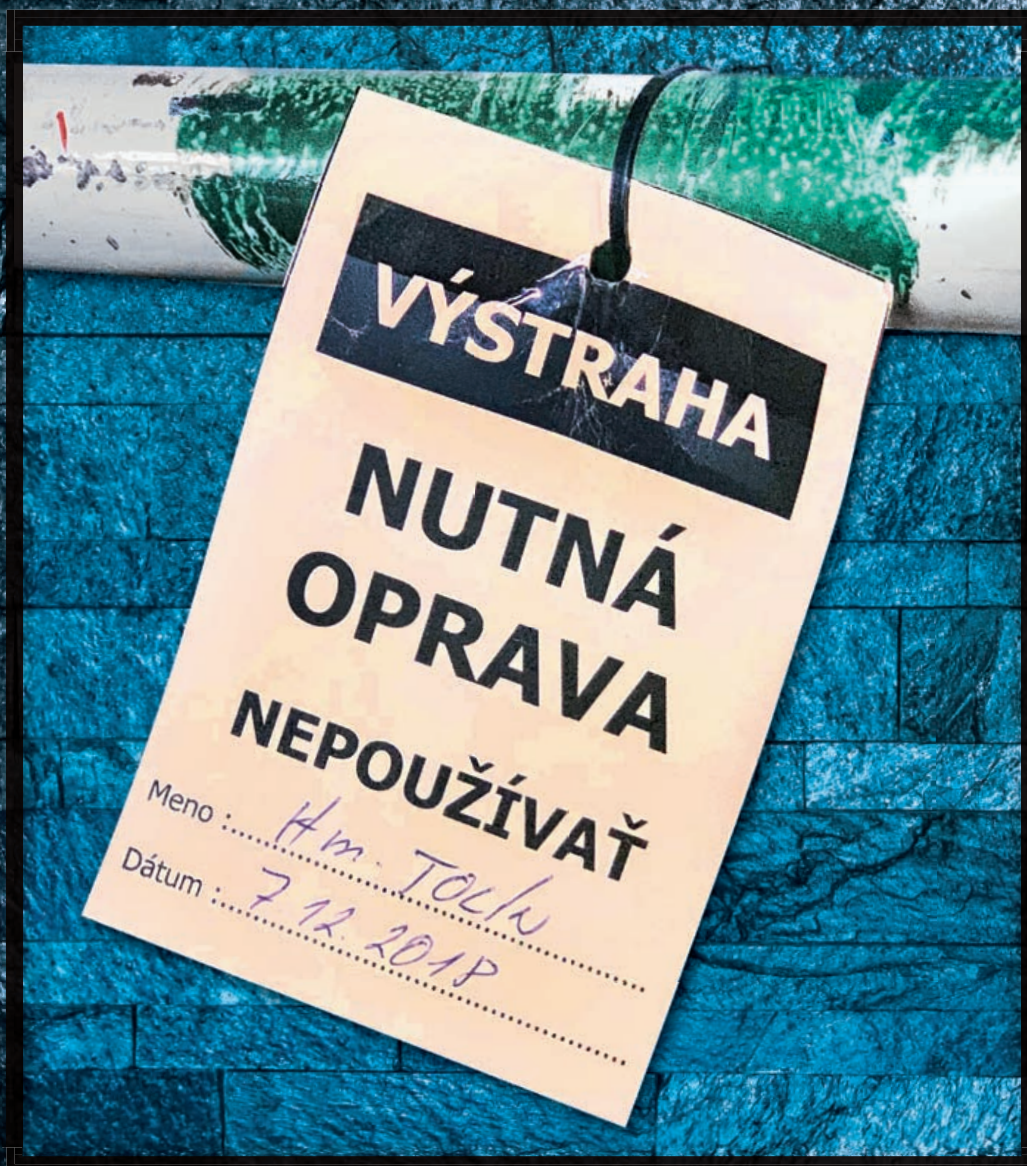
A tá kompenzácia?

Rada cestujem a spoznávam nových ľudí a miesta. V čase pandémie sú tieto možnosti obmedzené, o to radšej som bola, že vlni sme mali možnosť zoznámiť sa so situáciou v jednotlivých vojenských posádkach po celom Slovensku. A ak myslíte na šport, tak je to fitness – štandardne v posilňovni. Najnovšie ma začal veľmi baviť kickbox.

Zhovárал sa: Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer

TÉMA

Liečenie infraštruktúry

„Ak bolo v roku 2018 vyčlenených z rozpočtu rezortu obrany na rutinnú a štandardnú údržbu infraštruktúry 2,2 milióna eur, na aktuálny rok je to 9,4 milióna, ten budúci by sme mali mať k dispozícii vyše 11 miliónov, na rok 2023 sa plánuje 22 miliónov a bude to rásť,“ avizoval Ján Bučan, riaditeľ Úradu správy majetku štátu Ministerstva obrany SR.

„Samozrejme, údržba je tá menšia časť nákladov, pretože pokiaľ ide o veľké investície, výhľadovo od roku 2022 do roku 2027 je naplánovaný balík 342 miliónov eur. Kľúčové je znižovať obrovský investičný dlh, ktorý hrozivo rástol už tri desaťročia a ktorý rezort obrany tlačí pred sebou,“ zdôraznil riaditeľ Bučan.

Finále v Leviciach

„Minimálne deväťdesiat päť percent vojakov aj civilného personálu chce robiť, sú akční, ale potrebujú mať na to podmienky,“ zdôraznil 17. decembra veliteľ 13. mechanizovaného práporu v Leviciach podplukovník Michal Király pri rozhovore s ministrom obrany Jaroslavom Naďom a štátnym tajomníkom Marianom Majerom. Minister bol pritom v Leviciach na finálovej návšteve svojej minuloročnej „tour de“ vojenskej posádky, keď postupne navštívil takmer všetky útvary ozbrojených síl. Jeden z dôrazov svojich ciest kládol na infraštruktúru. „Pravda je, že nemám až také veľké morálne právo sťažovať sa, lebo dobre viem, že iné útvary sú na tom čo do infraštruktúry oveľa horšie, ale...“ pokračoval podplukovník. Nuž – aj v Leviciach išlo práve o to ale. „Napríklad náčelníkovi parku techniky a kontroly technického stavu rotmajstrovi Júliusovi Liberkovi som sľúbil, že halu opráv dáme určite dokopy. On sa na mňa len usmial a povedal, že som už šiesty veliteľ levického práporu, ktorý mu to sľubuje – a stále

Výstavba a rozvoj ozbrojených síl sa zamerajú aj na udržiavanie a rozvoj infraštruktúry na zabezpečenie kvalitného výcviku, používanie a skladovanie novej výzbroje a techniky, na ochranu objektov a skvalitnenie podmienok života profesionálnych vojakov.

Obranná stratégia SR, 2021

nič,“ pokračoval počas prehliadky spomenutej haly pplk. Király. Minister, ktorý sa s rtm. Liberkom pozdravil a spýtal sa ho, čo je vo veci, dostal veľmi jasnú odpoveď: „Najväčší problém je statika. Popraskané múry vzbudzujú veľké obavy, či sa to nebude zhor-

17. december, 13. mechanizovaný prápor Levice

šovať. Radosť nám nerobia ani nefunkčné sociálne zariadenia a odstavené vykurovanie. Jediná výhoda haly je, že na vás neprší či nefúka,“ poznamenal so sebe vlastným zmyslom pre humor rtm. Liberko, ktorý má v Leviciach pod palcom opravy techniky už od roku 1995. No a vo februári nám ozrejmil, že v hale je aj mínus päť, a ak by tam chcel niekto opravovať techniku, musí si dávať pozor, aby neprimrzol k pancieru. Nuž – a opravovať veru je čo. Spolu vyše päť stoviek levických vojakov má k dispozícii napríklad desiatky rozličných typov bojových vozidiel pechoty či obrnených transportérov. Niektoré typy techniky pritom nie sú plne prevádzkyschopné v značných počtoch.

„V Leviciach je to v porovnaní s inými posádkami naozaj relatívne dobré, hoci treba nemálo vecí doriešiť. Ťažko napríklad chápať, že sa slušne investovalo do jednej z budov, no trakt sociálnych zariadení ostal na úrovni spred pol storočia. Na inej budove zasa ostala poškodená strecha. Prioritu však má opravárenská hala, tú musíme komplexne opraviť, veď to v nej vyzerá ešte horšie ako za čias Márie Terézie,“ dodal s trochou zveličenia, no s odhodlaním minister obrany. Rotmajster Liberko by vedel spresniť, že hala je z čias komunistického prezidenta Antonína Novotného a od roku 1967 sa márne teší na akúkoľvek investíciu. Azda sa aj s podplukovníkom Királyom dočkajú. Peniaze na jej rekonštrukciu sú alokované v centrálnej pláne obnovy infraštruktúry už v tomto roku.

Šírava, Michalovce, Trnava

Minister obrany absolvoval vlaňajšie návštevy v útvaroch spravidla so štátnym tajomníkom Marianom Majerom. V niektorých

Vzdušné sily

V rokoch 2008 až 2010, po schválení balíka spôsobilostí CP 5A0062 „Zabezpečenie operačných spôsobilostí v siedmich nových členských štátoch“ Severoatlantickou radou, realizovali na letisku Sliač v rámci spolufinancovania investičnej výstavby z prostriedkov SR a z prostriedkov programu NATO Security Investment Programme (NSIP – Program bezpečnostných investícií NATO) dvanásť projektov na podporu rozvoja spôsobilostí letiska.

Náklady na výstavbu dosiahli sumu 69 mil. eur. „Od uvedenej investície, bohužiaľ, nedošlo k ďalšej výraznej modernizácii infraštruktúry útvarov Vzdušných síl OS SR, aj napriek tomu, že od roku 2014 bol naštartovaný proces modernizácie leteckej techniky (LT) projektom Spartan na zvýšenie spôsobilostí dopravného letectva. Nasledoval projekt Black Hawk a v súčasnosti už prebieha výcvik leteckého personálu na novú platformu nového taktického stíhacieho lietadla F-16 Block 70/72, ktoré nahradí dosluhujúce MiG-29,“ uviedol veliteľ Vzdušných síl OS SR brigádny generál Róbert Tóth.

Napriek niekoľkým parciálnym rekonštrukciám je investičný dlh vo vzdušných silách obrovský. Ich veliteľ si v súlade s priori-

29. máj, dopravné krídlo Kuchyňa

tami náčelníka GŠ OS SR stanovil ťažiská pre investičnú výstavbu vo vzdušných silách takto:

1. modernizácia infraštruktúry letiska Sliač pre potreby zabezpečenia prevádzky novej LT – 1. etapa (nevyhnutná na prijatie novej LT a začatie plnenia úloh NATINAMDS a leteckého výcviku na území SR),
2. výstavba hangárov na údržbu a parkovanie pre už zavedenú techniku C-27J Spartan a UH-60M Black Hawk,

posádkach bol s nimi aj náčelník generálneho štábu generál Daniel Zmeko, inokedy veliteľ pozemných síl generálmajor Jindřich Joch či jeho nástupca brigádny generál Ivan Pach, alebo veliteľ vzdušných síl generálmajor Lubomír Svoboda, no aj generálny tajomník Služobného úradu MO SR Peter Kozák. Vždy podľa príslušnej služobnej línie.

Vráťme sa spolu s nimi na niektoré návštevy aj my. Na začiatok napríklad na Zemplínsku Šíravu, tá bola pre všetkých z rezortu, radi sem chodili vojaci, zamestnanci aj vojenský dôchodcovia: „Bývalá veľmi obľúbená vojenská zotavovňa je od roku 2018 zatvorená a schátraná. Zatvorili ju napriek tomu, že mala dostatočné výsledky na to, aby mohla naďalej fungovať. Navyše predchádzajúca vláda povolila rozpredať až 90 percent pozemkov okolo tohto zariadenia vrátane viacerých nehnuteľností. Na sľubovaný penzión nebol pripravený žiadny projekt, iba vizualizácia, nija-

19. jún, Vojenská zotavovňa Zemplínska Šírava

ké finančné prostriedky na to neboli vyčlenené a dokonca ani plánované, navyše všetky vrabce čvirkajú o tom, že to bolo celé pripravované na predaj spriaznenej firme,“ rozhorčene uviedol 19. júna minister obrany. Zdôraznil, že rezort toto zariadenie potrebuje, má totiž unikátnu polohu a veľké možnosti. Aká je teda jeho aktuálna perspektíva? „Areál ostáva v správe Bytovej agentúry rezortu ministerstva obrany (BARMO). Sme v štádiu predprojektových rokovaní aj s Ústrednou vojenskou nemocnicou SNP či s akciovou spoločnosťou Horezza a ďalšími rezortnými organizáciami, aby sme niektoré veci neduplikovali. No isté je, že Šírava pôjde do komplexnej rekonštrukcie. Aj preto, že štvrtý

3. modernizácia infraštruktúry pre potreby zavedenia novej rádiolokačnej techniky,
4. modernizácia infraštruktúry letiska Sliač pre potreby zabezpečenia prevádzky novej LT – 2. etapa (osamostatnenie prevádzky novej LT a rozvoj spôsobilostí infraštruktúry na zabezpečenie jej plnohodnotnej prevádzky),
5. dostavba oplotení, tak aby bola zabezpečená ochrana a integrita útvarov vzdušných síl,
6. modernizácia infraštruktúry letiska Sliač a Kuchyňa z dôvodu podpory plnenia úloh zo strany hostiteľskej krajiny (Host Nation Support – HNS),
7. projekty na zlepšenie kvality života.

Pozemné sily

„Základom pre nás je modernizácia a dobudovanie výcvikovej infraštruktúry, plus rekonštrukcie budov v mierových posádkach, kde príslušníci pozemných síl slúžia. Vráťane ubytovacích kapacít, kde majú svoj dočasný domov najmä slobodní vojaci,“ konkretizoval veliteľ pozemných síl generálmajor Ivan Pach. „Uznávam, že aj s príchodom novej techniky potrebujú obrovské investície do infraštruktúry vzdušné sily. No to isté a tiež

rok stojí a chátra, už teraz veľmi zhruba odhadujem nevyhnutné náklady okolo pätnásť miliónov,“ avizoval riaditeľ BARMO Branislav Ilkovič.

„Dnes sme pokračovali s ministrom obrany aj v návšteve útvarov pozemných síl v Michalovciach a Trebišove. Boli sme sa v nich pozrieť na delostrelcov, mechanizované a motorizované prápory. Naši vojaci v nich odvádzajú skvelú prácu, no najmä stav budov útvarov je zúfalý. Dobechnúť tento obrovský finančný dlh nebude vôbec ľahké. Budeme hľadať inovatívne riešenia, aby sme sa s nelichotivým stavom infraštruktúry pohli dopredu,“ uviedol v ten istý deň štátny tajomník MO SR Marian Majer. „Kasárne v Michalovciach boli asi v najhoršom stave, aký som za tie mesiace videl. To, že v jednej miestnosti ošarpanej budovy bola podlaha vydutá asi o meter, už ani nepripomínalo objekt v mierovej posádke, ale skôr po nejakom zásadnom vojnovom konflikte,“ pokrútil hlavou pri spomienke na 19. jún minister obrany. „Viacero vecí sme už v Michalovciach realizovali a aj podľa faktúr, ktoré som podpisoval, viem, že sa tam do infraštruktúry zásadným spôsobom investuje – a bude sa aj naďalej.“

5. jún, Veliteľstvo 1. mechanizovanej brigády Topoľčany

vo veľkom rozsahu v súvislosti s nákupom nových bojových zbraňových systémov čaká aj nás. Podstatne potrebujeme investovať tiež do objektov na uskladnenie materiálu či munície. Dôležité sú opravárenské haly v Topoľčanoch či v Leviciach...” vyratúval generálmajor Pach. Nato sa vrátil k výcvikovým priestorom: „Lešť je na tom slušne, ale my potrebujeme cvičiť aj v Kamenici nad Cirochou, v Sučanoch, na Tureckom vrchu

15. október, Vojenský archív Trnava

19. jún, 22. mechanizovaný prápor Michalovce

a na všetkých, i tých najmenších posádkových cvičiskách. Ja sa skláňam pred personálom, ktorý ich napriek všetkému udržiava aspoň v takom stave, v akom sú. Ten stav však nie je dobrý. Modernizačný deficit je obrovský. Bežnými terčovými manévrami začínajúc a celkovým zázemím končiac.“ Generálmajor Pach vymenoval tiež množstvo budov určených na rekonštrukciu. Ich zoznam nie je krátky.

Sily pre špeciálne operácie

Sily pre špeciálne operácie ešte pred rokom a trištvrte reprezentoval iba žilinský 5. pluk špeciálneho určenia. Od 1. júna 2019, keď najmladšie operačné Veliteľstvo Síl pre špeciálne operácie OS SR vzniklo, k žilinským kasárňam, do ktorých sa podstatnejšie neinvestovalo od roku 1993, pribudol celý areál a viacero budov. „Dve budovy v Žiline sú však v havarijnom stave. Vďaka angažovaniu ministra obrany sú vyčlenené financie na rekonštrukciu objektu telovýchovného areálu. S prácami začneme už tento rok,“ konštatoval brigádny generál Branislav Benka, veliteľ síl. Najväčšou investíciou v prospech špeciálov však bude revitalizácia kasárenského areálu Mokrad. „Ten bol opustený, myslím, už v roku 2002. Je pre nás do-

Martin, Žilina, Hlohovec, Valaškovce, VTSÚ Záhorie, Ružomberok, Vlkanová, posádka Bratislava... Všade je to s infraštruktúrou viac či menej podobné. Nie, že by sa v minulosti neinvestovalo nikde. Napríklad také Centrum výcviku Lešť je vybudované celkom solídne. Menšie výcvikové priestory Valaškovce, Turecký vrch, Sučany či viaceré ďalšie však môžu iba zaplakať. No a napríklad do takého Vojenského archívu Trnava chodia ministri obrany sľubovať zlepšenie už od polovice 90. rokov. Nápadov bolo za ten čas nemálo, skutky takmer žiadne.

„Som veľmi rád, že sa o archív horlivo stará tím okolo pána riaditeľa Jozefa Petráša, často v neľahkých podmienkach v neadekvátnych priestoroch bývalej Trnavskej univerzity z roku 1615. Prisľúbil som im, že sa dôkladne pozrieme na to, ako im vieme pomôcť,“ uviedol 15. októbra minister. Vo februári už online rokovával s primátorom Trnavy Petrom Bročkom a vedúcim trnavského odboru územného rozvoja a koncepcií Ondrejom Horváthom o nevyhnutnej potrebe rekonštrukcie historickej budovy, ako aj o možnej zmene lokality archívu, aby sa archivované materiály pri úschove neznehodnocovali.

Správa majetku štátu

V rezorte obrany riadi a koordinuje rozvoj infraštruktúry, technické zhodnotenie nehnuteľného majetku či prevádzku a štandardnú údržbu nehnuteľného majetku štátu Úrad správy majetku štátu (ÚSMŠ). Nie je to maličkosť, len pokiaľ ide o budovy, v 173 útvaroch je ich 2 500.

„Hoci máme napríklad tento rok na rutinnú údržbu k dispozícii 9,4 milióna a sú do nej zaradené štyri stovky akcií, požiadavka bola na 1 754 rekonštrukcií v objeme 22 miliónov,“ dokumentoval situáciu riaditeľ ÚSMŠ Ján Bučan. Do svojej pozície nastúpil vlani v decembri, no nie je v rezorte nový. Pred vyše desaťročím u nás pôsobil dva roky v sekcii obrannej politiky, medzinárodných vzťahov a legislatívy. Potom prešiel do súkromného sektora a uplatnil sa v oblasti procesného manažovania a optimalizácie procesov. „Vedel som, že nejdem ani zďaleka do ideálneho stavu, takže môj manažérsky cieľ je riešiť problémy, ktoré sa tu desaťročia kumulovali. Objemy financií, ktoré tiekli do opráv či budovania novej infraštruktúry, povedzme si veľmi jemne, neboli veľké. Investičný dlh je obrovský, hoci aktuálne sa financie skokovo zvyšujú. Na to však musí viesť reagovať aj organizácia. Je preto nevyhnutné spružniť a zjednodušiť

slova výhra, že minister obrany i náčelník generálneho štábu našli zhodu v budúcej dislokácii 52. výsadkového práporu. Ten sídli dnes, ešte ako 23. motorizovaný prápor, v Trebišove. Na Mokrad' premiestnime aj martinské Stredisko CIMIC a PSYOPS z „podnájmu“ v 11. mechanizovanom prápore. V hre o Mokrad' je tiež Výcviková základňa Síl pre špeciálne operácie OS SR.

21. máj, 5. pluk špeciálneho určenia Žilina

príslušné procesy, aby sme toto tempo zvládli,“ avizoval riaditeľ. Vlní sa tempo celkom nezvládlo. Časť financií na rekonštrukcie sa vyčerpať nestihla, čo môže znížiť frustrujúco, no dodávateľské organizácie tiež bojovali s covidom a neboli schopné realizovať práce v očakávanom objeme.

Čo si môžeme predstaviť pod spružnením procesov? „Niektoré veci sa robia paralelne, zbytočne duplicitne. Rád by som ich centralizoval, respektíve zosúladiť do jednej línie. Iné sa zbytočne zložito takpovediac rozvetvujú do priveľa organizačných zložiek. Strácame tým dni a týždne – a potom nás to všetko dobieha, takže strácame čas aj tam, kde by sme nemuseli.“ Podľa riaditeľa Bučana bude treba nastaviť priority a lehoty. Veľmi dôležité má byť projektové riešenie úloh. „V súčasnosti je to v podstate tak, že každá zložka si urobí svoju robotu a posunie projekt ďalej, kde si svoju parciálnu časť rieši vo svojej réžii. Projektové plánovanie je však o tom, že tieto zložky o sebe vedia, vedia o svojich potrebách a možnostiach, prebieha medzi nimi intenzívna komunikácia, sú jasne stanovené termíny a ciele, je to skrátka spoločná práca. Takže túto atomizáciu práce určite podporovať nebudem, naopak, chcem tlačiť systém do väčšej koordinácie a spolupráce, lebo sme od seba závislí. Okrem toho cyklus plánovania a realizácie budeme mať zachytený od A po Z a v tomto smere je dôležité, že tieto plány budú prístupné zadávateľom požiadaviek. To znamená, že zadávateľ si bude môcť kedykoľvek pozrieť, v akom štádiu riešenia jeho požiadavka je, bude vidieť, keď sa niekde zasekne, bude nastavený aj proces urgency.“

Sliač, Mokrad' aj Kukurica

Vedenie ÚSMŠ má 34 zamestnancov, v celej štruktúre ich pracuje približne 1 200. Odbor infraštruktúry má pod vedením pani Kataríny Bakičovej na starosti veľké investičné projekty, ako napríklad rekonštrukciu letiska Sliač či revitalizáciu kasárenského areálu Mokrad'. Odbor správy majetku štátu vedený Jurajom Pasekom má zase na starosti využitie majetku, jeho evidenciu a možnosti jeho revitalizácie, pričom príslušní odborníci vidia v SAP-e doslova až do jednotlivých miestností budov. No a Agentúra správy majetku MO SR vedená Ivanom Zacharom, spolu so svojou desiatkou stredísk prevádzky objektov, zabezpečuje obstarávanie a už priamo v teréne údržbu, na ktorú má možnosti a financie. Samozrejme, veľké akcie po verejných obstarávaníach zabezpečujú dodávateľské firmy. Uvedené strediská sú zároveň na začiatku identifikácie problémov a tvorby návrhov plánov.

„Aj keď máme na tento rok financií pridelených viac, sme aktuálne predovšetkým vo fáze prípravy obrovských projektov. Kľúčové sú viaceré. Prvým je letisko Sliač, kde nás čaká rekon-

19. jún, 22. mechanizovaný prápor Michalovce

štrukcia rolovacích dráh či stojísk, opravy a vybudovanie hangárov, skladov, administratívnych budov či trenažéra,“ avizoval riaditeľ. Dodal, že investične sa na tomto projekte podieľajú aj investičný program Aliancie (NATO Security Investment Programme) a agentúra NSPA (NATO Support and Procurement Agency). „Obrovskou investíciou bude spomenutá revitalizácia kasárenského areálu v prospech síl pre špeciálne operácie na Mokradi. Treťou kľúčovou úlohou je zásadná rekonštrukcia pamiatkovo chránenej budovy v prospech nového spoločného operačného veliteľstva v Banskej Bystrici, kde sa už tiež spracúva projektová dokumentácia. Popri tom aktuálne riešime mobilný hangár v Kuchyni aj v Prešove, rekonštrukciu skladových objektov v Liptovskom Mikuláši-Ondrašovej, rekonštrukcie budov v Michalov-

Vznikla vlní a v Žiline má veľmi spartánske podmienky,“ doplnil brig. gen. Benka.

Revitalizácia Mokrade patrí k najväčším investičným akciám celého rezortu obrany. Vytypované kasárenské objekty budú k dispozícii vyše 1 200 vojakom. „Priestor budúcej základne je unikátny polohou, rozmermi, celkovým potenciálom. Ženijný-konstruktívna rota zo Serede začala prvé prípravné práce pred revitalizáciou. Veľkou úlohou hneď v počiatkoch bude rekonštrukcia všetkých inžinierskych sietí, potom aj budov. Veľmi optimistický odhad je, že prví vojaci by sa mohli na Mokrad' premiestniť v roku 2023,“ avizoval veliteľ. No a ešte dodajme, že samostatné priestory na svoju činnosť aj so všetkými citlivými špecifikami si už vytypovalo v Trenčíne aj samotné Veliteľstvo Síl pre špeciálne operácie OS SR. Od svojho vzniku totiž hostuje v priestoroch Úradu logistického zabezpečenia Trenčín.

Policaji, zdravotníci, školáci

Malé, veľké alebo ešte väčšie investície očakávajú aj ďalšie súčasti rezortu obrany. Vojenskú políciu napríklad dlhodobo mrzí absencia telovýchovného areálu a telocvične, pritom

rozvoj všeobecnej fyzickej pripravenosti je nevyhnutnou súčasťou komplexnej prípravy vojenského policajta na plnenie úloh. „Z krátkodobého hľadiska sa sústreďíme predovšetkým na údržbu či rekonštrukciu ubytovacieho zariadenia s cieľom poskytnúť frekventantom našich kurzov a výcvikov adekvátne ubytovanie spĺňajúce súčasné trendy. Ako veľmi dôležitá sa javí údržba striech na budovách, ktoré sú už do značnej miery poškodené, čím zapríčiňujú nadväzné poškodzovanie interiéru budov,“ avizoval riaditeľ Vojenskej polície plukovník Valentín Cebo. Medzi väčšie investičné priority patrí komplexná modernizácia výcvikových zariadení určených na strelecko-taktickú prípravu, vybudovanie polygónu na výcvik vodičov, modernizácia učební zodpovedajúca súčasným trendom, ako aj vybudovanie taktického operačného centra.

„V tomto roku pripravujeme projektovú dokumentáciu na rekonštrukciu jednej budovy v areáli bývalej štátnej nemocnice v Ružomberku a na druhú v našom areáli v Liptovskom Mikuláši-Ondrašovej. S prácami začneme budúci rok,“ avizoval brigádny generál Roman Jantoš, riaditeľ Úradu hlavného lekára OS SR. Samozrejme, plány majú širšie, ale za veľmi dôležitú považujú výstavbu novej skladovej budovy pre poľné

ciach či v Nemšovej, zmenu vykurovania areálu vo Viničnom alebo vo zvolenských Kasárňach SNP,“ vyratúval riaditeľ. Tých väčších investícií je na tento rok naplánovaných vyše pol stovky. Pravdaže, nezabudli sme sa spýtať ani na takpovediac symbol neinvestovania do údržby a renovácie – bratislavskú výškovú budovu Družba, ktorú každý pozná pod názvom Kukurica. „Tento objekt je súčasťou histórie nielen rezortu obrany, ale aj jednou z dominánt celého hlavného mesta, preto s Katedrou architektúry STÚ už pripravujeme architektonickú štúdiu. Už teraz vieme, že po rekonštrukcii bude slúžiť rezortu na administratívne a ubytovacie účely.“

Infraštruktúrne roky

„Musím povedať, že moje návštevy útvarov majú spoločný a nevyhnutný záver. Je nutná zásadná investícia do infraštruktúry v celom rezorte, budúci rok musí byť infraštruktúrný,“ vyhlásil minister obrany Jaroslav Naď, keď v októbri navštívil technický oddiel protiletadlovej raketovej brigády vo Viničnom, kde okrem iného vykurovali areál ledva dožívajúcimi kotlami na uhlie zo 70. rokov. „Zmenu vykurovania areálu už realizujeme. Pri všetkých podobných investíciách sa usilujeme znižovať energetickú náročnosť, takže areál v Kamenici nad Cirochou budeme vykurovať peletami z Vojenských lesov a majetkov SR. Znižovanie energetickej náročnosti sa týka aj zatepľovania budov, modernizácie tepelných rozvodov alebo osvetlenia. Začína sa nám to dariť.

16. október, technický oddiel Viničné

nemocnice, ktoré plánujú obstaráť, pričom v budove bude priestor aj pre zdravotnícky materiál.

„Medzi najvýznamnejšie investície v najbližšom období môžeme zahrnúť dostavbu budovy urgentného príjmu, rekonštrukciu budovy kliniky vnútorného lekárstva, presťahovanie a otvorenie pľúcnych ambulancií v nových priestoroch. Za veľmi dôležité považujeme aj projekty súvisiace s energetickými sieťami,“ ozrejmil riaditeľ Ústrednej vojenskej nemocnice SNP Ružomberok – FN brigádny generál Vladimír Lengvarský.

Nie všetci sa spoliehajú iba na financie z rezortu obrany. Respektíve, povedané lepšie – majú aj iné možnosti, ako ich získať. „Dávali sme pätnásť projektov na financovanie našich zámerov zo štrukturálnych fondov Európskej únie, desiatka už ide do finále,“ tešil sa rektor Akadémie ozbrojených síl generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši docent Jozef Puttera. S takými projektmi už majú veľmi slušné skúsenosti. Nadalej sa sústreďujú najmä na pokračujúcu výmenu opláštenia budov vrátane okien. Tiež na technológie infraštruktúry manažmentu tepelného hospodárstva, ako aj osvetlenia celého areálu. Samozrejme, potrebujú aj štátne zdroje, tých úloh je totiž pred nimi naozaj veľa. „Vlani sme boli nútení uzatvoriť

18. september, zrekonštruovaná Nová Polianka

Len za tento rok predpokladáme úsporu milión eur na prevádzkových nákladoch vďaka investíciám, ktoré sa realizovali vlani,“ porovnal Ján Bučan.

Hoci sú v rezorte obrany na roky 2022 až 2027 výhľadovo plánované finančné prostriedky do investícií v oblasti infraštruktúry vo výške 342,2 milióna eur, bude to o veľkom dobíhaní. „Stav infraštruktúry počas uplynulých troch desaťročí a obrovský, narastajúci investičný dlh boli ako tumor, ktorý postupne metastázoval do všetkých posádok – a hoci sa s ním ešte ako tak dalo žiť, otázkou bolo dokedy,“ stroho zhodnotil situáciu náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko. Napokon, on sám je v uniforme už od roku 1982, takže vývoj situácie veľmi dobre pozná a aktuálne je, samozrejme, aj on pri rozhodovaní o všetkých ťažiskových investíciách. Na dôvažok: „Predstava, že sa ozbrojené sily len pripravujú na bojové nasadenie a všetka údržba bude riešená výlučne dodávateľsky, sa pri aktuálnom zdrojovom rámci ukázala nerealizovateľná. Preto sme minulý rok v rámci reorganizačných zmien ustanovili v ženijnom prápore Sereď ženijno-konštrukčnú rotu. Máme záujem v rámci výcviku prispieť svojou mierou k udržiavaniu infraštruktúry aj prostredníctvom našich síl a prostriedkov. Okrem iného aj preto, lebo vojenské jednotky s takýmito spôsobilosťami sú vyžadované tiež v rámci NATO. Som rád, že sa nám podarilo nájsť spoločnú reč tak s ministrom obrany, ako aj riaditeľom Úradu správy majetku štátu – a naši ženisti sa už podieľali na začatí revitalizačného procesu v areáli základne Mokrad.“

Text: Pavol Vitko

Foto: Monika Masariková, Jakub Neubauer, Ivan Kelement

2. október, ÚVN Ružomberok, otvorenie pavilónu pre pacientov s Covid-19

náš 50-metrový bazén, no už pripravujeme projektovú dokumentáciu na jeho rekonštrukciu. V areáli máme dlhší čas nefunkčnú aj malokalibrovú strelnicu. Verím, že sa nám ju čoskoro podarí revitalizovať tak, aby v nej mohli kadeti realizovať časť svojej streleckej prípravy,“ avizoval rektor.

Francúzsky Dávid bojoval aj s Goliášmi

Bol jedným z prvých tankov, ktoré Francúzsko vyvíjalo po skončení nemeckej okupácie a druhej svetovej vojny. Priniesol tiež renesanciu ľahkých tankov. V mnohých západných armádach slúžil počas celej studenej vojny. AMX-13 sa tiež stal prvým moderným tankom vo výzbroji Izraela.

Na začiatku druhej svetovej vojny tvorili ľahké tanky väčšinu arzenálu všetkých bojujúcich krajín. Bežne boli vyzbrojené kanónom kalibru 37 mm, nanajvýš 47 mm. Pancier ich chránil iba proti zbraňam nižších kalibrov. To sa veľmi rýchlo zmenilo s nástu-

pom silnejších protitankových zbraní a v priebehu vojny sa masovo zaviedli tanky strednej kategórie s omnoho silnejšou výzbrojou a pancierom. Ľahké tanky boli odsunuté na vedľajšiu koľaj a vykonávali najmä prieskumné úlohy. Mohlo by sa zdať, že to znamená ich labutiu

pieseň a táto kategória obrnenej techniky odíde definitívne do dôchodku. Po druhej svetovej vojne však prišla ich renesancia. Pravda, so strojmi z roku 1939 nemali takmer nič spoločné. Stále mali ľahký pancier, no konštruktéri kladli dôraz na silný motor a kvalitný podvozok, ktoré im

zaistvovali rýchlosť a mobilitu. To umožňovalo vyhnúť sa silnejším protivníkom. No najväčší rozdiel spočíval vo výzbroji. Povojujové ľahké tanky niesli kanóny, ktoré mohli ohrozovať aj nepriateľské stroje stredných kategórií.

Oscilujúca veža

To je aj prípad francúzskeho tanku AMX-13, ktorý patrí k legendám studenej vojny. Vyrábala sa od roku 1952 do roku 1987 a približne rovnako dlho, 35 rokov, slúžil vo francúzskej armáde. Viaceri zahraniční používatelia ho majú vo výzbroji dodnes. Postupne vzniklo viac ako 100 rôznych verzií a výrobca na stroje stále ponúka servis a modernizačné programy.

Myšlienka naň sa zrodila v roku 1946, keď francúzska armáda začala požadovať vozidlo na podporu výsadkárov, ktoré by sa dalo prepravovať letecky. Prototyp bol hotový o dva roky neskôr. Korba tanku bola klasickej konštrukcie. Podvozok mal päť kolies odpružených torznými tyčami a dve (neskôr štyri) nosné kladky. V priebehu služby sa podvozok ukázal ako veľmi odolný a spoľahlivý. Osemvalcový benzínový motor s výkonom 250 koní bol v korbe uložený po dĺžke na pravej strane. Vodič sedel vedľa neho na ľavej strane.

Najvýraznejším prvkom konštrukcie bola veža umiestnená v zadnej časti korby. Bola oscilujúceho typu, čo znamená, že bola zložená z dvoch samostatných pohyblivých častí. Spodná časť bola otočná a slúžila na rotáciu veže v horizontálnej rovine. Horná časť bola k spodnej uchytená čapmi a slúžila na pohyb kanóna vo vertikálnej rovine. Kanón samotný pohyblivý nebol, bol pevne priamontovaný k hornej časti veže. Medzera medzi spodnou a hornou časťou bola prekrytá plátnom alebo gumou. Vo veži bolo miesto pre zvyšných dvoch členov posádky – veliteľa a streľca.

Výhoda tohto riešenia spočívala v tom, že pri bežnej veži zabráňoval väčšej depresii hlavne strop veže a kanón sa tak v prípade potreby dal skloniť len o niekoľko stupňov. Vďaka oscilujúcej veži mohol byť umiestnený až v jej hornej časti a mať väčšiu depresiu. Tým, že bol fixne upevnený k hornej časti

veže, veliteľ aj strelec vždy presne vedeli, kam mieri. Na druhej strane, eleváciu by mohla obmedzovať korba, preto bola veža namontovaná až vzadu. Technickou novinkou v tom čase bolo aj automatické nabíjanie. V zadnej časti veže bol veľký výstupok so zásobníkom na 12 nábojov. Nabíjací systém umožňoval vysokú kadenciu a rýchle prenášanie streľby na rôzne ciele. Nevýhodou však bolo, že po vystrelení všetkých 12 nábojov zo zásobníka sa vozidlo muselo rýchlo odpútať od nepriateľa a stiahnuť sa do tyla. Munícia sa totiž dala doplniť len zvonku, a tak posádka musela vystúpiť z tanku.

Vyššie sto verzií

Francúzska armáda ho zaviedla do výzbroje v roku 1952. Označenie AMX-13 dostal tank podľa výrobcu a pôvodnej hmotnosti, ktorá bola len 13 ton. Tá sa s neskoršími úpravami zvyšovala. Pôvodný kanón mal kaliber 75 mm a dĺžku hlavne 50 kalibrov. Čím bola hlaveň dlhšia, tým vyššiu ústovú rýchlosť projektíl dosahoval a tým väčšiu priereznosť mal. V roku 1966 prezbrojila francúzska armáda svoje tanky AMX-13 na výkonnejší kanón kalibru 90 mm. Krátko na to začal výrobca ponúkať na export verziu s ešte silnejším kanónom kalibru 105 mm. Okrem týchto troch základných verzií vzniklo mnoho ďalších variantov. Upravoval sa podvozok i korba, pridávali sa modernejšie prvky výbavy, ako napríklad laserový diaľkomer. Okrem tanku vznikli na podvozku AMX-13 rôzne typy samohybných húfníc kalibru 105 i 155 mm, samohybné protiletadlové kanóny, obrnené transportéry, mostné a ženijné tanky či vozidlá na výcvik. Existovala aj verzia nesúca štyri protitankové rakety.

AMX-13

dĺžka s kanónom: 6,36 m
dĺžka korby: 4,38 m
šírka: 2,51 m
výška: 2,35 m
hmotnosť: 13,7 t
výzbroj: 75 mm kanón, guľomet
rýchlosť: 60 km/h
dojazd: 400 km
hrúbka panciera: 10 – 40 mm
posádka: 3

Slúži dodnes

Spolu vyrobili 7 700 exemplárov, z nich 4 300 používala francúzska armáda. Tá ich v menšej miere nasadila počas suezskej krízy v roku 1956 a počas vojny v Alžírsku. Spolu malo AMX-13 vo výzbroji 25 štátov. Najväčším zahraničným používateľom bolo s 555 kusmi Belgicko. Druhý v poradí bol Izrael, ktorý postupne nakúpil okolo 400 strojov. Francúzsko bolo v polovici 50. rokov jediným štátom, ktorý bol ochotný otvorene predávať zbrane židovskému štátu. AMX-13 sa stal prvým moderným tankom v izraelskej výzbroji. V roku 1967 ho používali tri tankové prápory a všetky boli intenzívne nasadené počas šesťdňovej vojny. Prvý postupoval po Západnom brehu proti Jordánsku. Druhý zaútočil na Egypt, dobyl pevnosti v pásme Gazy a obsadil pobrežnú cestu na severe Sinajského polostrova. Tretí zaútočil proti Sýrii v oblasti Golanských výšin. Pri stretnutiach s ťažšími tankami nepriateľa (T-55 a IS-3) boli mnohé AMX-13 zničené. Bojovať s protivníkmi, ktorí boli o dve váhové kategórie vyššie, však nikdy nemalo byť úlohou ľahkých tankov. Izrael ich tak či tak po šesťdňovej vojne považoval za príliš ľahko vyzbrojené a pancierované, preto všetky vyradil. Väčšinu v rokoch 1968 a 1969 predali singapurskej armáde.

Väčšieho nasadenia sa tento typ dočkal na strane Indie vo vojne s Pakistanom v roku 1965 a v občianskej vojne v Libanone v rokoch 1975 až 1990. Dodnes ho používa šesť štátov – Argentína, Ekvádor, Indonézia, Maroko, Peru a Venezuela. Každý z nich má vo výzbroji viac ako 100 kusov.

Text: Miroslav Barič

Ukrajina objednala turecké lode

Turecko získalo druhého zahraničného zákazníka pre svoje korvety triedy Ada. V roku 2018 si štyri plavidlá objednal Pakistan s tým, že dve postavia v Turecku a dve v Pakistane. Na konci roka 2020 si za rovnakých podmienok objednala štyri lode aj Ukrajina – dve postavia v Turecku a dve v licencií na Ukrajinu. Pre Turecko je to veľký obchod v hodnote miliárd dolárov. Ide o plavidlá, ktoré vyvinuli v Istanbuli pre turecké námorníctvo. To si objednalo štyri korve-

ty, všetky už v rokoch 2011 – 2019 vstúpili do služby. Lode sú určené na ochranu pobrežia a boj proti ponorkám. Pri dĺžke 99,5 m majú výtlak 2 400 t. Posádku tvorí 93 až 106 námorníkov. Maximálna rýchlosť je 56 km/h a dosah na mori je 6 500 km. Výzbroj tvorí kanón kalibru 76 mm, osem protilodných rakiet, 21 protiletadlových rakiet a dva trojité torpédomety kalibru 324 mm. Na palube je aj plocha a hangár pre vrtuľník či bezpilotné prostriedky.

Ďalšie vrtuľníky pre prezidenta

Firma Sikorsky získala zákazku za 478,6 milióna dolárov na päť vrtuľníkov VH-92A. Ide o opciu ku kontraktu z roku 2014 na 23 strojov tohto typu. Prvých šesť začali dodávať v roku 2017 a odvtedy prebiehajú ich testy. Výroba ďalších 17 kusov sa mala začať v roku 2020 a stroje z tretej objednávky by mali byť hotové v roku 2023.

Pod označením VH-92A sa skrýva vojenská verzia civilnej helikoptéry Sikorsky S-92. Používať tieto vrtuľníky bude námorná pechota a sú určené na prepravu amerického prezidenta. V tejto úlohe nahradia stroje VH-3D zo 60. rokov. Pokiaľ je prezident na palube, nesie vrtuľník volací znak Marine One.

VH-92A má dĺžku 17,12 m a hmotnosť 7 ton. Posádku tvoria dvaja piloti a uvezie 19 cestujúcich. Maximálna rýchlosť je 306 km/h a dolet 998 km.

Dvojstranu pripravil: Miroslav Barič

Thajsko nakupuje izraelské zbrane

Thajsko sa stalo 35. zahraničným odberateľom izraelských protitankových rakiet Spike. Od konca 90. rokov sa objavilo postupne päť verzií tejto rakety, ktoré sa líšia hmotnosťou, dosahom a veľkosťou hlavice. Thajsko kúpilo prvú a najrozšírenejšiu verziu Spike MR. Tá vstúpila do služby v roku 1997. Kontajner, z ktorého sa raketa odpaľuje, má hmotnosť 14 kg a navádzacia jednotka má hmotnosť 12,8 kg. Spike MR má dosah 2 500 m.

Thajsko tiež začiatkom roka objednalo tretiu dodávku 12 izraelských mínometov Spear kalibru 120 mm. Prvých desať objednalo v roku 2019, ďalších dvanásť v roku 2020. Všetkých 34 mínometov Spear namontujú na indické nákladné vozidlá Tata 4x4. Výsledkom bude thajský samohybný systém M361 ATMM. Systém riadenia streľby Cardom umožňuje presnosť na vzdialenosť 16 km. Kadencia je 16 výstrelův za minútu.

Z Brazílie na Filipíny cez Izrael

Filipíny na konci roka 2020 objednali 28 brazílskych obrnených transportérov VBTP-MR Guarani za celkovú sumu 47 miliónov dolárov. Vozidlá v skutočnosti dodá Izrael, ktorý ich kúpi v Brazílii a pred dodaním filipínskej armáde ich vybaví izraelskou elektronikou. Tá bude kompatibilná s vybavením 28 izraelských pásových bojových vozidiel, ktoré si Filipíny tiež objednali.

Vozidlo Guarani 6×6 vyvinula pre brazílsku armádu firma Iveco. Výrobu schválili v roku 2009 a o tri roky neskôr zaradila Brazília prvé stroje do výzbroje. Plán je za dvadsať rokov vyrobiť až 2 044 obrnených transportérov. Guarani sa vyznačuje modulárnym dizajnom, čo umožňuje ľahké použitie rôznych veží či zmenu na inú verziu. Vozidlo je dlhé 6,9 m a má hmotnosť 16,7 tony. Posádku tvoria dvaja vojaci, ďalších deviatich môže prepravovať. Na strope má buď diaľkovo ovládaný guľomet kalibru 12,7 mm, alebo vežu s 30 mm kanónom a guľometom. Poháňa ho dieselový motor s výkonom 380 koní, ktorý umožňuje rýchlosť 110 km/h a dojazd 600 km.

Nigéria posilňuje letectvo

V priebehu roka 2021 pribudne do výzbroje nigérijského letectva 19 lietadiel. Medzi nimi budú tri ľahké prúdové stíhačky JF-17 od Pakistanu, jeden vrtulník Mi-171 a tri námorné hliadkové lietadlá. Najvýznamnejšou posilou bude 12 turbovrtuľových lietadiel A-29 Super Tucano brazílskej výroby. Tieto ľahké bojové stroje sú ideálne na boj s islamskými teroristami zo skupiny Boko Haram, ktorá operuje na severovýchode Nigérie. Nigérijské vojenské letectvo má niekoľko vrtulníkov, osem prúdových stíhačiek J-7, čo je čínska verzia MiG-21, a 12 prúdových cvičných lietadiel Alpha Jet, ktoré boli modernizované a vyzbrojené na boj s teroristami. Odvtedy prešli intenzívnym nasadením a ich technická životnosť sa čoskoro skončí. A-29 Super Tucano je na tieto účely vhodnejšie. Stroje sa osvedčili v Afganistane a Iraku, viacero afrických krajín ich objednalo tiež – napríklad Mali, Mauretánia či Senegal a Ghana. A-29 má dva guľomety kalibru 12,7 mm v krídlach a nesie 1,5 tony výzbroje na piatich závesníkoch. Je lacný, odolný a nenáročný na údržbu, čo je v týchto podmienkach ideálne.

Nový kórejský vrtuľník

Koncom roka 2020 vyhlásila Južná Kórea prototyp vrtuľníka LAH (Light Attack Helicopter) za schopný službu a sériovej výroby. Vyvinuli ho z civilného stroja LCH (Light Civilian Helicopter), čo je v licencií vyrábaný pôvodne francúzsky vrtuľník Airbus EC55. LCH má hmotnosť 5 ton, uvezie 13 pasažierov alebo náklad 2,3 t. Má dvojčlennú posádku, pod prednou časťou trupu je trojhlavňový kanón a po bokoch má dve malé pomocné krídla so závesníkmi pre neriadené strely kalibru 70 mm alebo protitankové rakety Hellfire či TOW. Posádku a motor chráni ľahký pancier. Vo výbave je

radar, senzory na denné a nočné videnie slúžiace aj na zameriavanie kanóna a senzory varujúce pred protiletadlovými raketami. Výfuky z motora sú otočené nahor, aby znížili tepelnú stopu. Maximálna rýchlosť je 320 km/h a dolet 850 km.

LAH vyvinuli z LCH vo veľmi krátkom čase. Táto rýchlosť je veľmi potrebná, pretože životnosť súčasných kórejských ľahkých vrtuľníkov sa chýli ku koncu. Južná Kórea má 250 strojov MD-500, ktoré majú okolo 30 rokov, a 75 strojov AH-1, ktoré sú ešte staršie. Sériová výroba LAH sa má rozbehnúť v roku 2022.

Plukovníčka leteckej medicíny

„Pôvodne som chcela byť jadrovou fyzičkou, ale bola som rada, že mi vyšiel plán B a prijali ma na lekársku fakultu. A už nikdy som neľutovala, že mojou cestou je medicína v ozbrojených silách,“ usmiala sa plukovníčka MUDr. Ivana Gutzelnig, riaditeľka Letecko-lekárskeho centra v Sliači.

V mladosti by doma v Očovej rada lietala alebo si urobila parašutistický výcvik, no rodičia neboli za, takže si aspoň lepila lietadielka. Letecká medicína je teda vlastne súčasťou naplnenia jej snov.

Sliač, Cyprus, Sered', Golany...

Milovala fyziku, a keď sa v Banskej Štiavnici pripravovala na štúdium v zahraničí, čítalo sa pred ňou prestížne štúdium jadrovej fyziky v Moskve. Kde inde – na Západe tento odbor študovať nemohla. Zmenil sa však režim a nakoniec sa ukázalo, že Jesseniova lekárska fakulta Univerzity Komenského v Martine bola viac ako plnohodnotnou náhradou. Prečo sa však rozhodla pre armádu? „V čase, keď som končila štúdium, bol v zdravotníctve za istého pána ministra poriadny chaos. Medici z rodín, ktorých rodičia neboli lekári, sa chytali v profesii len veľmi ťažko. Môj brat už vtedy študoval na vojenskej škole, tak som si to nejako

spojila. Zašla som na vojenskú správu, či potrebujú aj lekárky ženy. Privítali ma s otvorenou náručou. Bolo rozhodnuté.“

Vojenskú kariéru začala na leteckej základni Sliač ako náčelníčka zdravotníckej služby jedného z podporných praporov. Služila tiež ako lekárka na palube leteckej pátracej a záchrannej služby. Aj neskôr vždy rada lietala v rámci rôznych výcvikov či školení. Spoznať, v akom priestore letci pôsobia, akej záťaži sú vystavení, vníma ako povinnosť každého leteckého lekára.

Po atestácii v odbore všeobecné lekárstvo v Ústrednej vojenskej nemocnici Ružomberok ju vyslali ako mladú nadporučíčku v rokoch 2004 až 2006 na 24 mesiacov do misie UNFICYP na Cyprus. Po návrate sa stala náčelníčkou obväziska ženijného práporu v Seredi. Odtiaľ bola vyslaná na šesť mesiacov do misie UNDOF na Golanských výšinách. Potom postúpila na vtedajšie Veliteľstvo vojenského zdravotníctva v Ružomberku.

Tam však dlho kariéru neľahala. Nebála sa ju prerušiť na celých šesť rokov. Na Golanoch si totiž našla manžela, vtedy rakúskeho vojaka, s ktorým majú troch synov.

Opäť od začiatku

„Náčelníčka obväziska v brigáde riadenia, velenia a prieskumu vo Zvolene bola pre mňa ako vojenskú lekárku v podstate pozícia, v ktorej som začínala hneď po škole. Ale to mi bolo jedno. Po materskej som sa veľmi tešila, že môžem pracovať opäť so svojimi kolegami zo vzdušných síl.“ Útvarové obväzisko bol však len rozbeh k ďalšiemu vzletu. V roku 2015 už bola náčelníčkou zdravotníckej služby vzdušných síl. No a keď v auguste 2018 v Sliači vzniklo Letecko-lekárske centrum, stala sa jeho prvou riaditeľkou.

Vráťme sa však o desaťročia späť. Vzhľadom na to, že vysokoškolské vzdelávanie leteckých odborníkov sa začalo na Slovensku v Košiciach už v roku

1959, centrom leteckého vojenského lekárstva sa po Prahe postupne stala aj Letecká vojenská nemocnica Košice. Tá však bola v roku 2008 zmluvou o bezodplatnom prevode správy majetkovej účasti štátu prepodriadená zo štruktúr ministerstva obrany pod rezort zdravotníctva. Vyše roka už patrí pod ministerstvo vnútra.

„Samozrejme, nemocnica v Košiciach aj potom, ako si ju rezort obrany nechal zobrať, pracovala pre vojenské letectvo ako dodávateľ zdravotníckych služieb. Čoraz viac sa však ukazovalo, že bude dobré, ak špecializované pracovisko vojenského lekárstva budú mať vo svojej štruktúre aj samotné ozbrojené sily,“ vysvetlila plk. Gutzelnig. Pokračovala aj v medzinárodnom rozmere: „V Aliancii a rovnako v armádach ďalších krajín EÚ začal tiež rásť tlak na to, aby ozbrojené sily mali spôsobilosť starať sa aj o taký významný personál, ako sú letci a ďalší príslušníci vzdušných síl, vo svojich špecializovaných zdravotníckych zariadeniach. Slovenská republika už v roku 2016 prijala STANAG 7212 – doktrínu leteckého lekárstva, teda štandardizačnú dohodu NATO, ktorá vyzýva členské štáty, aby si vybudovali vlastné centrá leteckej medicíny a vrátili vojenský letecký personál do rúk vojakom. Aj na základe toho vznikla vôľa na vybudovanie takejto špecializovanej spôsobilosti.“

Výhody zelenej lúky

V areáli vojenskej polikliniky Sliač bolo treba prispôsobiť či vybudovať priestory, získať a preškoliť personál, nakúpiť prístrojové vybavenie. Dalo by sa povedať, že plk. Gutzelnig začínala „skladať“ Letecko-lekárské centrum na zelenej lúke. To chcelo guráž: „Bol to aj veľký rešpekt, ale malo to svoje výhody. Aj moji kolegovia mali v sebe veľkú ambíciu niečo dokázať, no a cítili sme skvelú podporu od našich nadriadených. Preto sme mohli vybudovať centrum podľa svojich predstáv, ktoré korešpondovali s najmodernejšími postupmi. Pravdaže, s dodržaním všetkých príslušných pravidiel

EÚ či NATO a aj domácich predpisov. Situácia je teraz taká, že máme vynovené priestory, moderné nové prístroje, motivovaných ľudí a môžeme s chuťou pracovať,“ spokojne sa usmiala pani plukovníčka. Dodajme, že kým po roku 2018 získali všetky certifikáty, garantoval ich činnosť Ústav leteckého zdravotníctva Praha. Od minulého roka sú však už úplne sebestačným Letecko-lekárskym centrom autorizovaným na vyšetřovanie nášho vojenského, ako aj civilného leteckého personálu v rámci celej EÚ. „Podakovanie patrí celej sliáčskej poliklinike, pretože na jednotlivých vyšetřeniach sa podieľa viacero odborných ambulancií. Hoci – napokon je to na nás, či kandidátovi na lietanie oznámime zamietavý výsledok, alebo od nás odchádza so širokým a šťastným úsmevom.“

Halifax, Churchill a tajomstvo

Plukovníčka Gutzelnig síce vyžaruje silnú pozitívnu energiu spojenú s aktivitou, ale aj tak otázka znie, ako sa dokázala presadiť v prostredí ozbrojených síl, kde predsa len ešte stále ťahajú za dlhší povraz muži? „To je aj pre mňa občas záhadou,“ zasmiala sa najskôr. Potom dodala: „Snažila som sa celý život vzdelávať. A kdekoľvek som slúžila, mala som ambíciu odovzdať každému pracovníkovi zo seba všetko, ako aj záujem vybudovať niečo nové, niečo navyše. Od systému práce či postupov v logistike až po vzťahy medzi ľuďmi a školenia kolegov. No predovšetkým – moja práca ma baví. Nuž, asi toto si kompetentní všimli...“

Oceňuje, že aj ona sa mohla priučiť v oblasti leteckého lekárstva napríklad v špecializovaných kurzoch v Nemecku. A nielen to. Vlni sa stala štipendistkou programu Peace With Women Fellowship, ktorý organizuje medzinárodné fórum v Halifaxe. Cieľom je posilniť líderské schopnosti žien pôsobiacich vo vysokých vojenských funkciách a skvalitniť ich prehľad v oblasti medzinárodných a bezpečnostných záležitostí. Pravdaže, ide aj o výmenu skúseností dôstojníčok z armád NATO a spolupracujúcich ozbrojených síl. „Naše semi-

náre či prednášky prebiehajú v tomto období iba online. Ale aj tak, keď nám prednášal trebárs americký viceprezident Mike Pence, minister zahraničných vecí Mike Pompeo, turecký prezident Recep Tayyip Erdogan či vicepremiérka Ukrajiny Oľga Stefanišinová, bol to silný zážitok.“ Dodajme, že medzi jedenástimi aktuálnymi štipendistkami sú okrem švajčiarskej a novozélandskej brigádnej generálky takmer všetky plukovníčky. Pravdaže, nie iba zdravotníčky, ale aj odborníčky z oblasti logistiky, personalistiky, spravodajstva, vojenského školstva, výcviku či priamo z veliáciach štruktúr. „Na Slovensku v hodnosti plukovník slúžime s pani plukovníčkou Zuzanou Kraushubarovou len dve, ale v okolitých krajinách, o starších armádach NATO ani nehovorím, by sme až takou výnimkou neboli. No aj tak sa teším – a ešte raz ďakujem všetkým svojim nadriadeným za dôveru,“ dodala plukovníčka Ivana Gutzelnig, ktorej pravou rukou je vedúca sestra nadrotmajsterka Tatiana Jakubcová.

A keďže v závere takýchto profilových článkov nesmie chýbať ani otázka na záľuby, pri odpovedi pani plukovníčky zisťujeme, že v tejto oblasti by si rozumela s vojnovým britským premiérom Winstonom Churchillom. Ten sa totiž, ak sa práve nevenoval politike či nepísal knihy, zvykol na svojom panstve odraďovať stavaním rozličných múrov. „Rodina a práca sú, samozrejme, na prvom mieste, ale rada betónujem. Staviam, prerábam, budujem. A tiež rada upravujem svoju záhradu. Aj takto sa teším zo života.“

Na dôvažok predsa len ešte jedno malé tajomstvo. Od apríla by malo dôjsť k organizačnej zmene a Poliklinika MO SR Sliač sa zlúči s Letecko-lekárskym centrom, ktoré je doteraz detašovaným pracoviskom Ústrednej vojenskej nemocnice SNP Ružomberok – FN. Riaditeľkou nového zdravotníckeho zariadenia, ktoré sa bude volať Letecko-lekárské centrum s poliklinikou Sliač, by sa mala stať plukovníčka MUDr. Ivana Gutzelnig.

Text a foto: Pavol Vitko

Máme nových generálov

Piaty plukovníci Ozbrojených síl SR si 28. januára prevzali svoje prvé generálske hviezdy. Do vojenskej hodnosti brigádneho generála boli prezidentkou a zároveň hlavnou veliteľkou Ozbrojených síl SR Zuzanou Čaputovou vymenovaní plukovníci Pavol Tököly, Róbert Tóth, Roman Jantoš, Branislav Benka a Ladislav Dovhun. Zároveň boli brigádni generáli Ivan Pach a Štefan Kovács povýšení do vojenskej hodnosti generálmajora. Spolu s nimi bol povýšený aj generálmajor Ľubomír Svoboda, ktorý získal hodnosť generálporučíka. Ako uviedol minister obrany SR Jaroslav Naď, všetci vymenovaní a povýšení sa o to zaslúžili svojou oddanou službou vlasti. „Hovoria za nich dlhodobé a významné zásluhy v prospech štátu a občanov,“ povedal šéf rezortu obrany.

Foto: kpt. Peter Poldruhák

Zasadal Vojenský výbor NATO

Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko sa zúčastnil na 185. zasadnutí Vojenského výboru NATO vo formáte náčelníkov generálnych štábov členských krajín Aliancie. Témami boli najmä operácie, misie a kľúčové koncepty a aktivity NATO. Generál Zmeko v reakcii na aktuálne bezpečnostné prostredie uviedol: „Ozbrojené sily plnohodnotne naplňujú stanovené operačné úlohy v jednotlivých spojeneckých operáciách a misiách aj napriek intenzívnemu zapojeniu do protipandemických úloh v rámci domáceho krízového manažmentu. Príslušníci ozbrojených síl splnili stanovené úlohy prípravy príspevkov spôsobilosti v prospech kolektívnej obrany Aliancie.“ Operační partneri misie Resolute Support v Afganistane, misie NATO v Iraku a misie KFOR v Kosove s členskými krajinami Aliancie rokovali o aktuálnej situácii a možnom vývoji. Generál Zmeko sa neformálne stretol s novým stálym predstaviteľom SR pri NATO Petrom Bátorom a v rámci krátko stretnutia s náčelníkom ozbrojených síl Ukrajiny prerokoval možnosti ďalšej spolupráce.

Foto: NATO

■ Pamiatku obetí leteckého nešťastia pri maďarskej obci Hejce si vzhľadom na kritickú epidemiologickú situáciu po vzájomnej dohode s maďarskou stranou 19. januára na mieste tragédie uctili náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko, veliteľ pozemných síl brigádny generál Ivan Pach a veliteľ vzdušných síl plukovník Róbert Tóth.

■ Prvé februárové dni začali príslušníci taktického krídla Sliač letecký výcvik bojovými streľbami. Po prípravách a vzletoch lietadiel z domovskej základne na Sliači vykonali piloti 1. taktickej letky streľby na pozemné ciele z kanóna GŠ 30. 1. a piloti 2. taktickej letky fotoseče na leteckej strelnici vo vojenskom výcvikovom priestore Kuchyňa. Počas strelieb sa uskutočnilo 22 sečí cvične a 15 ostrých. Streľby boli klasifikované stupňom Výborne.

■ Vo zvolenských Kasárňach SNP veliteľ vzdušných síl brigádny generál Róbert Tóth symbolickým prevzatím štátnej zástavy od plukovníka Vladimíra Jaklovského a jej odovzdaním plukovníkovi Miroslavovi Mišovicovi odovzdal velenie brigády riadenia vzdušných operácií Zvolen. V príhovore obom poďakoval za kvalitné plnenie úloh. Plukovníkovi Jaklovskému zaželal veľa úspechov vo funkcii náčelníka štábu Veliteľstva Vzdušných síl OS SR.

■ V Akadémii ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši sa začal 24. medzinárodný kurz pre štábných dôstojníkov International Staff Officers' Course (ISOC). Nastúpilo doň 20 dôstojníkov OS SR v hodnostiach kapitán až major. Pre nepriaznivú epidemiologickú situáciu sa na kurze nezúčastňujú frekvenciou zo zahraničia. Úvodná časť kurzu sa bude konať formou dištančného štúdia.

■ Príslušníci 11. mechanizovaného práporu Martin sa slávnostným nástupom rozlúčili so zástupcom veliteľa práporu mjr. Rudolfom Jančim a ďalšími vojakmi, ktorí od 1. februára úročia svoje skúsenosti v ďalších pôsobiskách. Veliteľ práporu pplk. Rudolf Ďurník odovzdal mjr. Jančimu Odznak náčelníka Generálneho štábu OS SR II. stupňa - strieborný a ďakovný list veliteľa 1. mechanizovanej brigády brig. gen. Ivana Baloga. Novým zástupcom veliteľa práporu bol vymenovaný mjr. Marián Golis a do funkcie náčelníka štábu práporu kpt. Jozef Varchol.

■ Veliteľ Úradu logistického zabezpečenia Ozbrojených síl SR plk. Jozef Ševčík 3. februára v priestoroch martinskej Zásobovacej základne II. odovzdal vybraným zamestnancom Čestné odznaky ministra vnútra Slovenskej republiky za významnú pomoc pri plnení úloh proti šíreniu ochorenia Covid-19.

■ Prvý náčelník štábu 23. motorizovaného práporu Trebišov a jeden zo zakladateľov útvaru major Marián Osvald 31. januára 2021 po dvadsiatich šiestich rokoch v uniforme odišiel do zálohy. S práporom sa rozlúčil 29. januára. Pri tejto príležitosti mu udelili zlatú pamätnú mincu 23. motorizovaného práporu a z rúk veliteľa práporu pplk. Jozefa Molčana prevzal pamätnú plaketu.

■ Veliteľ Čestnej stráže prezidenta SR plukovník Branislav Vavrínek odovzdal 2. februára 67 príslušníkom útvaru Čestné odznaky ministra vnútra Slovenskej republiky za nasadenie počas prvej vlny pandémie Covid-19.

VYMEŇTE TRADIČNÚ OBLIEVAČKU ZA ČAS V KÚPEĽOCH ČI VO WELLNESS

GRANIT

HOTEL

Odbremeňte seba i zvyšok rodiny od sviatočných povinností, zmeňte prostredie, vyvetrajte si hlavu, privítajte jar.

Opatrení už bolo dost.

Že potrebujete odpočinok, na to my máme nos.
Tak prečo neprísť k nám práve cez Veľkú noc?

VELKONOČNÁ ATMOSFÉRA | SVIATOČNÉ MENU | JARNÉ POČASIE
PRÍPITOK | DOSTATOK ČASU NA ODDYCH A RELAX

A NEZABUDNITE – U NÁS BEZPEČNE

Ponuka sa môže meniť v rámci nariadených bezpečnostných opatrení prijatých vládou SR.

HOTEL GRANIT PIEŠŤANY ***
KÚPEĽNÝ ÚSTAV
tel.: +421 (0) 33 7983 111

email: repcia.pn@granithotels.sk

HOTEL GRANIT SMREKOVICA ***
HORSKÝ REZORT
tel.: +421 (0) 44 4323 516

email: repcia.sm@granithotels.sk

HOTEL GRANIT TATRANSKÉ ZRUBY ***
KLIMATICKÉ KÚPELE
tel.: +421 (0) 52 4267 123

email: repcia.tz@granithotels.sk

HOTEL GRANIT NOVÁ POLIANKA ***
KLIMATICKÉ KÚPELE
tel.: +421 (0) 52 7841 111

email: repcia.np@granithotels.sk

facebook.com/granithotels
www.granithotels.sk

Tretia protifrancúzska vojna a Bratislavský mier (1805)

Na základe anglickej iniciatívy vznikla roku 1805 tretia protifrancúzska koalícia. Jej základ tvorili Veľká Británia, Rusko a habsburská monarchia, ktorá sa od roku 1804 po korunovácii rímsko-nemeckého cisára Františka II. aj za rakúskeho cisára (pod menom František I.) oficiálne nazývala Rakúskym cisárstvom.

Pohľad na Bratislavu z petržalského brehu s mólom a kompu, čiže lietajúcim mostom, v období koalíčných vojen

Ku koalícii sa pridalo i Švédsko a Neapolsko, kým väčšina nemeckých štátov opatrne vyčkávala, ako sa vyvinie situácia. Na stranu Francúzska sa pridalo len Bavorsko, ktoré však vzápätí bez vyhlásenia vojny obsadili habsburské vojská.

Rýchly francúzsky postup

Keď sa Napoleonov pokus o vylodenie v Británii nevydaril, rozhodol sa pre vojnu na pevnine. Koncom leta 1805 sa pohla z Boulonského tábora vyše 200-tisícová francúzska armáda. Pochod z tábora v severnom Francúzsku bol neuveriteľne rýchly. Už v polovici októbra Francúzi obklúčili bavorské mesto Ulm, kde sa stiahol habsburský zbor, ktorému velil podmaršal Karl Mack. Ten o pár dní kapituloval, čím pripravil habsburskú armádu o 25 000 mužov.

Vojenský súd vo Viedni odsúdil Macka na trest smrti, cisár František mu zmenil trest na dvojročný pevnostný žalár. Arcivojvoda Ferdinand Habsburský

d'Este unikol zajatiu len vďaka tomu, že preoblečený za radového husára bol v radoch tých švadrón 12. husárskoho pluku, ktorým sa podarilo prebiť z obklúčeného Ulmu. Po menších zrážkach Napoleon prešiel 600 kilometrov dlhú vzdialenosť medzi Ulmom a Viedňou za 23 dní. Už 13. novembra 1805 obsadil hlavné mesto Rakúskeho cisárstva.

Niekoľko dní po obsadení Viedne sa aj pred Bratislavou zjavil francúzsky prieskumný oddiel na pravom brehu Dunaja a obsadil lietajúci most v Petržalke. Veliteľ mesta a hradu 41-ročný generálmajor Leopold Pálfi (Pálffy) dostal už predtým rozkaz sledovať pohyb francúzskych vojsk, takže keď sa dozvedel, že sa približujú aj väčšie sily pod velením maršala Louisa-Nicolasa Davouta, podľa pokynov ustúpil z mesta. Súčasne poslal francúzskemu maršalovi vyhlásenie, že Uhorsko hodlá zostať vo vojne s Francúzskom neutrálne. Prepustil aj francúzskych zajatcov, ktorých zajali pri rôznych predchádzajúcich potýčkach. Na cisárskom dvore prijali

Pálfiho počínanie s nevôľou a zbavili ho funkcie veliteľa mesta.

Dňa 27. novembra 1805 tristo francúzskych jazdcov obsadilo pravý breh Dunaja a kyvadlový prievoz v Petržalke, takže ešte večer asi 9-tisíc Francúzov vťahlo do Bratislavy. Na druhý deň prišiel do mesta aj maršal Davout. O tri dni však Francúzi opustili mesto a presunuli sa k slakovskému bojiisku.

Bitka troch cisárov

Po páde Viedne ustupujúca spojenecká habsburská a ruská armáda sa zastavila až pri Olomouci a doplnila o nové posily. Hlavný veliteľ spojeneckých vojsk generál Michail Kutuzov varoval rakúskeho cisára Františka a ruského cára Alexandra pred bojovým stretnutím s Napoleonom. Tí obaja však verili vo víťazstvo. Nevyhnutnosť rýchlej bitky zdôvodňovali skorým príchodom zimy a nevídaným postupom francúzskej armády. Napoleon, ktorého armáda sa cestou stenčila už iba na 75-tisíc mužov, považoval tiež rozhodujúcu bitku

Francúzsky maršal Louis-Nicolas Davout

za strategicky najvýhodnejšiu možnosť. Navonok však predstieral únavu a pesimizmus, čo utvrdzovalo vieru jeho oboch protivníkov v isté víťazstvo bez ohľadu na konkrétnu situáciu v teréne.

Bitka troch cisárov, ako bola neskôr nazvaná v historiografii, sa začala v noci 2. decembra 1805 prestrelkami pred Telnicami. Nadránom sa už tuho bojovalo. V urputných zrážkach sa šťastie klonilo raz na jednu, raz na druhú stranu, no Francúzi si napriek početnému oslabeniu dokázali udržať taktickú prevahu. Krátko pred štvrtou hodinou popoludní sa bitka pri Slavkove skončila.

Spojenci utrpeli zdrvivú porážku. Najväčšie straty mali Rusi. Podľa hlásenia generála Kutuzova ruská armáda v bitke stratila 55 generálov a vyšších dôstojníkov, 437 nižších dôstojníkov, 954 poddôstojníkov, 432 hudobníkov, 17 493 vojakov a 515 príslušníkov nebojových jednotiek, čiže spolu 19 886 mužov. Habsburské jednotky stratili 5 922 mŕtvych, ranených či nezvestných vojakov. Francúzsky štáb vlastné straty vyčíslil na 8 649 mužov, z toho 1 389 padlých a 7 260 ranených. Pri všeobecnej tendencii podriadených skresľovať hlásenia pre vyššie inštan-

cie nemožno však tieto počty považovať za úplne hodnoverné.

Dva dni po bitke sa Napoleon stretol s rakúskym cisárom Františkom a nadohodoval mu podmienky prímeria, podľa ktorých sa habsburská monarchia zriekla spojenectva s Ruskom a oficiálne požiadala o odchod ruských vojsk z územia monarchie.

Francúzi opäť v Bratislave

Po bitke pri Slavkove maršal Davout na čele 15-tisícového vojska 12. decembra 1805 opäť vstúpil do Bratislavy. Takmer mesiac Bratislavčania museli živiť francúzske vojsko, ktoré opustilo mesto až 7. januára 1806. Medzičasom sa Bratislava stala miestom dôležitého diplomatického aktu. Dňa 27. decembra 1805 nadránom bol v bratislavskom Primaciálnom paláci podpísaný mier (s oficiálnym dátumom 26. decembra 1805), v historiografii známy ako Bratislavský (Prešporský) mier.

Podmienky pre habsburskú monarchiu boli tvrdé. Stratila nielen politický vplyv v Taliansku a južnom Nemecku, ale aj rozsiahle územie. Musela sa vzdať Benátok, Friaulska, Istrie, Dalmácie, Tirolska a Vorarlbergu. Stratou týchto území prišla monarchia o 4 milióny obyvateľov. Navyše musela zaplatiť Francúzsku enormnú vojnovú reparáciu vo výške 40 miliónov zlatých.

Na počesť uzavretia mierovej zmluvy medzi Francúzskom a habsburskou monarchiou, ktorá bola veľkým francúzskym triumfom, pomenovali v Paríži na Champs-Élysées jednu z ulíc. Názov Rue de Presbourg nesie dodnes.

Počas pobytu Francúzov bolo v Bratislave 7 maršalov či generálov, 13 vojenských komisárov, 121 štábných dôstojníkov, 2 956 dôstojníkov a 14 906 poddôstojníkov a vojakov mužstva. Francúzsky intendant požadoval pre tento počet ľudí denne 14 000 dávok chleba alebo 2 100 centnárov (centnár – okolo 56 kg) múky, 2 100 centnárov

mäsa, na obdobie jedného mesiaca 210-tisíc pínt (pinta – asi 1,83 litra) piva a 105-tisíc pínt vína, 36-tisíc dávok sena, 36-tisíc porcií slamy a rovnaký počet dávok ovsa, 1 800 siah dreva pre vojakov, pričom dôstojníci sa stravovali na trovy mesta. Pobyt Francúzov v Bratislave od 27. do 30. novembra 1805 a od 12. decembra 1805 do 8. januára 1806 ochudobnil pokladnicu Bratislavskej stolice a mesta Bratislavy o rovných 285 140 zlatých a 34 grajciarov.

Trnava sa taktiež dostala do operačného pásma armád. Dňa 28. novembra 1805 prišla do mesta malá francúzska jazdecká hliadka, o deň neskôr ďalších 30 francúzskych jazdcov. Mestská rada vojakov náležite privítala i pohostila, takže zkrátka z mesta aj odišli bez toho, žeby spôsobili nejaké škody.

Ústup od Slavkova

Po bitke pri Slavkove v trnavskom špitáli poskytl ošetrovanie 660 vojakom a mesto

Ruský generál Michail Illarionovič Goleniščev-Kutuzov

sa postaralo aj o zásobenie ruského jazdeckého oddielu. Od Slavkova totiž cez Slovensko ustupovali aj početné ruské vojská vedené Kutuzovom. Vojsko bolo rozdelené na tri kolóny, aby zásobovanie pri prechode slovenským územím mohlo byť plynulejšie. S jednou kolónou ustupoval aj ruský cár Alexander.

Kutuzov sa počas ústupu zišiel aj s uhorským palatínom arcivojvodom Jozefom a dohodol sa s ním na priebehu presunu a zásobovania. Po trase Holič – Hlohovec – Nitra – Levice – Šahy – Lučenec – Rimavská Sobota – Turňa nad Bodvou dorazil Kutuzov na Silvestra 1805 do Košíc, kde sa zdržal týždeň. Potom cez Hanisku pokračoval do Prešova a odtiaľ na Duklu. V liste, ktorý zoštylizoval na Dukle, sa okrem iného uvádza, že miestni obyvatelia „žijú núdzne a v biede, a predsa prejavili voči ruským vojakom mnoho bratskej starostlivosti a priateľstva“. Ruské vojská sa správali veľmi disciplinovane, čo oceňovala aj súdobá tlač.

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Vojenský historický ústav

Primaciálny palác v Bratislave, kde 27. decembra 1805 podpísali mier, ktorým sa skončila tretia koalícia vojna

Chemička – pyrotechnička – zdravotníčka

Inštruktorka – zdravotníčka Úradu hlavného lekára OS SR Ružomberok s pracoviskom v Liptovskom Mikuláši rotná Mílada Andraščíková pôsobí v oddelení výcviku, vzdelávania a špecializačnej prípravy. Spoločne s kolegami pomáha zabezpečovať zdravotnícke kurzy pripraviť a poddôstojníkov rôznych stavu sanitárov. „Ide o vojakov a poddôstojníkov ako pomocní sanitári, je to aj vysvedčenie našej práce,“ spokojne konštatovala rotná Andraščíková. Poddôstojníčka, ktorá začínala ako chemička v prápore RCHBO v Rožňave a neskôr pôsobila ako pyrotechnička, však popri zabezpečovaní kurzov od začiatku prvej vlny Covid-19 pracuje tiež v odberovom mieste a na svojom konte má stovky odberov.

Ministerské nosíky

Darina Szendyová pracuje vo Vojenskom ústave hygieny a epidemiológie už 33 rokov a Silvia Bartošová pätnásť, no mikrobiológiu pitnej vody, kontroly sterility v zdravotníckych zariadeniach či v kuchynských blokoch vystriedalo testovanie na Covid-19. „Niekedy je veľký nápor, a keďže nechceme zdržiavať, ťaháme v kuse – až napokon už samy sotva dýchame.“ usmiala sa pani Darina. So Silvou najčastejšie testujú v areáli ministerstva obrany. „Máme skvelých spolupracovníkov z hospodárskej správy, takže to v pohode zvládame,“ dodala.

V prvej línii zimnej etapy proticovidového boja

Text a foto: Pavol Vitko a Jozef Žiak

Po jarnej fáze
boja proti Covid-19
a po jesennej etape, keď
ozbrojené sily v operácii Spoločná
zodpovednosť rozvinuli 5 657
odberových miest a nasadených bolo
95 % ich príslušníkov, sa úsilie vojakov
neskončilo. Dokazujú to aj krátke
príbehy tých, ktorí
bojujú proti pandémie
v prvej línii.

Rudova premiéra

Vojak Rudolf Malec z Veliteľstva posádky Bratislava mal pre-miery ako slúžbukonajúci príslušník OS SR na odberovom mieste až posledný januárový víkend. „Už počas celoplošného testovania som rozvážal vojakov a niekedy aj materiál po odberových miestach v celom hlavnom meste, takže ich poznám od Vajnôr až po Devín,“ usmial sa mladý vojak, ktorý slúži v zabezpečovacej čate ako vodič. Do Bratislavy dochádza z Plaveckého Mikuláša a má za sebou aj rozvoz vojakov na hranice a do karanténnych centier. Vyučený autoelektrikár, ktorý maturoval v odbore predaj vozidiel, slúži len rok, no je veľmi spokojný: „Vojenská uniforma bola mojim snom od detstva a oveľa radšej ako pre nejakého súkromníka budem našim spoluobčanom,“ povedal.

Mariánove tisíce

Od 10. decembra 2020, keď ozbrojené sily vo vojenských útvaroch po celom Slovensku zriadili 18 mobilných odberových miest, k 8. januáru 2021 sa uskutočnilo 100-tisíc antigénových testov. Z toho viac ako 500 pozitívnych. Na testovaní sa podieľal aj mladší zdravotník z 21. mechanizovaného práporu v Trebišove desiatnik Marián Wagner. „Realizované odbery nepočítam, ale po Žehre, Krompachoch či viacerých obciach južného Zemplína to už bude zopár tisíc,“ poznamenal desiatnik, ktorý ich 8. januára realizoval ďalšie tri stovky.

Osemnásť "momiek"

„S nasadenými silami a prostriedkami sú ozbrojené sily pripravené denne otestovať minimálne 250 osôb v každom odberovom mieste,“ avizoval ešte pred Vianocami minister obrany Jaroslav Naď miest (MOM), ktoré boli verejnosti k dispozícii aj medzi sviatkami každý pracovný deň od 10.00 do 18.00 h. „Zvládame ich až do 300 za deň,“ potvrdil rotný Vladimír Kubás, zdravotník z 13. mechanizovaného práporu Levice. „Aj u nás pred každým dodržaním protipandemických opatrení vo vzťahu k nám aj k verejnosti,“ doplnil. Mobilné odberové miesta ozbrojené sily zriadili v posádkach Bratislava, Poprad, Trenčín, Hlohovec, Levice, Martin, Michalovce, Prešov, Rožňava, Sereď, Topoľčany, Trebišov, Ružomberok, Malacky, Nitra, Sliac, Žilina a Liptovský Mikuláš.

Čestná úloha

Pán Martin Bizoň z bratislavských Dlhých Dielov sám veľmi dobre vie, aké to je prísť o zdravie doslova zo sekundy na sekundu. „Aj preto som veľmi rád za možnosť otestovať sa na Covid-19 a všetkým zdravotníkom, vojakom aj ostatným úprimne ďakujem,“ povedal nám pri skríningovom testovaní Marianovi Markovi pochváľila práve desiatnikovi zubkom. „V boji proti Covid-19 som vypadnutým zubkom. V boji proti Covid-19 som bol nasadený opakovane a pomoc ľuďom v našom mam ako jednu z našich najčestnejších úloh,“ povedal desiatnik z Čestnej stráže prezidenta SR.

Prešporská kasáreň

Pred vchodom do Duklianskych kasární na ulici Za kasárňou v Bratislave je sídlo mobilného odberového miesta, kde slúžia rotmajsterka Beata Králik Sanigová a rotná Jana Mičiaková. Obe majú veľa skúseností s vážnymi stavmi pacientov. Úrad hlavného lekára OS SR ich vyslal na oddelenie ARO bratislavských nemocníc. Vedia, že ak sa im podarí zachytiť čo najviac infikovaných, aj na ich pracoviskách bude o trochu menej tlaku pri záchrane hospitalizovaných.

Proticovidová hudba

Rotný Karol Kucej hrá na lesný roh a vo vojenskej hudbe slúži už 23 rokov, no aj on považuje nasadenie pri testovaní občanov. „Bol som na testovanie symbolicky blízko aj ku kultúre,“ usmial sa, keď sme ho v nedeľu 24. januára zastihli cez krátku prestávku na odberovom mieste v karloveskom centre kultúry. „Predposledný januárový víkend sa po dieľalo na celoplošnom skriningu 61 prislúšníkov oboch vojenských hudieb,“ sumarizoval inšpektor vojenských hudieb – hlavný dirigent major Boris Hokina, ktorý asistoval pri testovaní na Námestí republiky v Petržalke.

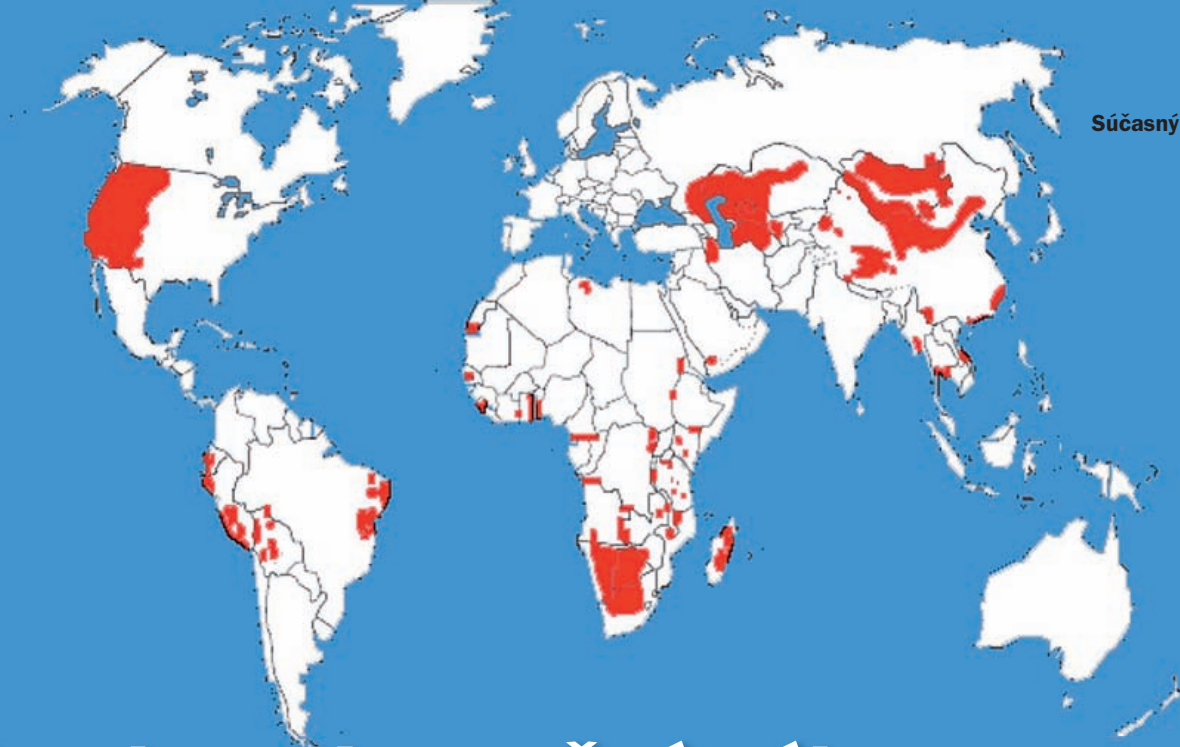
Od testovania do Afganistanu

Vedúca staršia zdravotníčka veliteľstva trenčianskej brigády bojového zabezpečenia rotmajsterka Katarína Gašparíková s ďalšími zdravotníkmi trenčianskej brigády v čase prvej i druhej vlny pomáhala zabezpečovať dodržiavanie základných preventívnych opatrení v útvaroch zväzku v Hlohovci, Martine, Topoľčanoch i v Prešove. V mobilných odberových miestach trenčianskej nemocnice cez zimu odoberala vzorky. V operácii Spoločná hradba pôsobí ako styčná osoba pre Ministerstvo zdravotníctva SR pri koordinácii odberov imobilných pacientov v kraťava SR pomáha regionálnemu úradu verejného zdravotníctva. V novembri 2018 od náčelníka generálneho štábu prevzala Čestný odznak Ozbrojených síl SR 2. stupňa za záchratu ľudského života počas cvičenia Slovenský štít 2018, keď pomáhala pri nehode americkým vojakom. „Cez zimu som sa pripravovala na ďalšiu misiu v Afganistane, kde budem opäť pôsobiť v tíme amerických zdravotníkov,“ dodala.

Káva versus stery

Tabuľa v bufete vojenskej polikliniky na Sliaci síce ešte láka, no občerstvenie je teraz minulosťou, pretože miestnosť slúži na testovanie. „Stery sme od minulej jari robili v marginalizovaných osadách, na jeseň sme boli na Orave,“ spomenula rotmajsterka Zuzana Filkorová. Slobodníčka Zuzana Humenajová, tiež zdravotníčka z brigády riadenia vzdušných operácií Zvolen, doplnila Nítru či Lučenec. Na odberovom mieste sme stretli aj vojenských policajtov rotmajstrov Róberta Bezeke a Eduarda Baštigála, ktorí, podobne ako ich kolegovia v ďalších posádkach, dohliadali na testovanie.

Súčasný výskyt moru vo svete

Vysoko nebezpečné nákazy vo svete

Súčasný dni sú naplnené strachom ľudí z mikroorganizmov spôsobujúcich infekcie rôznej závažnosti. Tento strach je pri ochoreniach zapríčinených či už vírusmi, baktériami, alebo prvokmi a plesňami oprávnený.

Počas existencie ľudstva sú v histórii často opisované epidémie rôznych vysoko nákazlivých ochorení. Ľudia boli zvyknutí na riziká a blízkosť smrti, na liečivá z bylín a masť, na „Božiu vôľu“ o živote a smrti chorého.

Mor aj ako biologická zbraň

V 14. storočí zdecimovala ľudskú populáciu čierna smrť, mor v pľúcnej a bubonickej (vredovej) forme spôsobený baktériou *Yersinia pestis*. Historici podľa záznamov odhadujú, že počas morovej rany v rokoch 1347 až 1351 v Európe tomuto ochoreniu podľahla jedna tretina až polovica z jej celkového počtu obyvateľov. Obyvateľstvo bolo v tom čase oslabené nedostatkom potravín spôsobeným tzv. malou dobou ľadovou, takže takéto vysoko infekčné ochorenie sa šírilo rýchlo a zasiahlo všetky spoločenské vrstvy silnejšie ako jednotlivé epidémie dovtedy. Prenos na človeka spôsobila blcha morová, parazitujúca na potkanoch žijúcich v blízkosti ľudských obydľí. Pri bubonickom more sa objavili hnisajúce vredy na miestach pri lymfatických uzlinách, dochádzalo k masívnemu podkožnému krvácaniu, sfialovaniu až sčerneniu tela a smrti spôsobenej otravou krvi. Pri pľúcnej forme boli kvapôčkovou infekciou napadnuté pľúca, človek vykašľoval krv a rýchlo zomieral.

Čierna smrť si zaslúži našu pozornosť aj z iného hľadiska. Ako prvá bola použitá úmyselne vo forme biologickej zbrane. V roku 1346 pri obliehaní mesta Kaffa (dnes Feodosija, Ukrajina) Tatármi. Keďže obliehanie trvalo s prestávkami už tri roky, Tatári katapultmi prehadzovali telá mŕtvych cez hradby mesta. Keď časť tatárskej armády predsa len odtiahla, utečenci z mesta Kaffa v roku 1347 „zavliekli“ mor do Janova.

Mor do dnešných dní nikdy nevymizol z ľudských dejín. Jeho epidémie sa opakovali a dnes nie je pod úplnou kontrolou epidémie na Madagaskare. Úmrtnosť klesla vďaka včasnému použitiu antibiotík a existencii očkovacej látky.

Španielska chrípka pokračovaním vojny

Podobne pred 100 rokmi kosila po svete španielska chrípka, ktorá vlastne ani nebola španielskeho pôvodu. Tej podľa dostup-

ných údajov podľahlo celosvetovo viac ako 20 miliónov ľudí, teda vyše dvojnásobok obetí, ktoré padli v bojoch prvej svetovej vojny. Nákaza prišla v absolútne nevhodných povojnových časoch a obyvateľov si vírus našiel podvyživených, vyčerpaných, vystresovaných, a teda vysoko vnímavých na chorobu. Ak sa k tomu prirátajú dostupnosť a vtedajšie možnosti lekárskej starostlivosti, bol takýto vysoký počet obetí predpokladateľný.

Nebezpečné nákazy dnes

V nedávnej minulosti sme sa obávali koronavírusu SARS. SARS je skratka znamenajúca náhly akútny respiračný syndróm (Sudden Acute Respiratory Syndrome). Objavil sa náhle v Juho-východnej Ázii v novembri 2002 a do júla 2003 bolo zaznamenaných 8 098 prípadov, z ktorých 774 zomrelo. Pravdepodobným zdrojom boli cibetkovité cicavce. Rovnako rýchlo, ako sa vírus objavil, tak aj zmizol. Od roku 2004 sa nevyskytoval. Vyvolal však oprávnenú obavu nad tým, ako rýchlo sa tento rod vírusov dokáže vo vnímavej populácii šíriť.

Málokto si dnes uvedomuje dobrú správu z Konga, že v poradí už jedenásta epidémia eboly bola 18. 11. 2020 vyhlásená za ukončenú. Bohužiaľ, z 3 324 nakazených zomrelo 2 287. Tento kmeň vírusu eboly má teda úmrtnosť na úrovni približne 68 %. Čiže – priemerne z troch chorých dvaja zomreli. Vo všeobecnosti

v závislosti od kmeňa a subtypu vírusu sa úmrtnosť na ebolu pohybuje od 40 % až do 96 %. V rámci preventívnych opatrení bolo iba počas tejto epidémie zaočkovaných 372 848 ľudí.

Ebole je najviac podobný vírus marburg, ktorý má, našťastie, oveľa menšiu chorobnosť a v histórii skôr zaznamenávame ojedinelé prípady alebo len menšie lokálne epidémie. Úmrtnosť na tento vírus je však až okolo 80 %.

Ak sa bavíme o hemoragických horúčkach, v subsaharskej oblasti je rozšírená choroba lassa. Charakteristická je tým, že ju prenášajú hlodavce žijúce v blízkosti obydľí a ľudia sa nakazia vdychovaním infikovaného prachu. Každoročne sa len v Nigérii objaví približne 5 000 prípadov, z ktorých asi 200 zomrie.

Osobitnú kapitolu tvoria vírusy prenášané článkonožcami označované ako arbovírusy (ARthropod-BORne viruses). Je to však iba opisné označenie, pretože taxonomicky sú to rôzne čeľade vírusov. Dengue a žltá zimnica sú z nich najrozšírenejšie a najčastejšie. Chorobou dengue sa každý rok nakazí 390 miliónov ľudí. Klinicky z tohto počtu ochorie asi 100 miliónov. Úmrtnosť je relatívne nízka, „len“ okolo 2,5 %. To teda znamená, že táto choroba si ročne vyžiada 2,5 milióna životov. Žltá zimnica ročne postihne asi 170 000 ľudí a vyžiada si 60 000 životov. Máme však proti nej účinnú vakcínu. Ďalej k arbovírusom patrí pôvodca choroby chukungunya a aj známa zika. Ich rozšírenie presne kopíruje výskyt ich vektora – prenášača, teda komárov rodu Aedes. A tie sa zase rozširujú do nových oblastí presne kopírujúc globálne zmeny klímy. V poslednom čase sa s komármi rodu Aedes dostáva do Európy západonílska horúčka (West Nile Fever). Primárne je to ochorenie vtákov a vnímavé sú aj kone. U ľudí sa prejavuje nešpecificky, no napriek tomu na túto chorobu klinicky ochorie asi 20 – 40 % nakazených. Z nich približne percento ochorie na závažnú nervovú formu a z tejto skupiny do 14 % ľudí umrie. Len v Európe je to ročne okolo 150 až 200 ľudí.

Osýpky, besnota, antrax

Jednou z najinfekčnejších ľudských chorôb sú osýpky. Jeden klinicky chorý dokáže nakaziť 16 až 18 vnímavých osôb. Našťastie, úmrtnosť na ne je nízka. Inou stránkou sú trvalé zdravotné komplikácie po prekonaní ochorenia, ktoré sa vyskytnú asi u jedného zo 100 000 chorých. Hlavným nebezpečenstvom je trvalé poškodenie mozgových buniek, pričom následky sa objavujú až po niekoľkých rokoch po prekonaní ochorenia. Samozrejme, najúčinnějšíou prevenciou proti osýpkam je očkovanie, na Slovensku je povinné a drží sa okolo 95 %.

Osobitnou kapitolou je besnota. Je to po celom svete rozšírené ochorenie nervového systému prenášané krvou a slinami. Človek alebo zviera, u ktorého sa vyvinú klinické príznaky, na 99,99 % umrie. Za celý čas sledovania tohto ochorenia z klinického štádia choroby vyzdravela iba jediná osoba, no aj tá má doživotné následky. Proti besnote sa však dá spoľahlivo chrániť očkovaním, ako to vidíme pri našich domácich miláčikoch. Liečba ľudí spočíva najmä v podaní vakcíny čo najskôr po pohryzní zvierateľom, pretože vakcína navodzuje imu-

Rozšírenie vírusov ebola (ružová) a marburg (modrý). Červená bodka na mape označuje miesto, kde tečie riečka Ebola, podľa ktorej vírus dostal názov.

nitnú odpoveď oveľa rýchlejšie. Takto vytvorené protilátky potom chránia človeka pred tým, aby sa vírus dostal do nervovej sústavy. Na Slovensku boli dlhé roky hlavným roznášačom lišky. Zavedením pravidelnej plošnej orálnej vakcinácie sa podarilo Slovenskej republike túto nákazu utlmiť. No stále sa k nám zatúlajú choré zvieratá z Poľska, Maďarska a z Ukrajiny.

Z bakteriálnych chorôb, ktoré sa vyznačujú potenciálom rýchleho šírenia a vysokou úmrtnosťou, je nám najznámejší antrax. Jeho pôvodca Bacillus anthracis sa vyskytuje všade na svete, aj u nás. Bolo to dokumentované napríklad v roku 2010 v okrese Svidník. Historicky sa na Slovensku vyskytoval častejšie až do roku 1965, vtedy bol vďaka vakcinácii dobytká a používaniu antibiotík úspešne eradikovaný. Malé lokálne epidémie antraxu sa pravidelne objavujú aj dnes, najmä v chudob-

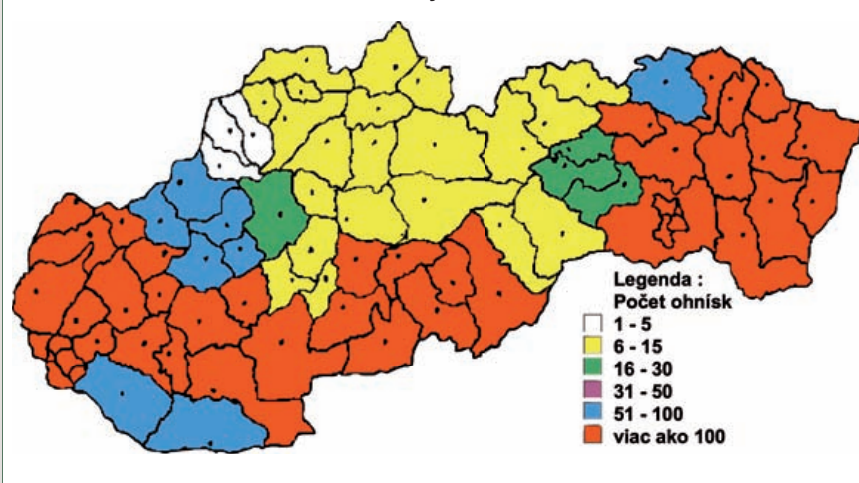
nejších častiach sveta, v Afrike a v Ázii. Scenár je vždy takmer rovnaký. Ľudia nájdu uhynuté veľké zviera, okamžite sa ho usilujú zužitkovať, najmä ako potravu, a pritom sa nakazia.

Mapovanie, sledovanie

Dnes je vďaka laboratórnym mikrobiologickým diagnostickým testom možné veľmi presne mapovať výskyt pôvodcov ochorení u ľudí, zvierat a tiež v prostredí. Takto sa dajú presne označiť hranice výskytu jednotlivých ochorení a pri použití metódik molekulárnej epidemiológie na úrovni sekvenácie nukleových kyselín sa dá presne sledovať aj pohyb jednotlivých kmeňov patogénnych mikroorganizmov v populácii po svete. Vďaka vede vieme teda presne sledovať šírenie jednotlivých kmeňov vírusov a baktérií naprieč populáciou v priestore i čase, dohľadať pacienta „nula“, ako aj prípadný moment mutácie vírusu v špecifickom hostiteľovi (či už v človeku, alebo vo zvierati). Niekedy je však náš nepriateľ rýchlejší a zákernejší. Najmä v situácii, pokiaľ proti nemu nevyvineme protizbraň. A ak nemáme vhodné antibiotiká alebo antivirotiká, ktoré liečia už prepuknutú chorobu, tak potrebujeme ochoreniam predchádzať. Najlepšie vakcináciou, ktorú máme k dispozícii. Okrem dávno známych ochorení už aj proti aktuálne obávanému vírusovému ochoreniu Covid-19.

Text: mjr. MVDr. Tomáš Molčányi,
kpt. Mária Šavelová
Úrad hlavného lekára OS SR

Počet ohnisk antraxu dobytká na Slovensku v rokoch 1946 – 1965

Od kanónov k raketám

Vo februári sme si pripomenuli sto rokov od chvíle, keď sa na našom území začali formovať prvé jednotky obrany proti lietadlám. Dnes ich poznáme ako jednotky protivzdušnej obrany – PVO.

Protiletadlový raketový komplet SA-75 Dvina

Mohutný rozvoj prúdového letectva v 50. rokoch sa musel prejavíť aj v oblasti PVO. Začala sa nová éra s postupným prechodom od klasického protiletadlového delostrelectva k protiletadlovým raketovým prostriedkom.

V roku 1962 bol 186. pldp Pezinok reorganizovaný na 186. protiletadlový raketový pluk (plrp) a do jeho výzbroje sa začali postupne zaraďovať prvé protiletadlové raketové komplety (PLRK) SA-75 Dvina. Ako prvé boli vytvorené 1. a 3. protiletadlový raketový oddiel (plro) v Lozorne a v Rohovciach, o niečo neskôr 2. plro v Pezinku, ten bol v r. 1979 premiestnený do nového postavenia pri Senci. V období rokov 1969 až 1974 fungoval v Pezinku aj 2. výcvikový oddiel priamo podriadený veliteľstvu PVOŠ. Oddiel nemal vlastnú techniku, na výcvik používal techniku 2. plro. V roku 1974 bol 2. výcvikový oddiel redislokovaný do Karvinej. V tomto roku sa začala výstavba palebného postavenia pre 4. plro v Dunajskej Lužnej, ktorý dostal do výzbroje PLRK SA-75M práve z 5. plro 77. plrp Karviná.

V roku 1978 sa pezinský pluk reorganizoval na brigádu. Koncom 70. rokov až začiatkom 80. boli postupne vybudované ďalšie štyri oddiely v Stupave, v Rusovciach, v Moste a na Devínskej Kobyli, ktoré mali vo výzbroji PLRK S-125M Neva. Brigáda bola v tomto období vybavená i automatizovaným systémom velenia Vektor. V polovici 80. rokov boli 1. až 4. plro prebrojené novými PLRK S-75M3 Volchov. V takejto podobe zostala brigáda až do roka 1992, keď v apríli zrušili jej 4. plro v Dunajskej Lužnej. Palebné postavenie nezostalo však dlho prázdne. Ku koncu roka sa doň nasťahovali

dva oddiely 185. plrp. Toto 30 rokov dlhé obdobie chránili nebo nad Bratislavou práve pezinskí protiletadlovcovia.

PVO na Slovensku po roku 1989

Po spoločenských zmenách v roku 1989 a rozsiahlej transformácii federálnej armády v začiatku 90. rokov bolo v roku 1991 vo Zvolene vytvorené Veliteľstvo 1. divízie PVO. Nastala redislokácia útvarov z Česka na Slovensko. Do podriadenosti divízie boli v rokoch 1991 – 1992 postupne zaradené 11. protiletadlový pluk Stříbro ako 13. protiletadlový raketový pluk Nitra, 2. protiletadlový pluk Janovice ako 14. protiletadlový raketový pluk Rožňava a 4. protiletadlový pluk Jihlava ako 171. protiletadlový raketový pluk Rožňava. Všetky tri pluky boli vyzbrojené mobilnými protiletadlovými raketovými kompletni 2K12 Kub. V roku 1992 bol v rámci delenia federálnej armády presunutý do posádky Pezi-

nok 185. protiletadlový raketový pluk z Kralovic, ktorý mal v zostave tri plro S-75M Volchov a technický oddiel. Doň bol v rámci delenia federálnej armády začlenený aj plro S-300PMU zo zostavy 71. plrb Slaný a jeden plro S-125M zo zostavy 76. plrb Brno. 185. pluk bol pôvodne predurčený na obranu mesta Košice, k čomu však nedošlo. Komplety S-75M a S-125M boli v roku 1995 začlenené do zostavy 37. plrb Pezinok a plro S-300 do zostavy nitrianskej brigády.

Po vzniku samostatnej Slovenskej republiky bolo Veliteľstvo 1. divízie PVO na konci roka 1994 reorganizované na Veliteľstvo 3. zboru letectva a PVO a neskôr, v roku 2000, transformované na Veliteľstvo Vzdušných síl OS SR. Obdobne aj protiletadlové pluky v Nitre a v Rožňave boli v roku 1995 postupne reorganizované na brigády. V Rožňave vznikla 35. plrb zlúčením 14. a 171. plrp, v Nitre bola vytvorená 36. plrb a v Pezinku spojením

Protiletadlový raketový komplet 2K12 Kub na streľbách v poľskom polygóne Ustka

Protiletadlový
raketový komplet Igla-1

Protiletadlový raketový
komplet 2K12 Kub v Centre
výcviku Lešť

186. plrb a 185. plrp bola zriadená 37. plrb, ktorá mala desať palebných oddielov a bola v tom čase najväčším zväzkom v rámci PVO. V rokoch 1995 a 1996 uskutočnili jej príslušníci po dlhšej pauze aj bojové streľby na strelniciach v Poľsku a Bulharsku. V roku 2001 bola pezinská brigáda zrušená, časť jej oddielov prešla do podriadenosti brigády v Nitre, ktorá sa prečíslovala na 2. plrb. Brigáda v Rožňave bola v tomto roku prečíslovaná na 1. plrb a o rok neskôr zredukovaná na polovicu a ako skupina začlenená do nitrianskej brigády. Takto postupnou redukciami a zlučovaním zostala iba protiletadlová raketová brigáda Nitra. Spočiatku mala štyri palebné skupiny a v jej výzbroji bol jeden plro S-300, desať batérií 2K12 Kub, dva plro S-125M a technický oddiel. Krátko po vzniku Armády SR sa rozbehli aj práce na novom systéme spracovania rádiolokačnej informácie na báze systému LETVIS (jeho vývoj sa začal už za federálnej armády) a vývoj prostriedkov velenia jednotkám PVO – Tatrapan PVO a neskôr Astra. Dnes už tieto prostriedky plnia svoje poslanie v rámci útvarov Vzdušných síl OS SR.

Vojsková PVO

Súčasťou PVO na Slovensku bola i vojsková PVO, ktorá bola súčasťou motostreleckých, mechanizovaných a tankových plukov, brigád a divízií. Jej úloha spočívala v ich priamej ochrane pred prostriedkami vzdušného napadnutia.

K tým najstarším patrili určite 10. protiletadlový delostrelecký pluk v Poprade. Jeho história sa začala písať koncom roka 1950, keď vznikla 10. protiletadlová batéria Humenné v podriadenosti 10. pešej divízie Košice. O rok na to sa batéria rozrástla na protiletadlový oddiel s tromi batériami a bola presunutá do Košíc. Na jeseň 1960 bol oddiel premiestnený do Prešova, reorganizovaný na pluk a vzápätí o rok znovu na oddiel. Tu zotrval až do roka 1968, keď musel nútenne opustiť prešovské kasárne a premiestniť sa do Popradu, kde zotrval až do svojho zrušenia v roku 1992. Medzitým bol v roku 1980 reorganizovaný na protiletadlový delostrelecký pluk ako prostriedok vojskovej PVO 14. tankovej divízie

Prešov. Pluk okrem toho plnil i úlohu výcvikového zariadenia pre prakticky všetky typy protiletadlových kanónov a neskôr aj protiletadlových raketových prostriedkov typu Strela-1, -2 a -10. Na báze tohto zrušeného pluku sa v roku 1992 vytvorilo Výcvikové stredisko vojskovej protivzdušnej obrany, podriadené Veliteľstvu Armády SR. V rôznych podobách potom vydržalo do roku 2006, keď bolo definitívne zrušené.

Prostriedkom vojskovej PVO 13. tankovej divízie Topoľčany bol 3. protiletadlový pluk Nitra. Jeho éra ako pldo sa začala v roku 1951 v Mladej. Ako protiletadlový oddiel bol v roku 1968 nútenne premiestnený do Nitry, kde zotrval až do roku 1991, keď bol zrušený. Pluk taktiež plnil úlohy výcvikového zariadenia pre poddôstojníkov protiletadlového delostrelectva. Oba pluky – 3. aj 10. – mali významné mobilizačné úlohy, ich súčasťou bolo mobilizačné jadro a uložená delostrelecká výzbroj pre ďalšie dva protiletadlové delostrelecké pluky. Kým protiletadlové pluky v západnej časti Československa boli od polovice 70. rokov postupne prezbrojené na raketové komplety 2K12, 3. a 10. plp na Slovensku zostali vyzbrojené protiletadlovými delami S-60 kalibru 57 mm.

Mechanizované a tankové pluky 13. a 14. tankovej divízie mali ako prostriedok PVO vo svojej štruktúre protiletadlovú batériu s dvoma čatami 30 mm PLDvK vz. 53/59 (z výzbroje boli vyradené okolo roku 2005). Po roku 1989 sa v rámci transformácie federálnej armády na Slovensko presunulo päť protiletadlových raketových čiat vyzbrojených PLRK Strela-10M (jednu čatu tvorili štyri bojové vozidlá 9A34/35M). Výrazne posilnili vojskovú PVO mechanizovaných a tankových útvarov v Leviciach, Bratislave, Martine, Trebišove a v Michalovciach. Do výzbroje týchto protiletadlových batérií sa postupne zaradili aj prenosné protiletadlové raketové komplety Strela-2 a neskôr Igla (od roku 1996). V roku 1996 pribudli do výzbroje vojskovej PVO ASR tri čaty kompletov Strela-10M3. Boli zaradené do výzbroje útvarov v Kežmarku, Trebišove a v Michalovciach.

Neskôr, po reorganizácii pozemných síl, z nich boli vytvorené protiletadlové raketové batérie v Prešove, v Trenčíne a v Poprade. Na tieto relatívne nové protiletadlové komplety sa v roku 2006 rozbehol aj modernizačný program tak, aby boli schopné spolupracovať so systémom velenia Astra, a súčasne boli vybavované aj zariadením IFF podľa štandardov NATO. V roku 2009 boli jednotky vojskovej PVO v útvaroch pozemných síl zrušené. Komplety Strela-10M/M3 napriek ich modernizačnému potenciálu boli z výzbroje armády vyradené. Protiletadlové čaty vyzbrojené kompletmi Igla sa sústredili do jedného protiletadlového oddielu v Nitre. V súčasnosti sa môžu útvary pozemných síl spoliehať len na obmedzenú protivzdušnú obranu, ktorú im je schopná poskytnúť iba plrb Nitra.

Dnešné prostriedky PVO Slovenska sú tvorené stíhacím letectvom z leteckej základne Sliač, protiletadlovou raketovou brigádou Nitra a brigádou riadenia vzdušných operácií Zvolen.

Text: pplk. v. v. Ladislav Záhradník
Akadémie ozbrojených síl generála
M. R. Štefánika Liptovský Mikuláš
Foto: autor, Jozef Žiak

Prvé streľby PLRK S-300PMU
v Bulharsku v roku 2015,
polygón Šabľa

IB NEWS

Ako si zabezpečiť mobilné zariadenie?

Telefóny máme pri sebe prakticky stále. Používame ich na zachytenie a uchovanie spomienok, správu financií či na nájdenie dobrej reštaurácie v okolí. Nedokážeme sa bez nich zaobiť, ukladáme si do nich osobné údaje. No jednoducho sa do nich môžu dostať nezvaní hostia – kyberzločinci. Ako sa teda môžeme chrániť? Tu je šesť jednoduchých krokov:

- ✓ používajte silné heslo,
- ✓ vypnite si lokalizáciu, keď fotíte,
- ✓ vypnite si bluetooth,
- ✓ používajte VPN,
- ✓ skontrolujte, či máte zapnuté všetky bezpečnostné funkcie,
- ✓ dávajte pozor, čo aplikáciám povoľujete.

Hackeri manipulovali s dátami od Pfizeru

Európska lieková agentúra EMA zverejnila aktualizáciu o decembrovom kyberútoku, v ktorom sa hackerom podarilo ukradnúť dáta o vakcínach Pfizer/BioNTech. Hackeri s nimi manipulovali spôsobom, ktorý by mohol oslabiť dôveru verejnosti k vakcínam. K dokumentom, ktoré sa podarilo hackerom získať, patria dôverné e-maily z novembra minulého roka, ktoré sa týkajú procesu hodnotenia vakcín.

Zneškodnený Emotet

Skupine bezpečnostných agentúr sa podarilo zneškodniť botnet Emotet, aktívny od roku 2014. Emotet si prenajímali zločinci, ktorí jeho prostredníctvom šíрили vlastný malvér. Ich cieľom zvyčajne bolo ukradnúť informácie, získať heslá či nainštalovať ransomvér a potom obeť vydierať. Emotet len vlani ovplyvnil 19 % organizácií na celom svete. Do medzinárodnej akcie sa zapojili policajti z USA, Kanady, Veľkej Británie, Nemecka, Francúzska, Holandska, Litvy a Ukrajiny. Výsledkom je prevzatie kontroly nad 700 servermi Emotetu a zatknutie

dvoch údajných správcov infraštruktúry botnetu. Globálne škody spôsobené Emotetom sa mohli vyplňať až do výšky dvoch miliárd eur.

Manipulovať môže každý

Štúdia špeciálneho útvaru NATO StratCom zmapovala, ako sociálne siete bojovali v roku 2020 proti neautentickému správaniu. Každý si totiž môže za pár eur kúpiť lajky, zdieľania, komentáre a iné služby. Ich poskytovatelia si touto činnosťou v minulom roku zarobili takmer 1,2 miliardy eur.

Výskumníci StratComu od mája sledovali, ako sa nimi zadané príspevky šíрили na Facebooku, Twitteri, Instagrame, Youtube a TikToku. Za 300 eur si na výskumné účely kúpili 1 150 komentárov, 9 690 lajkov, 323 202 zobrazení, 3 726 zdieľaní a 8 036 sledovateľov. Falošné účty a neautentické správanie pritom predstavujú hrozbu, lebo ich nevyužívajú iba rôzni obchodníci na marketing či influenceri na získanie followerov, ale aj teroristické organizácie na nábor nových členov a niektoré štáty na rozvrat vnútro politickej situácie v zahraničí.

20 rokov Wikipédie

Wikipédia, ktorú v roku 2001 založili Jimmy Wales a Larry Sanger, je online encyklopédia bez reklám, ktorú upravujú dobrovoľníci (až 270-tisíc editorov za mesiac) a ktorú prevádzkuje nezisková nadácia. Je to jedna z 20 najpopulárnejších stránok a je dostupná vo viac než 300 jazykoch. Za veľkosťou a kvalitou Wikipédie nestojí organizovaná činnosť expertov či akademikov, ale dlhodobé úsilie obyčajných ľudí a nadšencov, ktorí do tvorby encyklopédie investujú svoju energiu i čas. V posledných mesiacoch Wikipédia niekoľkokrát presvedčivo ukázala, že to s faktami myslí vážne. Anglické články o Covid-19 vo dne v noci stráži skupina expertov, ktorí tak bránia šíreniu dezinformácií a nepresností.

Zostavil: kolektív odboru informačnej bezpečnosti ZaSKIS

23. motorizovaný prápor Trebišov

V organizačnej štruktúre 1. mechanizovanej brigády Prešov vznikol 1. septembra 2015 23. motorizovaný prápor (mopr) Trebišov a neskôr v roku 2019 po vytvorení veliteľstva síl pre špeciálne operácie Trenčín bol prepodriadený pod toto veliteľstvo.

Hlavným poslaním 23. mopr Trebišov je podieľať sa na zabezpečovaní obrany územia Slovenskej republiky ako ľahký manévrový prvok so spôsobilosťou podpory jednotlivých súčastí ozbrojených síl a zúčastňovať sa na udržiavaní verejného poriadku, bezpečnosti a územnej celistvosti i nedotknuteľnosti hraníc Slovenskej republiky. V rámci asistencie orgánom štátnej správy, samosprávy a obyvateľom poskytovať pomoc pri

ohrození života a zdravia počas krízových situácií a pri odstraňovaní následkov živelných katastrof. Takisto sa podieľať na operáciách mimo územia Slovenskej republiky.

Popis znaku:

V gotickom štíte v zelenom poli je zlatá hlava líšky, na ktorej sú vnútorné časti uší a očí s obrysmi nosovej časti v čiernej farbe. V zelenom poli hlavy znaku je umiestnený v striebornej farbe v prvom riadku v skratke názov útvaru 23. mopr a v druhom riadku veľkými písmenami miesto jeho dislokácie TREBIŠOV.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.
Vojenský historický ústav

MILITARY ENGLISH

MILITARY DOCTRINE

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: Spc. William Livingston, U.S. Army

Sources usually define military **doctrine** as a **fundamental** set of principles, which guides military forces as they **pursue** national security objectives. However, military doctrines in the modern era are more than just principles; they usually **encompass** policies, goals, procedures, targets, threats, challenges and ways how to cope with the **aforementioned**. As such, a modern military doctrine is more a declaration of **intent** than a guidebook; it establishes a frame of reference including intellectual tools that military leaders use to solve military problems. Owen Cote Jr., the associate director of the MIT Security Studies Program, describes military doctrine as a “set of tools, people, and beliefs about how to employ them in battle that the major organizational elements of the military develop as a guide to fighting wars”.

In the formulation of a military doctrine, states first **assess** the international environment in which they protect and/or project their interests and weigh them against threats and opportunities that are present. For example, states evaluate geographic factors, available military technology, possible allies, and the military capabilities of their neighbors. After such an assessment, states turn back to see how their military organizations may benefit from the situation and what needs to be done to meet the set goals. Thereafter states formulate their military doctrines.

Because the doctrine reflects military's evolving knowledge and experience, tactics, techniques, and procedures, it's essence is dynamic, it changes constantly to reflect new capabilities, emerging threats and new missions both in times of peace and during conflict. As military analysts put it: “Many factors have influence upon the **pace** of doctrinal change, but a war almost **unavoidably** speeds up the process.” Take China, for instance: during the Cold War Beijing has adopted defensive military doctrines, but those started to change as China has become more powerful: the central theater of **envisioned** operations has moved from defending China's mainland to its periphery (the South China Sea).

Barry Ross Posen, an expert in the field of security studies, recognizes three types of military doctrines: offensive, defensive and

deterrent. Offensive doctrines aim to disarm an adversary. Defensive doctrines seek to deny an adversary. Deterrent doctrines aim to punish an adversary. Of course, military doctrines are living organisms, thus they are not **set in stone** and can oscillate between the aforementioned categories depending on the changing security situation and/or the political ambitions of the state. However, the choice of a particular type of doctrines defines the consequences: for example, offensive military doctrines may cause instability by evoking the fear of attack and subsequently lead to other states changing their doctrines as well. On the other hand, deterrent doctrines are designed to **dissuade** an adversary from an attack and are believed to contribute to international stability among great powers.

QUESTIONS:

1. Čo všetko zahŕňa vojenská doktrína?
2. Aké základné typy vojenských doktrín poznáme?
3. Prečo štáty menia/upravujú svoje vojenské doktríny?

GLOSSARY

- **doctrine** /ˈdɑktrən/ – doktrína;
- **fundamental** /ˌfʌndəˈmentəl/ – bazálny, zásadný;
- **pursue** /pəˈsu/ – realizovať, sledovať (cieľ);
- **encompass** /ɛnˈkɑmpəs/ – zahŕňať;
- **aforementioned** /əˈfɔːmənfənd/ – už uvedené;
- **intent** /ɪnˈtɛnt/ – úmysel;
- **assess** /əˈses/ – zhodnotiť, vyhodnotiť;
- **pace** /peɪs/ – tempo;
- **unavoidably** /ˌʌnəˈvɔɪdəbli/ – nevyhnutne;
- **envisioned** /ɛnˈvɪʒənd/ – predpokladaný;
- **deterrent** /dɪˈtɛrənt/ – odstrašujúci;
- **set in stone** /set ɪn stəʊn/ – vytesané do skaly;
- **dissuade** /dɪˈswɛɪd/ – odradiť.

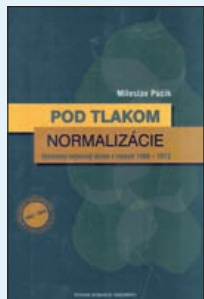
Lietali sme MiG-29

Len veľmi málo bývalých príslušníkov OS SR sa rozhodlo napísať svoju služobnú a tak trochu aj osobnú autobiografiu. Jedným z nich je bývalý stíhač pilot kapitán v z. Kamil Glova, medzi letcami známy aj ako Ma-veb alebo Camilio. Jeho záľubou je aj fotografovanie a fotografuje veľmi dobre, takže publikácia *Lietali sme MiG-29* s podtitulom *Obrazy zo života slovenských stíhačov 1993 – 2016*

je tiež veľkou obrazovou kronikou. Na pozadí 23-ročného služobného rastu od študijných čias až po pilota bojovej letky autor prináša i zovšeobecnenia týkajúce sa vojenskej služby. Knihu vo formáte A4 na 220 stranách vydal Magnet Press Slovakia a popri záberoch lietajúcich mužov a ich ocelových strojov prináša fotografie a zážitky z výcviku prežitia či zo služby pozemného personálu.

Pod tlakom normalizácie

Slovenské pedagogické nakladateľstvo v spolupráci s Vojenským historickým ústavom vydalo publikáciu, ktorej podtitul je *Východný vojenský okruh v rokoch 1968 – 1972*. Miloslav Púčik v nej na vyše tristo stranách analyzuje obdobie pred intervenciou vojsk Varšavskej zmluvy do bývalého Československa, no sústreď sa predovšetkým na „totálny revanš“ v posádkach na území Slovenska voči

vojakom, ktorí sa postavili proti okupácii a za demokratizáciu spoločnosti. Pri práci využil množstvo archívnych materiálov a ďalších prameňov. Toto obdobie nebolo v našich podmienkach ani zďaleka dostatočne preskúmané, azda aj preto, lebo členovia normalizačných komisií, ktorí tvrdili, že intervencia nebola okupáciou, ale bratskou pomocou, ešte nedávno slúžili v ozbrojených silách. M. Púčik spracoval aj témy využívania čs. vojenskej rozviedky proti emigrantom, vnímaných v pozícii „vonkajšieho nepriateľa“, ako aj Československej ľudovej armády ako objektu vojenských rozvediek krajín NATO. (pv)

Pek(e)ne po slovensky

Aj spojky vedia potrapiť

Často používaná spojka „akonáhle“ je nesprávna. Zvyčajne ňou uvádzame vedľajšiu časovú vetu, ktorej dej je uskutočnený krátko pred dejom hlavnej vety: *Akonáhle* výcvik dokončíte, budeme vás informovať o ďalšom postupe. Budem mať na teba čas, *akonáhle* to urobím... Namiesto spojky „akonáhle“ je správne použiť spojku „*len čo*“ alebo „*hneď ako*“, „*sotva*“. Správne teda má byť: *Len čo* výcvik dokončíte, budeme vás informovať o ďalšom postupe. Budem mať na teba čas, *hneď ako* to urobím. Použitie spojky „akonáhle“ v žiadnom prípade v slovenskom spisovnom prejave nie je prípustné. (ela)

Nedostali ste Obranu?

Ozvit sa nám na telefón 0960 31 29 84
alebo na mail obrana@mod.gov.sk

Dovoľte, aby sme úprimne poďakovali čestnej jednotke Ozbrojených síl SR a trubačovi z vojenskej hudby, ktorí aj napriek pandémie Covid-19 prispeli k dôstojnej poslednej rozlúčke s naším otcom, plukovníkom vo výslužbe a vojnovým veteránom Vladimírom Repčíkom. Ďakujeme aj vedúcemu oddelenia starostlivosti o vojnových veteránov a vojenských dôchodcov Richardovi Zimányimu, ktorý sa na pohrebe v Hornej Strede osobne zúčastnil. V neposlednom rade ďakujeme personálu Ústrednej vojenskej nemocnice v Ružomberku, kde bol otec koncom minulého leta na preliečení, ktoré mu veľmi pomohlo, no druhá vlna Covid-19 už pre neho vo veku nedožitých 95 rokov bola osudná.

S úctou Vladimír Repčík ml. a Alena Heribanová, dcéra

Plk. Vladimír Repčík bojoval v Slovenskom národnom povstaní od jeho vzniku, po vojne vyštudoval stavby a konštrukcie lietadiel a najdlhšie pôsobil ako profesionálny vojak v Leteckých opravovniach Trenčín, spolupracoval s mnohými zahraničnými partnermi a tiež vyučoval letecké odbornosti na Vysokej škole dopravy a spojov v Žiline. Česť jeho pamiatke!

Koncom minulého aj začiatkom tohto roka prišli na ministerstvo obrany a Generálny štáb OS SR stovky ďakovných listov, mailov a telefonátov, v ktorých primátori, starostovia či ďalší občania oceňovali prácu vojakov v priebehu jednotlivých testovaní na Covid-19. Napríklad starosta Tepličky nad Váhom Viliam Mrázik ďakoval príslušníkom 5. pluku špeciálneho určenia, starosta Trnavej Hory Pavel Kravec vyslovil uznanie veliteľovi testovacieho tímu rotmajstrovi Miroslavovi Gondovi z Centra výcviku Lešť, starostka obce Lomnička Mária Oračková zaslala poďakovanie prostredníctvom vedenia nášho rezortu čatárovi Štefanovi Priesterovi z Prešova, prednosta Okresného úradu v Prievidzi osobitne ocenil organizačnú pomoc plukovníka Milana Cvika z Topolčian a podplukovníka Juraja Sluku zo Zemianskych Kostolian, starosta Šenkvic vo svojom liste ďakoval plukovníkovi Petrovi Prokopovi a rotnému Dávidovi Krajčírovi z Kuchyne, prednosta Miestneho úradu Bratislava-Nové Mesto Ľubomír Baník vysoko ocenil prácu kapitánky Laury Bačovej z bratislavskej posádky a mohli by sme pokračovať ešte dlhým zoznamom. Za všetky ďalšie uvádzame tri listy:

Aspoň touto cestou by sme Vám chceli úprimne poďakovať za pomoc pri materiálnom zabezpečení a personálnu výpomoc pri testovaní. Do našej obce bol v rámci akcie pridelený starší kaplán Ivan Bojčuk z ordinariátu ozbrojených síl. Jeho ústretový a ľudský prístup vo veľkej miere prispel k bezproblémovému priebehu testovania v našej obci. Veríme, že spolu zvládneme túto ťažkú skúšku aj v nasledujúcich dňoch a týždňoch.

Michal Didík, starosta obce Čirč

Dovoľte mi, aby som sa touto cestou poďakoval zástupcovi ministerstva obrany podplukovníkovi Jánovi Češkovi za vysoko profesionálny prístup, odbornú pomoc a ľudskosť počas organizovania realizácie celoplošného testovania v spoločnosti Slovnaft, a. s.

Vďaka vzájomnej ľudskej spolupráci sme túto akciu zvládli veľmi úspešne.

Marek Senkovič, generálny riaditeľ Slovnaftu, a. s.

Obraciam sa na Vás so slovami vďaky a chvály pre príslušníčku práporu ISTAR v Prešove poručíčku Ivanu Ferkaninovu, ktorá v našej obci zodpovedala za odberné miesto č. 236. Veľmi kladne hodnotím jej prístup k služobným povinnostiam, zabezpečenie celkového plošného testovania v našej obci a priateľskú atmosféru, ktorú vytvorila na pracovisku odberného miesta.

S pozdravom
starosta obce Lada Ján Katica

SPRAVTE SI SVOJ KALENDÁR!

V auguste 2021 budeme pripravovať nový **rezortný stolový kalendár na rok 2022.**

Môžete doň prispieť aj vy svojimi fotografiami z vojenského života, práce, výcviku, cvičení, misií.

Fotografie vo vysokom rozlíšení s krátkym opisom, menom autora a s označením **KALENDÁR** nám posielajte priebežne e-mailom na adresu obrana@mod.gov.sk najneskôr do 30. júna 2021.

Najlepšie práce zaradíme do stolového kalendára rezortu obrany na rok 2022!

MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXIX. • č. 3/2021 • Redakčná uzávierka 22. 2. 2021 • Do výroby zadané 26. 2. 2021 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloš ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Vedúca vydania: Mgr. Veronika MÁTUŠOVÁ, tel.: 0960 31 17 01, 0903 820 555, e-mail: veronika.matusova@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslovenské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

LOŽ MESIACA

**Zabíja covid,
nie vakcína**

Tisíce ľudí zdieľali v druhej polovici januára 2021 na Facebooku nepodložené tvrdenia, podľa ktorých údajne mali dvaja lekári z Univerzitnej nemocnice Bratislava (UNB) v Ružinove a štyri zdravotné sestry vážne vedľajšie účinky po podaní vakcíny proti ochoreniu Covid-19. Obaja lekári toto tvrdenie vyvrátili a nemocnica ho označila za hoax. Na sociálnej sieti sa šírila aj audionahrávka, v ktorej ženský hlas opisuje, ako obaja lekári z Ružinova údajne dostali po druhej dávke vakcíny aj anafylaktický šok. „V Univerzitnej nemocnici Bratislava neeviduujeme ani jeden prípad anafylaktického šoku po podaní vakcíny proti ochoreniu Covid-19. Nie je pravda, že by niektorí zdravotníci po podaní vakcíny museli byť hospitalizovaní. Lekári, ktorí boli menovaní v hoaxe, sa rozhodli podať trestné oznámenie,“ uviedla hovorkyňa UNB Eva Kliská.

Stovky používateľov Facebooku tiež zdieľali správu o tom, že na Gibraltáre zomrelo 53 ľudí po podaní vakcíny proti Covid-19. Vláda Gibraltáru odsúdila nepravdivé tvrdenie o nebezpečenstve vakcinácie a uistila občanov, že ani jeden z ľudí, ktorí boli dovtedy zaočkovaní, po podaní vakcíny nezomrel.

Text: TASR

AKO SI POMÔČŤ, KEĎ SOM NA POKRAJÍ SÍL?

Určené profesionálnym vojakom a zamestnancom
v prvej línii v boji s COVID-19.

PREJAVY VYČERPANIA:

každodenný nedostatok energie,
extrémna únava, ktorá ovplyvňuje všetky oblasti života,
nezávisí od množstva spánku,
fyzické prejavy: *bolesti hlavy, žiadúce ťažkosti, bolesť celého tela, nespavosť, zmena chuti do jedla, zmena hmotnosti, znížená imunita.*

ČO ROBIŤ PRI VYČERPANÍ?

- ✓ **PRIORITY:** znížim zoznam svojich pracovných a súkromných úloh na nevyhnutné.
- ✓ **SPÁNOK:** pokiaľ je to možné vytvorím si pravidelný spánkový režim.
- ✓ **DENNÝ ODPOČINOK:** ak sa cítim unavený, ľahnem si, nie však dlhšie ako na 30 minút. Dlhý denný spánok môže narušiť potrebný nočný spánok a spôsobiť nespavosť.
- ✓ **AKTIVITY:** venujem sa veciam, ktoré mi prinášajú radosť napr. rodina, dobrá hudba, kniha.
- ✓ **POHYB:** idem na prechádzku, zacvičím si aj keď mám pocit, že pohyb je to posledné na čo mám chuť.
- ✓ **STRAVOVANIE A PITNÝ REŽIM:** nevynechávam jedlo hoci nepociťujem hlad a pijem dostatočné množstvo tekutín.
- ✓ **OCHLADÍM SA:** so zvyšujúcou teplotou sa stupňuje únava. Pravidelne vetrám. Ak viem nosím nepriedušné oblečenie, zvolím v čase voľna pohodlné oblečenie.
- ✓ **VYVOZPRÁVAM SA:** rozhovor s blízkym človekom alebo kolegami mi môže pomôcť vyventilovať napätie, úzkosť, strach.

Ak je potrebné požiadam o pomoc.

PSYCHOLOGICKÁ SLUŽBA OS SR
✉ PSYCHOLOG.OSSR@GMAIL.COM

0904 739 711
0903 824 880
0914 370 342

kpt. Mgr. Vlasta Koval'ová
staršia kaplanka práporu CSS Prešov

Drahé kolegyně

Tento rok sa nestretneme pri príležitosti Medzinárodného dňa žien pri káve a koláčiku. Nezasmejeme sa na vtipoch či vtipných zážitkoch našich detúreniec. Nie je ľahké prechádzať týmto obdobím. Napriek tomu ste vzácne a nenahraditeľné v tom, čo robíte.

Už rok zápasíme v boji, ktorý je iný, než aký by sme v ozbrojených silách čakali. Boj s Covid-19 je náročný. Máme dodržiavať pravidlá rúško – odstup – ruky, a pritom byť s ľuďmi a pomáhať im, aby toto obdobie, tento boj prežili čo najjednoduchšie.

Potom prídem domov a hľadáme na našich milovaných. Na našich partnerov, deti, rodičov. Často so strachom, či to nebudeme práve my, kto ich nakazí. Keď sa nakazíme, ako to bude prebiehať a ako to zvládneme? Je veľa otázok, ktoré si v tejto súvislosti kladieme a nevieme na ne odpovedať. Ani ja neviem...

Pozrime sa však spolu, čo o ťažkých chvíľach ľudského života hovorí Boh. V prvom liste apoštola Pavla do Korintu v 10. kapitole 13. verši čítame: „Skúška, ktorá na vás doľahla, je len ľudská. Boh je však verný. On nedopustí, aby ste boli skúšaní nad svoje sily, ale so skúškou dá aj východisko, aby ste ju vládali znieť.“

Ten, ktorý stvoril celý svet, od mikroorganizmov až po makroorganizmy, nás nenecháva v tejto situácii samých. Možno pri starostiach a zhone to nevnímame, ale je to tak. Je to Boh, ktorý nám dáva ráno silu vstať. Je to on, ktorý pri pohľade na to utrpenie nám dáva silu ísť medzi ľudí a pomáhať im, aj navzdory strachu z vlastného ochorenia. On nám podopiera ramená, aby sme zvládli niest starosti svoje aj iných. Nevie, kedy sa opäť stretneme, ale kým sa tak stane, chcem vás povzbudiť slovom Božím:

„Ja poznám svoje zámery,
ktoré mám s vami,“ znie výrok
Hospodina, „sú to zámery
pokoja, a nie nešťastia; dám vám
budúcnosť a nádej.“

Kniha proroka Jeremiáša, 29. kapitola, 11. verš

Alergia verzus infekcie dýchacích ciest

Začiatkom marca prichádza obdobie sezónnych alergií v dôsledku zvyšujúcej sa koncentrácie peľových alergénov v ovzduší.

V tomto období dominantnými alergénmi na našom území sú alergény stromov ako jelša, lieska, breza (sezóna prevažne v marci až máji). V apríli už pribúdajú vŕba, dub, trávy a niektoré buriny (s trvaním sezóny až do augusta, septembra) v závislosti od regiónu a počasia. Zároveň prechodné obdobie zima – jar je aj obdobím zvýšeného výskytu respiračných ochorení v populácii (chrípka, bakteriálne infekcie horných i dolných dýchacích ciest a najnovšie aj koronavírus Covid-19).

Slnko a vlhko

Pacienti v tomto ročnom období, najmä pri prvých príznakoch ochorenia, majú problém odlišiť, či ide o prejav alergie, alebo infekčného ochorenia. Prvotné príznaky môžu byť rovnaké: kýchanie, nádcha, upchatý nos, dráždivý kašeľ, ale postupne na základe ostatných klinických prejavov tieto dve skupiny ochorení môžeme ľahko rozoznať.

Príznaky alergie môžu byť rôznorodé, podľa druhu alergie, typu alergénu a podľa postihnutého orgánu:

- **alergia dýchacích ciest:** vodnatý sekrét z nosa a kýchanie, svrbenie slizníc nosohltana, upchávanie nosa, bolesti hlavy, pocity sťaženého dýchania najmä pri výdychu, pískanie na prieduškách, kašeľ, tlak na hrudníku,
- **očné prejavy:** slzenie, svrbenie a začervenanie očí, vodnatý sekrét z očných spojiviek, opuchy viečok,
- **tráviaci trakt:** bolesti brucha, hnačky, nevoľnosť, zvracanie,
- **koža:** svrbenie pokožky, žihľavka,
- **celkové prejavy:** slabosť, únava, ospalosť, bolesti hlavy.

Pre alergie, najmä peľové, je typické, že príznaky sa opakujú za určitých okolností. Je to najmä sezónny výskyt, teda výskyt peľového alergénu v ovzduší je viazaný na vegetačné obdobie jednotlivých rastlín. Prejavy u pacienta sa opakujú každoročne v danom období alebo na danom mieste. Optimálne podmienky na šírenie alergénov vzduchom vytvára slnečné a teplé počasie. Naopak, vírusové a bakteriálne infekcie sa vyskytujú predovšetkým v chladnom a vlhkom počasí. V období, keď nedostatok slnka, chlad a nedostatok vitamínov vedie k oslabeniu imunitného systému organizmu. Typickými symptómami vírusových ochorení sú kašeľ, nádcha, zachrípnutie, bolesti hrdla, zimnica, bolesti svalstva, kĺbov, zvýšená teplota a horúčka.

Ako teda laik rozlíši, či má alergiu, alebo infekciu, napríklad aj Covid-19?

Porovnanie

V priloženej tabuľke vypracovanej na základe údajov WHO a dostupných štúdií je zhrnutie jednotlivých symptómov a ich výskyt pri jednotlivých ochoreniach.

Symptómy	Koronavírus	Prechladnutie	Chríпка	Alergie
Inkubačný čas	2 – 14 dní	1 – 3 dni	1 – 4 dni	variabilný
Nástup príznakov	postupný, náhly	postupný	náhly	
Horúčka	bežne	zriedkavo	bežne	občas
Kašeľ	bežne – suchý	občas	bežne – suchý	občas
Lapanie po dychu, dýchavičnosť	občas	nie	nie	občas
Bolesť svalov a kĺbov	občas	bežne	bežne	nie
Bolesť hlavy	občas	zriedkavo	bežne	občas
Únava	bežne	občas	bežne	občas
Bolesť hrdla	občas	bežne	občas	nie
Nádcha alebo upchatý nos	zriedkavo	bežne	občas	bežne
Hnačka	zriedkavo	nie	občas	nie
Kýchanie	nie	bežne	nie	často

Liečba alergií a infekcií

Pacienti, ktorí majú už diagnostikovanú alergiu, spravidla majú nastavenú liečbu po konzultácii s alergiológom. Ak sa príznaky objavujú po prvý raz, možno na začiatok použiť voľnopredajné antihistaminiká a vzápätí kontaktovať praktického lekára, poprípade alergiológa.

Dôležité sú režimové opatrenia zamerané na obmedzenie kontaktu s alergénom:

- obmedziť pohyb v prírode počas suchých slnečných dní,
- zatvárať okná v dopoludňajších a v skorých popoludňajších hodinách, keď je v ovzduší najviac peľu,
- jazdiť v aute so zatvorenými oknami,
- nekosiť trávu,
- večer pred spaním sa umývať,
- vetrať skoro ráno alebo neskoro večer,
- povzbudenie imunitného systému (otužovanie, vyvážená strava, pravidelný pohyb, dostatočný spánok).

V prípade, ak sa u pacienta prejavujú uvedené príznaky infekčného ochorenia, je dôležité:

- mať dostatočný príjem vitamínov skupiny C, D a zinku,
- mať dostatočný príjem tekutín,
- možno použiť lieky, ktoré nešpecificky podporujú imunitu (napr. betaglukány), prípadne po konzultácii s lekárom imunomoduláciou viazanú na lekárske predpis,
- pri teplotách nad 38 °C použiť antipyretiká,
- dodržiavať dostatočnú hygienu a dezinfekciu rúk a prostredia, izolovať sa od príbuzných,
- v prípade pretrvávania a stupňovania ťažkostí, najmä pri horúčkach, kašli a sťaženom dýchaní, kontaktovať praktického lekára.

V prípade alergií, ako aj infekčných ochorení je dôležitá prevencia zameraná na zvýšenie imunity. Dostatok spánku, strava bohatá na čerstvú zeleninu a ovocie, pravidelná pohybová aktivita a vyhýbanie sa stresu by nám mali byť vlastné.

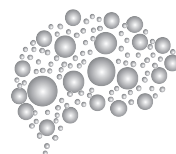
Text: MUDr. Anna Šušolíková

Ambulancia klinickej imunológie a alergiológie,
Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok – FN

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

por. PhDr. Michal Masár
ženijný prápor Sereď

Keď marec – tak závislosť od alkoholu

Pravdepodobne každý z nás niekedy v živote pil alkohol, patrí medzi legálne drogy. Účinky alkoholu sú rôzne od uvoľnenia komunikačných hraníc alebo hraníc správania cez eufóriu až po asociálne správanie, ako napr. akty agresie. Človek sa v súvislosti s častejším pitím alkoholu stretáva s kritikou najmä od svojich najbližších, ktorí si frekvenciu pitia a súvisiace zmeny v jeho správaní uvedomujú najskôr. Pri takejto spätnej väzbe väčšinou reagujeme mávnutím rukou, zľahčováním alebo racionalizáciou. Je dôležité zamyslieť sa nad otázkou: „Koľkí diagnostikovaní alkoholici si mysleli, že skončia ako závislí?“ Dovolím si povedať, že žiaden, pretože podvedome pracujeme s ilúziou „mne sa to nemôže stať“. Opak je však pravda. Závislosť si nevyberá len určitú skupinu ľudí, vyberie si toho, kto jej dá šancu, lekár, právnik, profesor, pretože „zdvihnutie pohárika“ je len našou voľbou! Medzi dôvody spomínanej „voľby“ môže patriť napr. sociálne začlenenie, únik od problémov, večerný návyk a pod.

Závislosť od alkoholu má dve podoby: psychickú – tzv. craving – neodolateľná túžba po alkohole sprevádzaná až vtieravými myšlienkami užiť alkohol. Druhá podoba je telesná – somatická, keď sa na tele prejavujú znaky abscentujúcej látky, napríklad tras rúk, tela, potenie, badateľná nervozita, verbálna agresivita a pod. Aj na základe spomínaných symptómov si laicky vieme povedať, či máme problém s alkoholom. Medzi ďalšie znaky diagnostiky závislosti od alkoholu patrí zvýšená tolerancia pitia, pitie aj napriek úrazom, zanechanie záľub, abstinenčný syndróm, craving a znížená úroveň alebo úplné zlyhanie sebakontroly. Komu sa diagnostikuje závislosť, tak sa mu diagnostikuje celoživotná choroba, ktorá čaká na svoju príležitosť na každom rohu, vo výklade či v obchode.

Záverom by som chcel poukázať na jednu praktickú metódu. Vyskúšajte počas troch mesiacov nevypíť ani jeden pohárik alkoholu a pozorujte na sebe prípadné zmeny v myšlienkach, v správaní či prežívaní a urobte si vlastnú diagnostiku závislosti od alkoholu. Nech je výsledok akýkoľvek, nikdy nie je neskoro začať svoj problém riešiť s pomocou odborníkov. Kvôli sebe a svojim najbližším.

Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny

Rýchla divízia

Koncom septembra 1941 bolo na okupovanom území ZSSR 18 670 slovenských vojakov. Z toho v radoch Rýchlej divízie priamo na fronte pôsobilo 8 671 vojakov.

Minister národnej obrany gen. I. tr. Ferdinand Čatloš vyznamenáva vojakov Rýchlej divízie na Zelenom ostrove v Rostove nad Donom 26. júla 1942

(VÚA-VHA Praha)

Do bojového nasadenia sa Rýchla divízia (RD) dostala v septembri v rámci 6. armády Skupiny armád Juh pri zaisťovaní západného brehu Dnepra južne od Kyjeva. Koncom mesiaca bola podriadená 1. tankovej armáde, usilujúcej sa dobyť Donbas a Krym. Zúčastnila sa na manévri obkľúčenia proti dvom sovietskym armádam severne od Azovského mora. Potom pôsobila severne od mesta Mariupol'. Začiatkom novembra prevzala ochranu nad úsekom severne od Azovského mora (vrátane pobrežia), kde odrážala nepriateľské útoky. V decembri RD ustúpila za riekou Mius, kde prešla do pozícií obrany asi 60 km na sever od Taganrogu. Mala už 84 mŕtvych, 26 nezvestných a jedenásť zajatých vojakov. Straty vojakov a materiálu sa koncom roka 1941 podpísali pod žiadosti o dočasné stiahnutie (resp. výmenu) RD. Tieto návrhy však Nemci odmietli najmä pre dopravné problémy. Na žiadosti o prezbrojenie armády však nerefletovali, napriek tomu, že Slováci boli v takom prípade ešte v prvej polovici roka 1942 ochotní rozšíriť účasť na fronte.

Napriek absenciám vo výzbroji sa RD v roku 1942 zapojila do nemeckej letnej ofenzívy. V júli sa zúčastnila na bojoch o Rostov. V auguste sa dostala do ťažko priechodného severného predhoria západnej časti Kaukazu, kde ju vyčerpávalo nasadenie v prvom slede, najmä boj v lese spojený s nočnými prepadmi partizánov. Jej veliteľ gen. II. tr. Jozef Turanec preto nechal (podľa nemeckého vzoru) na výstrahu popraviť niekoľko zajatých partizánov. Na morálku vojakov rozkladne pôsobila aj sovietska propaganda a skúsenosti zo zavádzania nacistického poriadku. Medzitým po obkľúčení nemeckých vojsk pri Stalingrade sa schýľovalo k obratu aj na Kaukaze. V tejto situácii sa veliteľ RD gen. II. tr. Štefan Jurech pokúsil o jej prechod k Sovietom, pravdepodobne najmä z obavy o zdemolovanie. Nemci však RD presunuli, čím sa pokus v januári 1943 zmaril (asi aj pre neochotu časti jej velenia). V tomto čase slovenská vláda už prehodnocovala situáciu vlastných jednotiek na fronte. Následkom útoku sovietskych vojsk v januári 1943 sa RD presunula cez Kerčský prieliv na Krym. Keďže pritom stratila časť výzbroje a materiálu, prišla o charakter motorizovaného útvaru. V apríli dostala úlohu

brániť morské úžiny medzi severným Krymom a južnou Ukrajinou a neskôr časť pobrežia Čierneho mora. Vykonávala opevňovacie práce, ako aj ochranu komunikácií. Vzhľadom na situáciu v obidvoch divíziách sa už začiatkom roka 1943 rozhodlo o ich reorganizácii na pešie divízie. RD sa tak k 1. augustu premenovala na 1. pešiu divíziu.

Koncom augusta slovenská strana neúspešne žiadala využívať divízie už len na zaisťovacie úlohy, spolurozhodovať o ich nasadení pod jednotným slovenským velením. Zdôvodnila to hrozbou veľkých dezercíí či zajatí. Rovnako dopadla tiež žiadosť o stiahnutie vojakov na Slovensko do vojenského priemyslu. Jediným výsledkom bolo ubezpečenie nenasadiť jednotky v prvej línii a reorganizácia 2. pešej divízie na technickú brigádu a jej odvelenie do Talianska. Z frontu boli stiahnuté tiež „morálne“ vyčerpané letecké jednotky. Slovenské obavy sa potvrdili už na konci októbra, keď sa pri ukrajinskej Kachovke dostalo do zajatia vyše dvetisíc vojakov (niektorí prešli, iní sa vzdali) 1. pešej divízie nasadenej napriek ubezpečeniam v prvej línii. Vzápätí boli hlavné sily divízie nasadené južne od Nikolajeva a zabezpečovali Čierne more. Budovali obranné postavenia, časť však pôsobila pod nemeckým velením. Asi 900 vojakov bolo do apríla 1944 izolovaných na Kryme.

Dňa 1. júna 1944 sa divízia premenovala na 1. technickú divíziu a definitívne reorganizovala na pracovný útvar. Potom sa presúvala na územie dnešného Rumunska, v auguste do Sedmohradska (vtedy Maďarsko). V tom čase dostala súhlas na návrat na Slovensko. Po vypuknutí SNP však bola odzbrojená. Množstvo vojakov dezertovalo, vďaka doplňovaniu však v marci 1945 mala 7 000 mužov. V tom čase sa časť jednotiek v Maďarsku dostala do zajatia Červenej armády. Po skončení vojny boli tí, čo nedezeretovali (vyše tisíc osôb) transportovaní do ZSSR ako zajatci. Domov sa vrátili až vo februári 1946, dôstojníci z povolania v roku 1947. Zvyšok vojakov padol do sovietskeho zajatia v Rakúsku, odtiaľ boli transportovaní na Slovensko.

Text: PhDr. Igor Baka, PhD.
Vojenský historický ústav Bratislava

V poradi prvý a tretí veliteľ Rýchlej divízie gen. II. tr. Jozef Turanec patrili k najvernejším zástancam nemecko-slovenskej vojenskej spolupráce. Na obrázku ešte ako plukovník na pobreží Azovského mora na jeseň 1941.

(VHA Bratislava)

Kanistre Sandrik vo svetovej vojne

Hodrušská dolina, nachádzajúca sa západne od Banskej Štiavnice, sa stala koncom 19. storočia domovom značky Sandrik. Podnik zaoberajúci sa kovovýrobou vznikol na pozemku Jána Sandrika v roku 1895.

Zakladateľom bola Gerambovská banská únia, ktorá vlastnila časť banských pozemkov severne od Štiavnice. Továrň mala slúžiť predovšetkým na spracovanie striebra, preto oficiálny názov znel Sandrik Silber und Metallwarenfabrik, Aktiengesellschaft.

V Štiavnických vrchoch

Pôvodne podnik sídlil v obci Dolné Hámre a neskôr sa rozrástol do susednej obce Banská Hodruša (ktoré časom splynuli). Sortiment podniku spočiatku tvorili umelecké a úžitkové predmety vyrobené zo striebra. Začiatkom 20. storočia začal podnik vyrábať príbory z alpaky, ktorými sa preslávil doma i v zahraničí. Krátko pred začiatkom druhej svetovej vojny sa sortiment výrazne rozšíril o nádoby využiteľné v nemocniciach, vývarovniach a v potravinárstve.

Rok 1939 bol pre množstvo podnikov na našom území kritický. Po rozpade Československa a vzniku Slovenskej republiky v marci 1939 nebolo možné vyvážať tovar do viacerých krajín Európy. Dokonca zanikli podnikové predajne Sandrik v Prahe a v Brne. V roku 1940 začínal byť citeľný nedostatok surovín, najmä niklu. Z tohto dôvodu sa výroba musela preorientovať na výrobu reštauračných nádob a príborov z nehrdzavejúcej ocele. V roku 1942 sa navyše zastavili dodávky tejto ocele z Kladna. Napriek tomu sa spoločnosť Sandrik počas druhej svetovej vojny pohybovala v kladných číslach. V ťažkej situácii pomohlo povolenie ministerstva hospodárstva, ktoré umožňovalo export tovaru do Protektorátu Čechy a Morava. Najväčším plusom bola úprava výrobných kapacít v prospech vojenského spotrebného materiálu.

Výroba kanistrov

Práve v tomto období boli kapacity fabriky preorientované na lisovanie palivových kanistrov, ale aj rôzneho vojenského proviantného vybavenia. Charakteristickým výrobkom bol kanister nemeckého typu s obsahom 20 litrov. Tento druh prepravnej nádoby na tekutiny sa objavil v druhej polovici 30. rokov minulého storočia v nacistickom Nemecku. Kanister bol praktickou odpoveďou na zdokonalenie prepravy pohonných hmôt a manipulácie s nimi. Prvý model vznikol na základe tendra z roku 1935 pre Wehrmacht. V roku 1936 ho vyrobili kovo-

závody Müller & Co. vo westfalskom meste Schwelm. Vedúcim inžinierom vývoja kanistra bol Vincenz Grünvogel. Testovacia séria 5 000 kusov bola zaslaná vojsku v roku 1936. Nádobu s názvom Einheitsbehälter für 20 l bola zavedená do nemeckého výstroja všeobecným vojenským výnosom č. 324 z 8. júla 1937. Tento raný typ kanistra sa vyznačoval jednoduchým preliskom v tvare „X“ na bočných stenách. Od roku 1937 sa vyrábal v závode Ambi-Budd Presswerk Berlin.

Približne v roku 1939 sa objavila novšia, zdokonalená verzia s modifikovaným tvarom bočného prelisku (so štvorcovým stredom). Novší typ kanistra vyrábalo na Nemcami okupovanom území do roku 1945 dovedna devätnásť fabrik – medzi nimi aj Sandrik Hodruša-Hámre. Firma Sandrik na začiatku 40. rokov plnila dodávky pre slovenskú brannú moc. Výrobky boli špecifické v tom, že na stredovej ploche sa nachádzal vylišaný slovenský znak – na stene dielu s plniacim hrdlom nádoby. Vo vrchnej časti sa štandardne nachádzalo označenie „HORLAVINA“ (v slovenskom jazyku) a objem 20 l. Vďaka tomu prvku sú kanistre určené pre slovenský štát zberateľsky najhodnotnejšie.

Výrobky pre SS

Zaujímavosťou je, že podnik Sandrik nevyrábala kanistre s označením Wehrmacht. V druhej polovici vojny boli produkovanie kanistre výlučne pre jednotky SS. Znak jednotiek SS sa razil rovnako ako slovenský znak na stredový panel nádoby.

Po potlačení SNP obsadili továrň Nemci. Počas ich správcovstva odviezli všetko hodnotné vybavenie. Stroje, materiál a hotové výrobky v hodnote približne 35 miliónov korún evakuovali do Považskej Bystrice a Prahy, kde mali slúžiť na výrobu zbraní. Po skončení vojny v roku 1945 bola dekrétom prezidenta republiky č. 100/45 firma vyhlásená za národný majetok a národný podnik so sídlom v Prahe. Patrili pod ňu tri výrobné závody: Dolné Hámre, Česká Lípa a Moravská Třebová. Fabrika Sandrik s produkciou kanistrov pokračovala v nasledujúcich desaťročiach aj pre potreby čs. armády, aj pre Ozbrojené sily SR.

Text: Mgr. Jerguš Váry
VHM – múzejné oddelenie Piešťany
Foto: VHM

Minister obrany SR Jaroslav Nad',
náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko
a mesačník Obrana
vyhlasujú

XX. ročník výtvarnej súťaže pre žiakov základných škôl

VOJACI OČAMI DETÍ

Súťaž je rozdelená do dvoch kategórií

MLADŠÍ ŽIACI (1. až 5. ročník)

a **STARŠÍ ŽIACI** (6. až 9. ročník).

Záujemcovia, jednotlivci aj kolektívy, môžu posilať svoje výtvarné práce označené názvom, menom autora, spätočnou adresou, adresou školy, ročníkom a telefonickým kontaktom najneskôr **do 15. mája 2021** na adresu
Redakcia OBRANA, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava
v obálkach označených nápisom **SÚŤAŽ**.

Spomedzi súťažných prác porota zložená z výtvarníkov, zamestnancov rezortu obrany a profesionálnych vojakov vyberie po tri najlepšie v každej kategórii.

Ocenení získajú diplomy, finančné i vecné ceny.

Spolu s prácami treba zaslať aj písomný súhlas zákonných zástupcov súťažiacich detí so spracovaním osobných údajov súťažiacich na účely verejnej medializácie súťaže a jej výsledkov.